

Forord

Å skrive masteroppgave er en lang, spennende og krevende prosess. Jeg valgte et tema som jeg hadde begrenset kunnskap om. Dette gjorde prosessen både interessant og vanskelig på samme tid. Etter mange ideer og utkast fikk jeg formulert en problemstilling. Selv om tiden kjentes knapp og de siste månedene resulterte i lange dager på lesesalen, er jeg takknemlig for å ha hatt mulighet til å skrive denne oppgaven. Det er mange som fortjener en takk.

Jeg vil først og fremst takke mine 8 informanter. Takk for at dere stilt opp til intervjusamtaler, og delte deres kunnskap og erfaringer.

Takk til min veileder Girum Zeleke, som har veiledet meg gjennom hele prosessen. Takk for dine tilbakemeldinger, for å vise engasjement, for å inspirere til nye måter å belyse problemstillingen på og for å holde mote oppe.

Takk til Tone Slotsvik og Hege Johannessen for korrekturlesning

Å skrive masteroppgaven har ikke bare vært en utfordring for meg, men det har også krevd tålmodighet og støtte fra familier og venner. Takk for gode ord og oppmuntrende samtaler. Takk til medstudenter, Denisa og Blerina for støtte og gode tilbakemeldinger. Katrine min trofaste medstudent som har vært god å ha i lange og tunge skrive dager og måneder. Takk for at du har vært der! Til slutt vil jeg takke mine kjære foreldre for deres lange telefonsamtaler gode støtte, og uvurderlige oppmuntring.

Stavanger, Juni 2013

Ayan Handulle

Sammendrag

Denne masteroppgaven handler om barnevernet og minoritetsfamilier. Bakgrunn for valg av oppgaven var et ønske om å få innsikt i interaksjonen mellom barnevernet og familier med innvandrerbakgrunn. Hensikten med oppgaven er å oppnå økt innsikt og forståelse av hvordan den flerkulturelle kompetansen i barnevernet kan styrkes.

Det teoretiske grunnlaget i oppgaven er etnosentrismene, diskriminering og makt sett i lys av majoritets og minoritetsperspektiv. Disse perspektivene blir anvendt for å drøfte de empiriske funnene.

Metoden i studie er basert kvalitative intervju. Utvalget består av 8 informanter. Fire barnevernsansatte og fire innvandrerfamilier. Kvalitative intervjuer ble gjennomført med hver enkelt informant. Funnene er kategorisert etter temaer: Diskriminering, likeverd/likhetsprinsippet og makt. Jeg har brukt sitater for å belyse disse temaene.

Datamaterialet i denne studien viser at minoritetsfamiliene har lite tillit til barnevernet på bakgrunn av tre faktorer: Opplevd avmakt, lite hensyn til kulturell tilhørighet og informasjonsmangel. Materialet viser også at saksbehandlerne synes det er utfordrende å samhandle med innvandrerfamiliene som en brukergruppe. Språkbarrier og manglende forståelse for systemet var de årsakene som utpekte seg hos saksbehandlerne. Datamaterialet gir en indikasjon på at barnevernet har etnosentriske kjennetegn.

Summary

This master's thesis is a study about child welfare service system and minority families. The reason for this task selection was the desire to gain an insight into the interaction between child welfare services and immigrant families. The purpose of the study is to achieve a greater insight and understanding of how multicultural competence can be improved within the child welfare services system.

The theoretical basis of the study is ethnocentrism, discrimination and authority (power) as seen from a majority versus minority perspective (point of view). These perspectives are used to discuss the empirical findings.

The method of data collection for this study is through qualitative interview. The study group consists of eight informants. Four child welfare service employees and four immigrant families. Qualitative interviews were conducted with each and every informant. The findings are categorized under the following themes: discrimination, equality / equality principle and authority (power). I have used quotes to illustrate these themes.

The data analysis from this study shows that minority families have little confidence in the child welfare system based on these three factors: Perceived lack of authority, minimal consideration for cultural belonging and insufficient information. The data also shows that the respective caseworkers find it challenging to interact with immigrant families as a client group. Language barrier and the immigrant families' lack of understanding of the child welfare system were the reasons focused on by the caseworkers. The data analysis provides an indication that the child welfare system has ethnocentric characteristics.

Innhold

Forord.....	1
Sammendrag.....	2
Summary	3
1. Innledning.....	6
1.1 Bakgrunn for valg av tema	6
1.2 Formål med oppgaven	7
1.3 Problemstilling	8
1.4 Forforståelse	8
1.5 Avgrening av oppgave.....	9
1.6 Begrepsavklaringer.....	9
1.7 Oppgavens oppbygning	11
2. Teoretiske perspektiver	12
2.1 Barnevernets historikk og dets rolle i samfunnet	12
2.1.1 Barnevernets verdigrunnlag.....	14
2.2 Etnosentrisme	16
2.3 Den etniske diskrimineringens kompleksitet.....	20
2.3.1 Kulturelle og minoritetsrelaterte faktorer	23
2.3.2 Migrasjonsfaktorer	24
2.3.3 Levekårsfaktorer.....	24
2.4 Innvandring og barnevern.....	25
2.5 <i>Barnets beste</i> i kollektivist og individualistisk perspektiv	27
2.6 Makt og demokrati i det flerkulturelle Norge.....	30
2.7 Vitenskapsteoretiske tilnærminger	33
2.7.1 Sosial konstruktivisme.....	33
2.7.2 Hermeneutikk	34
2.8 Oppsummering	35
3. Metode.....	38
3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode	38
3.1.1 Kvantitativ metode	38
3.2 Redegjørelse for valg av metode	39

3.4 Vurdering av metoden	39
3.5 Det åpne intervjuet	40
3.6 Utvalg og forberedelse til intervjuet.....	40
3.7 Intervjusituasjonen	42
3.8 Intervjuguiden	44
3.9 Analyse av intervjuene	44
3.10 Etiske retningslinjer.....	45
3.11 Relabilitet og validitet	46
3.12Valg av litteratur.....	46
3.13 Avgrensing og utfordringer	47
4. Analyse- Det empiriske materialitet sett i lys av teori.....	48
4.1 Innledning.....	48
4.2 «Oss og de andre» likeverd/likhetslogikken.....	50
4.2.1 Barnevernets «skjulte agenda»	55
Minoritetsfamiliers opplevelse av barnevernet.....	55
4.3 Makt til diskriminering -Definisjonsmakt og Etnisk diskriminering	59
4.3.1Kulturforskjeller har ikke så mye si men.....	61
4.3.2 Språket og kulturkompetanse	63
4.3.3 Forståelse av «Barnets beste» i en kulturkontekst.....	66
4.4 Makt og avmakt – Erfaringer fra saksbehandlere i barnevernet og minoritetsfamilier	70
4.4.1Minoritetsfamilienes første kontakt med barnevernet.....	70
4.4.2 Saksbehandlerens maktposisjon	77
4.4.3Saksbehandlerens Erfaringer og meninger	79
4.4.4 Makt og brukervedvirkning.....	82
5. Avsluttende drøfting og Konklusjon	86
5.1Barnevernsansatte.....	86
5.2Minoritetsfamilienes opplevelse.....	89
5.3Konklusjon	90
Referanser.....	92
Vedlegg	102

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Tema for denne oppgaven er barnevern og minoritetsfamilier. Grunnen til at dette tema er aktuelt er på bakgrunn av samfunnsendringene. I løpet av de siste 40-50 årene har det kommet over 219 nye nasjonaliteter til Norge. Det har medført at dagens Norge har blitt et flerkulturelt samfunn. Endringene i befolkningsmønsteret har bidratt til utfordringer for blant annet helse og omsorgssektoren. Barne- likestilling og inkluderingsdepartementet skriver at dagens barnevern har behov for kompetanse heving i møte med barn og familier med innvandrerbakgrunn(BLD). Helse og omsorgs-departementet skriver at norske kommuner må forberede seg på etterspørsel etter omsorgstjenester fra etniske minoriteter dermed kreves det vektlegging av tilpassede tjenester og samspill med brukere. » (St.meld. 25, 2005–2006). I løpet av de siste årene har det vært flere saker i mediene av barnevernets samhandling med minoritetsfamilier. Det har blitt pekt på minoritetsfamiliers mistillit til barnevernet som en institusjon. Dette har skapt bekymring i helse og sosialkomiteen i Oslo.

I følge statistisk sentralbyrå(SSB) er det barn med innvandrer bakgrunn som har høyest klientrate for nesten alle aldersgrupper sammenlignet med den øvrige barnebefolkningen. I SSB rapporten er det tre grupper av barn og unge 0-22 år, med barnevernstiltak som sammenlignes: Barn uten innvandrerbakgrunn, innvandrerbarn og norskfødte barn med innvandrerforeldre. I disse tre gruppene var det i 2009 6,7 prosent av innvandrer barn og 5,1 prosent norskfødte barn med innvandrerforeldre som hadde barnevernstiltak i forhold til 2,9 prosent barn uten innvandrerbakgrunn med tiltak (SSB 39/2011). Disse tallene vekker oppsikt og nysgjerrighet på hva som kan være årsaken til at barn med innvandrer bakgrunn er overrepresentert.

Bredal(2009) Skriver at oppmerksomheten har økt rundt barnevernets møte med barn og familier med innvandrerbakgrunn. Kritikken retter seg mot, om barnevernet har «tatt for mye eller for lite hensyn til kultur, om terskelen for å gripe inn i minoritetsfamilier er høyere eller lavere enn for majoritetsfamilier» (Bredal, 2009,s39.)Både mediefokuseringen og i forskning rundt minoriteter har ofte vært preget av problemorientert tilnærminger. Det er ikke uvanlig at

minoritets familier eller ungdom ofte blir fremstilt som problem grupper. Barn og unge med minoritetsbakgrunn står ovenfor de samme utfordringene som barn og unge generelt. Likevel blir barn og unge med minoritetsbakgrunn ofte utsatt for noen særegne belastninger.(Thorshaug, Svendsen og Berg, 2011.s, 22).

I løpet av masterstudiet valgte jeg barnevern og kultursensitivitet som et valgfag. En engasjert lærer og mediefokusering rundt barnevernet og minoritetsfamilier skapte ettertanke på hva som, kan være årsaken til at barn med minoritetsbakgrunn er overrepresentert. Som etnisk minoritet selv, vokst opp med to utenlandske foreldre reflekterte jeg over min barndom. Er det slik at innvandrerforeldre er dårligere foreldre enn etnisk norske? Foreligger det en gråsoner i skjønnsutøvelsen når det gjelder regelverket og ens egen verdioppfattelse? Er minoritetsfamiliers oppdragelsesmetode brudd på loven eller brudd på de verdier og normer som er fastsatt i samfunnet? Det blir ofte pekt på kulturforskjeller som det problematiske i møte med minoriteter. Utvilsomt er det en del utfordringer knyttet til det å ha en annen etnisk bakgrunn enn majoriteten. Jeg vokste opp selv med fot innenfor to kulturer og som de fleste unge var jeg identitetssøkende og stilte spørsmål som «hvor er jeg egentlig fra- hvem er jeg»? Et eksistensialistisk spørsmål - et vandrende spørsmål som er vanskelig å definere. Likevel har jeg ofte undret meg over at utfordringene i samhandling med minoriteter, ofte knyttes til kulturelle årsaksforklaringer. Jeg mener det er viktig å belyse problematikken fra et majoritetsperspektiv- minoritetsperspektiv. Det er majoriteten som besitter definisjonsmakten. Noe som tilsier at det er majoritetens beskrivelse av problematikken som må belyses. Problematikkingen av barnevernet og minoritetsfamilier vil derfor bli sett ut fra etnosentrisme og makt begrepet.

1.2 Formål med oppgaven

Hensikten med denne masteroppgaven er å innhente kunnskap som kan bidra til å styrke den flerkulturelle kompetansen i barnevernet. Jeg mener det viktig å sette et kritisk søkelys på fundamentet barnevernstjenestene anvender. Er det slik det at barnevernet tar for lite eller for mye hensyn til kultur? Hvordan ivaretas brukermedvirkningen hvis barnevernet anvender en individualistisk tankegang? Hva kan gjøres med ansatte holdninger og kompetanse? Kan dette ha betydning for overrepresentasjonen blant barn med minoritetsbakgrunn? Disse

spørsmålene fører til at jeg ønsker å finne mer ut av samhandlingen mellom barnevernet og minoritetsfamilier.

1.3 Problemstilling

Er barnevernet etnosentrisk?

Spesifisering:

Ut fra problemstillingen har jeg tre sub-temaer

- Likeverd/likhetsprinsippet- Hvordan fremkommer etnosentrismen i praksis?
- Diskrimineringsaspektet - På hvilken måte anerkjenner man ikke rasisme og diskriminering?
- Makt - Majoriteten som premissleverandør? blir makten mer dominerende i møte med minoritetsfamilier?

For å kunne undersøke om barnevernet kan være preget av etnosentriske holdninger, blir det sentrale å kunne forstå interaksjonen mellom minoritetsfamilier og barnevernsansatte. Jeg vil utforske hva som er bakomliggende årsaker til overrepresentasjon blant minoritets barn. Jeg er i interessert i hvordan barnevernet kommuniserer med minoritetsfamiliene. Temaene nevnt ovenfor blir dermed grunnlaget for forståelsen. Studien er lagt opp som en kvalitativ casestudie, med dybdeintervju og dokumentanalyse som primære metoder. Metodene er valgt på bakgrunn av temaet etnosentrisme som en kompleks, sosial hendelse der en slik kvalitativ tilnærming vil være nyttig for å fange opp det totale bildet. For en nærmere redegjørelse, se oppgavens kapittel 4.

1.4 Forforståelse

I prosessen med å skrive masteroppgaven har jeg vært nødt til å være bevisst min egen forforståelse. Dette for å kunne redegjør for de opplevelser og erfaringer jeg allerede har. Med bakgrunn som velferdsviter, har studie fokusert på sentrale utviklingstrekk i velferdspolitikken og velferdssystemets organisering. Studiets fokus har vært på det overordnede plan, ettersom velferdsviterne skal jobbe som «generalister». Det vil si at vi skal ha kjennskap til velferdssystemet, men studiet går ikke dybden på spesifikke områder. Slik som for eksempel barnevernspedagog utdanningen. Dermed hadde jeg lite kjennskap til

hvordan barnevernet jobber. Jeg anser det som en fordel å ha lite kjennskap til feltet man forsker på. Avstanden fra feltet kan bidra til å se problematikken med kritisk blick uten å bli påvirket av fagfeltet. I midlertid kan en slik avstand føre til å overse relevante perspektiver og forståelser som for eksempel en barnevernspedagog besitter. Tatt i betraktning at jeg har lite arbeidserfaring i feltet, har jeg likevel god innsikt om dette emnet. Gjennom rekke debatter og møter har jeg hatt muligheten til å diskutere de viktige spørsmålene om mangfolds kompetanse i barnevernet, kommunikasjon overfor innvandrere, samt andre relaterte temaer med barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Jeg har også engasjert meg i de ulike innvandremiljøene der debatten har dreid om styrking av foreldrekompetanse. Som en person med innvandrerbakgrunn har jeg erfart at omgivelsene til tider tilskriver meg en identitet som ikke er forenlig med mitt selvbilde. Mine erfaringer bidrar til at jeg har en forforståelse av hvorfor blant annet innvandrerfamilier har mistillit til barnevernet. Samtidig som har jeg forforståelse av de utfordringene barnevernet står overfor.

1.5 Avgrening av oppgave

På grunn av ressurs- og tidsbegrensning har jeg måttet avgrense denne masteroppgaven. Med ett bredt spekter av meninger og teori innenfor dette emnet er jeg bevisst på at relevante perspektiver blir utelukket. Makt begrepet enestående kunne ha vært en hovedoppgave i seg selv. Jeg har brukte mye tid på å komme frem til valgt problemstilling og å søke etter relevant teori. Og mener at de teoriene jeg har anvendt belyser problemstillingen. Utvalget består av 8 informanter dette er et begrenset antall. I og med at jeg ikke har valgt en ren litteraturstudieoppgave, men har en kombinasjon av litteratur og dybdeintervjuer, bidrar det til at de empiriske funnene kan være nyttig informasjon til videre refleksjon.

1.6 Begrepsavklaringer

Kultur

Kultur er et vanskelig og kompleks begrep å definere, det kan beskrives på en rekke ulike måter. Sosialantropologen Edward Tylor (1968) hevder ”kultur er den komplekse helhet som består av kunnskap, trosformer, kunst, moral, juss og skikker, foruten alle de øvrige ferdigheter og vaner et menneske har tilegnet seg som medlem av et samfunn”(Tylor, 1968

referert i Eriksen 1998 s.17,). Det vil si at felles språk, felles verdier og felles kunnskaper er viktige elementer i kulturelle felleskap. Kultur er også de tankemønstrene, vanene og erfaringene som mennesker har til felles og som gjør at mennesker forstår hverandre, altså er kultur også det som gjør kommunikasjon mulig(Eriksson 2001)

Kultursensitivitet

Kultursensitivitet er en metode som dreier seg om skille mellom det kulturspesifikke, det allmenne og det unike(Hagen og Qureshi 1996, s 82). Det vil si at man erkjenner at det er forskjeller mellom de ulike kulturene.

Kulturkompetanse

«Kulturkompetanse består både i å tilegne seg «fakta»-kunnskap om andre kulturer, og å kunne se at andre kulturmønstre kan ha verdier som, for mennesker i disse kulturer, er meningsbærende»(Qureshi, 2005. s, 269) Det dreier seg om å være bevisst på sin egen etnosentrisme og erkjenn at mennesker har andre referanser enn seg selv.

Etnisitet

Etnisitet som et fenomen må forstås i samhandling mellom ulike etniske grupper. Det dreier seg om subjektet opplevde kulturforskjeller (Eriksen og Sajjad,2003) "The important thing to recognize is that a drastic reduction of cultural differences between ethnic groups does not correlate in any simple way with a reduction in the organizational relevance of ethnic identities, or a breakdown in boundary-maintaining processes." (Barth 1969 s32).

Etnisk minoriteter

I følge Hylland Eriksen kan etnisk minoriteter «defineres som en gruppe som er i mindre tall i et stort samfunn, som er politisk relativt avmektige, som eksisterer som en etnisk kategori over en viss periode»(Eriksen & Sajjad, 2003. s, 79) I Norge beskrives det to grupper etnisk minoriteter. Urbefolkningen det vil si samene og innvandrere, flyktninger og deres etterkommere som omtales som urbane minoriteter.

Assimilering

Begrepet stammer fra det latin og betyr «å smelte og gjør lik» Horntvedt,(2012.s, 221.)

Fordom

Regjeringen skriver at alle mennesker har fordommer. Fordommer dreier seg om forhåndsantagelser.(Horntvedt, 2012).

Stereotypier

I følge Hylland Eriksen og Sajjad(2003) handler stereotypier om forenklete beskrivelser av karaktertrekk ved individer eller grupper.

Familier med minoritetsbakgrunn

I oppgaven omtales informantene som familier med minoritets bakgrunn og innvandrerfamilier. 3 av de 4 familiene jeg intervjuet har Ikke-vestlig bakgrunn.

Barnevernsansatte- saksbehandlere- tjenesteytere Sosialarbeidere-barnevernsansatte

Det er hovedsakelig barnevernspedagoger og sosionomer som er den største ansattgruppene i den kommunale barneverntjenesten og i barneverninstitusjonene. I oppgaven anvender jeg Barnevernsansatte, saksbehandlere, tjenesteytere, sosialarbeidere som synonymer.

1.7 Oppgavens oppbygning

Kapittel 2 inneholder redegjørelse og diskusjon av det teoretiske rammeverket. Her vil relevant teori som bidrar til å belyse hvordan etnosentrisk holdninger kan prege barnevernets samhandling trekkes frem. Det vil bli belyst ut fra et majoritet-minoritets perspektiv, her blir de sentrale begrepene makt og etnosentrisme. Til slutt tar jeg for meg de vitenskapsteoretiske perspektivene, sosial konstruktivisme og hermeneutikk som bygger på den teoretiske tolkningsrammen.

Kapittel 3 dreier seg om den metodiske tilnærmingen som er anvendt i studiet. Kapitlet inneholder ulike valg som er foretatt på bakgrunn av studiens rammer. Beskrivelser av etiske vurdering samt valg og vurdering av metode vil bli belyst her. Dette kapitlet inneholder en kritisk gjennomgang av anvendt metode. Hvordan empirien er grundig innhentet og bearbeidet kan gi en rettleiding om generaliserbarhet, validitet og reliabilitet.

I Kapittel 4 presenterer og diskuterer jeg de empiriske funnen opp i mot det teoretiske rammeverket.

I kapittel 5 Avslutter jeg oppgaven med noen refleksjoner rundt hele oppgaven og funnene. Deretter noen anbefalinger for videre forskning.

2. Teoretiske perspektiver

I denne oppgaven blir samhandlingen mellom barnevernsansatte og minoritetsfamilier sett ut fra et systemkritisk perspektiv. De sentrale perspektivene er etnosentrisme, etnisk diskriminering og makt sett i lys av majoritets og minoritetsperspektiv. Jeg skal i dette kapitlet redegjøre for begrepene og diskutere hvordan de kan ha relevans for forståelsen av hvordan barnevernet kan være etnosentrisk.

2.1 Barnevernets historikk og dets rolle i samfunnet

Dagens Norge har blitt et flerkulturelt samfunn der over 219 nye nasjonaliteter har kommet til Norge i løpet av de siste 40-50 årene. Befolkningsmønsteret har endret seg drastisk, noe som har ført til utfordringer for blant annet helse og omsorgssektoren. Barnevernstjenesten er en av de offentlige instanser som i dag møter utfordringer i møte med minoritetsfamilier. Dette vil jeg komme tilbake til senere i kapitlet. Jeg vil først redegjøre for barnevernets historie.

Norge er kjent for å være pioner på barnevernlovgivningens område siden det ble gjennomført to reformer *for utsatte barn og ungdom*: Vergerådsloven av 1896 og, de castbergske barnelover av 1915. Vergerådsloven fra 1896 var den første barneloven både nasjonalt og internasjonalt. Disse lovene var fundamentale, og gjorde Norge til foregangsland på barnelovgivningsområdet (Hagen, 2001). Castbergs barnelov skulle blant annet sikre de økonomiske rettighetene til mor og barn dersom barnet var født utenfor ekteskapet. Bakgrunnen for vergerådsloven var blant annet sterk kritikk mot den daværende straffeloven overfor barn og ungdom. Leder av straffekommisjonen Bernhard Getz hevdet at samfunnet ikke hadde den hensiktsmessige kompetansen på oppdragelse og opplæring, men likevel var villig til å straffe unge lovbrøyttere. Dermed mente Getz at problematikken rundt unge lovbrøyttere ikke kunne løses ved å ekspandere det strafferettslige systemet men, ved at

samfunnet la tyngde på å se det fra et helhetsperspektiv, slik at man kunne se sammenhengen mellom behandling av unge lovbrøyttere og barn med særlige behov.

Før vergerådsloven trådte i kraft i 1900, var det offentlige barnevernet «definert» gjennom snevre lovbestemmelser i kriminal-, fattig- og skolelovgivningen. Getz mente at den prosessuelle håndteringen skulle bli lagt under et særegent organ. Oppgaven skulle blant annet bestå av å ta hånd om barn under 16 år som hadde begått straffbare handlinger eller som hadde foreldrene som ikke kunne oppdra dem. Selv om vergerådet trådte i kraft var det offentlig barnevernet begrenset. Og det offentlige barnevernet må sees i sammenheng med velferdsstatens utvikling i etterkrigstiden. Industrialiseringen av samfunnet økte og det førte til at stat og kommune utviklet lovgivningen på forskjellige samfunnsområder (NOU 2000:22).

Vergerådet gjaldt i over 50 år, til den ble erstattet av lov om barnevern av 17. juli 1953. Deretter kom lov om barneverntjenester av 17. juli 1992. Oppdragelse av barn er et tema som er under debatt i de fleste samfunn. Perspektivet på oppdragelse endret seg i det 20. århundre da økonomisk, teknologisk, politisk og strukturell, utvikling førte til at synet på menneskets vesen endret seg. Det ble lagt mer vekt på individets rettigheter og muligheter, noe som førte til at perspektivet på barneoppdragelse endret seg. Det oppstod nye metoder og mål om barneoppdragelse som sto i motsetning til den tidligere oppdragelsesmetoden. Den tidligere metoden fokuserte på lydighet, disiplin og avstraffelse (Hagen, 2001).

Utviklingen av velferdsstaten var basert på at borgerens velferd skulle være et offentlig ansvar der, staten skulle stå i sentrum for organiseringen. Essensen i velferdsbegrepet er det «offentliges ansvar for inntektssikring, helse og omsorg. Som betegnelse er velferdsstaten historisk knyttet til en politikk for trygghet» (NOU 2001:22,4.2). Barneverns barn kom under velferdsetatens paraply som siste gruppe. Selv om barneloven av 1953 var en viktig og proaktiv lov, var det en pågående strid om ansvarsområder mellom sosial-, helse og skolesektoren. Barnevernets historie henger sammen med den norske samfunnshistorien. For å kunne forstå hvordan barnevernet har fungert er det viktig å påpeke at i løpet av 1900-tallet forekom det betydelige endringer i barns levevilkår. I løpet av denne perioden endret familiestrukturen seg på bakgrunn av endringer i materielle goder og bosetting. Barnevernets rolle og funksjon har sammenheng med samfunnsforhold og de faglige synspunktene som stadig er i utvikling. (Hagen, 2001). Barne- og likestilling departement fastslår at formålet

med barnevernvernet i dag er å bidra til en trygg oppvekst og å yte den nødvendige hjelpen som kan sikre barn og unge trygge oppvekst vilkår.

2.1.1 Barnevernets verdigrunnlag

Velferdsstatens verdigrunnlag dreier seg om menneskeverd, og verdiene i samfunnet bygger på rettferdighet, likestilling, solidaritet, trygge oppvekstsvilkår og toleranse. Barnevernet som en del av velferdsstaten tar utgangspunkt i disse verdiene. Sentralt i barnevernets verdigrunnlag lyder følgende

Hvert enkelt barn representerer en ukrenkelig verdi, og barnets behov for vern og vekstsvilkår er overordnet alle andre hensyn. Ivaretagelsen av personlig integritet handler om den enkeltes rett til å få vernet sin selvrespekt og få utviklet tiltro til egne evner og framtidsmuligheter (NOU 2000:12. Kapittel 5).

Barne- likestilling -og inkluderingsdepartementet skriver at de grunnleggende verdiene gjenspeiler samfunnets verdier. Normene i samfunnet kan forklares som delverdier eller instrumentelle verdier som er hensiktsmessige for å kunne oppnå eller virkeliggjøre grunnverdiene. Normene i denne sammenheng blir anvist til atferd, krav, metoder og tiltak. Et eksempel som Barne- likestillings -og inkluderingsdepartementet referer til er «positiv diskriminering» som en metode som kan føre til en norm for å kunne virkeliggjøre likestilling. Kjennetegnet ved normene er altså at de består av regler og virkemidler som kan hjelpe til å utøve en grunnverdi og dermed et samfunnsmessig anerkjent mål. I barnevernet kan det være vanskelig å vise grunnleggende verdier som er særegne, i forhold til at de ikke også har gyldighet på andre samfunnsområder. De etiske prinsippene systematiserer normative spørsmål, det vil si at etikken kan avgjøre hva som er tilstrekkelig på samfunnsmessig og personlig plan. De normative spørsmålene gir retningslinjer på verdibaserte vurderinger om de er akseptable, uakseptable, verdige eller uverdige. Når barnevernet skal overveie hva som er det beste for barnet. Etikken fokuserer på spørsmål om å kunne gjøre det beste for barnet, men hovedfokuset er hva som kan være konsekvensen ved det tjenesteyteren gjør eller unnlater å gjøre. Videre fastslår Barne- likestillings -og inkluderingsdepartementet at det viktige for tjenesteyterne i barnevernet er å reflektere over egen yrkesrolle, personlige og etiske kompetanse samt faglig kompetanse utvikling. (NOU 2000:12).

Paradokset er at selv om barnevernet har lang erfaring og Norge er foregangsland på barnevernslovgivning, så er det likevel utfordringer i barnevernet i dag. Som tidligere skrevet så er grunnverdiene i barnevernet viktige. I vurderinger av saker åpnes det for skjønnsmessig dømmekraft, dermed kan barneverns arbeidere vektlegge ulike faktorer som kan være med på å avgjøre saken. Hagen og Qureshi (1996) fremhever noen sentrale elementer, ”-de verdier og mål vi legger til grunn for oppdragelse. -de teorier og kunnskap som ligger til grunn for forståelse av barns utvikling og familiens fungering ” (Hagen og Qureshi 1996, s91-92) Når vi ser på disse spørsmålene, kan vi se at de inneholder verdier som konstrueres ut fra egen samfunn og egen oppvekst. I denne sammenheng kan det være viktig å påpeke at de fleste barnevernsarbeidere i Norge er etniske norske og har vokst opp i Norge, noe som kan indikere på at deres oppvekst er preget av norske verdier.

Dette kan ikke anses som unaturlig siden Norge er et mer homogent land enn andre (<http://snl.no/Norge>). Verdiene som står sterkt er blant annet likhetsprinsippet. Merete Saus (2006) skriver at Norge er et flerkulturelt land, og at dette ikke er noe nytt siden migrasjon har forekommet over en lengre periode i Norge. Det interessant er at Saus skriver at det flerkulturell har blitt oversett. Siden likhetsprinsippet står sterkt har det medført at det som er ulikt blir en forstyrrende faktor. Egalitær individualisme har blitt til et begrep som kjennetegner den vestlige verden. Gullestad (2002) påpeker at Norge og Norden har signifikante særtrekk når gjelder individualisme. Likhetsideologien dreier seg blant annet om at ideen om likeverd kan føre til ideen om likhet, altså at individer i ulike sammenhenger oppfatter seg selv som lik de andre for å kunne oppnå en følelse av likeverd.

Det har vært flere nødvendige endringer i barnevernet på grunn av samfunnsendringer. Likevel har det vært få endringer i nyere tid, på tross av at befolkningsmønsteret i Norge har endret seg noe som har ført til at Norge har blitt et flerkulturelt land. Qureshi (2008) skriver at innvandringen til Norge på slutten av 1960-tallet på flere måter har forekommet uten at hensikten bak innvandringen var å gjøre Norge til et flerkulturelt samfunn. Endringene i denne utviklingen førte til at det ikke ble gjennomtenkt politisk og faglig. Slik jeg forstår det kan det indikere at samfunnet ikke har tatt hensyn til endringen i befolkningsmønsteret og den stadige økende innvandringen. Videre skriver Quershi (2008) at globaliseringen og mobilisering har økt betraktelig dette har ført med seg at fokuset retter seg mot eventuelle konsekvenser ulike gruppers tilstedeværelse vil ha for blant annet demokratiet og politisk pluralisme. Endringene i befolkningsmønsteret medfører at flere med minoritetsbakgrunn kommer i kontakt med flere institusjoner. Dette har ført med seg at behovet for kompetanse i

møte med nye befolkningsgrupper har økt. Det kan se ut til at dagens barnevern og samfunnsendringene ikke er i takt. Siden barnevernet står overfor utfordringer i forhold til minoritetsfamilier. Dermed kan det være viktig å problematisere utfordringene fra et kritisk perspektiv på systemnivå. Av den grunn blir etnosentrisme et viktig begrep.

2.2 Etnosentrisme

Etnosentrisme er en grunnleggende holdning som uttrykker troen på at ens egen etniske gruppe eller ens egen kultur er overlegen andre etniske grupper eller kulturer, og at ens kulturelle normer kan være anvendt på en universell måte. Begrepet ble først brukt av den amerikanske sosiologen William Graham Sumner (1840-1910) for å beskrive en kulturell trangsynthet der "etnisk-sentrert" ble brukt for å beskrive individer som aksepterer de som var kulturelt likt, men like strengt avviser de som var kulturelt annerledes. Etnosentrisme refererer til troen på at ens egen inn-grupper er sentrum for alt og er overordnet alle ut-grupper.

Ethnocentrism is the technical name for this view of things in which one's own group is the center of everything, and all others are scaled and rated with reference to it. Folkways correspond to it to cover both the inner and the outer relation. Each group nourishes its own pride and vanity, boasts itself superior, exalts its own divinities, and looks with contempt on outsiders. Each group thinks its own folkways the only right ones, and if it observes the other groups have other folkways, these excite its scorn.
Sumner [1906] 1967:93

Etnosentrisme er et universelt syndrom av holdninger og atferd. Holdningen inkluderer å se ens egen gruppe som overlegen og andre grupper som foraktet og mindreverdige. Holdningene går ut også ut på å se egne standarder for verdier som universelle. Atferden assosiert med etnosentrisme er samarbeidsrelasjoner med inn-grupper og fravær av samarbeidsrelasjoner med ut-grupper.

Etnosentrisme er tendensen til å se andre kulturer gjennom øynene til ens egen kultur, og dermed få uriktige kunnskap om dem. Starr m. fl. (1997) sier det "etniske" refererer til kulturarv, og "sentrismen" refererer til noe som er et sentralt utgangspunkt. Etnosentrisme refererer altså til å dømme andre grupper fra ens egen kulturelle stå sted. Den vanlige

definisjonen av etnosentrisme nevner to elementer: 1) en positiv holdning til ens egen gruppe" som inkluderer positive fordommer om inn-grupper og 2) negativ holdning til andre etniske grupper" som inneholder negative fordommer om andre grupper. Berry og Kalin (1995: 303) har påpekt at etnosentrisme har en tendens til å bli sett på som synonym for generell fravær av sympati med alle "ut-grupper" og for manglende aksept av kulturelt mangfold, en generell intoleranse for "ut-grupper" og en relativ preferanse for ens egen gruppe over de fleste ut-grupper ". Denne mangelen på aksept av kulturelt mangfold har en sterk tendens til å føre til negative stereotyper mot andre kulturelle / etniske grupper, negative fordommer og negative atferd mot disse gruppemedlemmene.

Etnosentrisme har mange konsekvenser for eksempel stereotyper, fordommer, diskriminering, fremmedfrykt, rasisme, at noen grupper blir gjort til syndebukker og skapning av fiendebilder.

Positiv og negative etnosentrisme

Positives of Ethnocentrism

Loyalty to the group, sacrifice for it...brotherhood within...

...contributes to the survival of a culture

Dette innebærer at etnosentrisme har en positive side for å bevare kultur

Negatives of Ethnocentrism

Encourages conformity, discourages interpenetrating by other cultural groups, and justifies and perpetuates the status quo.

Etnosentriske holdninger fremkommer vanligvis fra majoriteten, som fremstår som den dominerende gruppen. Likevel kan minoritets grupper ha likedannde holdninger overfor majoriteten. Etnosentrisme forutsetter at det er en dominerende gruppe, som ikke nødvendigvis er majoritets gruppen, men den dominerende gruppens kulturelle verdier som setter premissene på det strukturelle i et samfunn som bidrar til etnosentrisme (Eriksen, 1998). Slik jeg forstår Gressgård(2002) fremkommer etnosentrismen på ulike nivåer. På systemnivå så vil det dreie seg om grupper, institusjoner og organisasjoner som drives i kraft av en legitim dominant posisjon. Denne posisjonen bidrar til rettferdiggjøring av hva som er beste for samfunnet ut fra gruppenes premisser. Dermed fører det til en planlagt sosialisering eller opplæring i de verdier og normer som gjenspeiler offentligheten. Argumentet ved å foreskrive

disse betingelsene har som hensikt å implementere borgeren som en del av felleskapet som gjenspeiler solidariteten i samfunnet. Når den dominante gruppen som oftest majoriteten vil, det oppstå et asymmetrisk majoritet-minoritets beskrivelser som fører til «vi og dem» kategorier. På denne måten fører det til etnosentrisme på individnivå, det vil si at det forekomme stereotyper.

Eriksen og Sajjad(2003) skriver at sosial identitet formes gjennom motsetninger til de som står utenfor gruppen. For å kunne være nordmann trenges det en motsetning som å være dansk. Livsverdier og virkelighetsforståelsen til individer er komplekse men det betyr ikke at kulturforskjeller fører til diskriminering eller rasisme. Likevel kan kategoriseringer bidra til forenklete antagelser om andre grupper med ulik kultur. Dermed kan stereotyper ha en funksjon som «selvoppfyllende profetier», der man ser bort fra individuelle ulikheter innad i kategorien(Eriksen og Sajjad, 2003). Stereotypene fremkommer av fordommer der man har en forforståelse av enkelte grupper. Forforståelsen blir statisk selv om man tilegner seg kunnskap om gruppen. Dette leder til etnosentrismen på systemnivå, der de verdier og normer som er fastsatt blir individets preferanser som gjenspeiler tolkning av andre grupper ut fra egne verdier og normer.

Når utgangspunktet for samhandlingen med «andre» grupper ledes av denne sirkelen, det vil si etnosentrisme, fordommer og stereotypier vil det føre til diskriminering(Horntvedt, 2012). Diskrimineringen trenger ikke nødvendigvis å dreie seg om majoritet-minoritet, det kan like gjerne dreie seg om mann-kvinne, der kvinnen blir sett på som underlegen i forhold til mannen på bakgrunn av de verdier og normer som er fastsatt i samfunnet. Dermed er etnosentrisme -begrepet dekkende på flere plan. Både for systemet som dannes av politiske avgjørelser, og på individnivået som preges av systemet. I forbindelse med barnevernet som drives i kraft av en legitim posisjon kan etnosentriske holdningene fremtre når barnevernet må forholde seg til to ulike referanse rammer i samhandling med minoritetsfamilier. Når referanserammene til minoritetsfamilier ikke gjenspeiler de verdier og holdningene som er stadfestet i offentligheten, kan det bidra til at tjenesteyteren i barnevernet utelukker barnets eller familiens forståelsesramme. Dette kan føre til at tjenesteyteren i barnevernet retter fokuset mot ulikhetene, og dermed kan tiltakene igangsettes ut fra tjenesteyterens egen forståelses ramme og verdier, slik at avgjørelsene tas på bakgrunn av barnevernets oppfattelse om hva som er det «beste for barnet»

Hagen og Qureshi(1996) presenterer begrepet *eurosentrisme* som dreier seg om at en måler andre samfunn ut fra en europeisk målestokk. De vestlige ideologiene blir allmenne og vestlige holdningene blir eksemplariske. På bakgrunn av tankegangen konstrueres «vi og de andre» som, kan lede til at «de andre» som ikke tilhører den dominerende gruppens verdier og holdninger, blir sett på som underlegne. Qureshi(2009) skriver at individets utvikling av sin egen og andres oppfattelse er en prosess som går parallelt der et hvert individ er en kulturbærer samt kulturformidler. Den filologiske og sosiologiske retninger legger vekt på hvordan individer konstruerer sine livsverdener gjennom sin bevissthet(Berger og Luckmann, 2011)). Mennesker konstruerer sin livsverden gjennom blant annet erfaringer og kontakt med andre. En slik konstruksjon kan medføre og fremheve egen kultur i møte med andre individer. Faren ved dette kan være å oppfatte andre kulturer som uforståelige og primitive (Qureshi, 2009). Det er viktig å poengtere skillet mellom etnosentrisme og eurosentrisme.

Eurosentrisme kan sees i sammenheng med den globale maktstrukturen. Dermed dreier det seg ikke om kun konstruksjon av de «andre» ,men hvordan individ ser og ikke ser seg selv. Eurosentrismen kan forstå på ulike måter. Eurosentrisme fremkom som en ideologi i kolonialismen. Skildringen av eurosentrismen er kompleks, Quershi(2008) peker på hvordan de ulike forfatternes beskrivelse viser til hvordan eurosentrismen fremtrer ved normalisering og hvordan den vestlige verden oppfatter og beskriver minoriteter på bakgrunn av europeiske premisser som fører til etnosentriske beskrivelser. I diskusjonen om etnosentrisme fremkommer kulturrelativisme som en motpol.

Kulturrelativisme er en tilnærming som skal hjelpe oss til å forstå fremmede samfunn på en upartisk måte. Essensen i kulturrelativisme er at de ulike kulturene ikke kan rangeres, det vil si at alle kulturer er like gode, og at det handler om toleranse og respekt for andre livsformer. Kulturrelativismen legger til grunn at ulike samfunn har sin egen kulturelle logikk. Det vil si at en må forstå kulturer og samfunn ut fra deres egen kontekst. Av den grunn er det umulig å forstå et samfunn og befolkningens bakgrunn uten å være kjent med deres logikk(Hylland Eriksen, 1998). Slik jeg forstår det ligger den elementære forskjellen mellom etnosentrisme og kulturrelativisme i tankemønsteret til individet, der en etnosentrisk holdning tar utgangspunkt i ens egen livsverden og virkelighets forståelse. Gullbrandsen (2006) bruker begrepet strukturdeterminisme som dreier seg om at «De bildene vi lager oss av omverdenen og oss selv, er bestemt av vår egen struktur. Et system er informasjonsmessig lukket, noe som innebærer at vi ikke kan ta imot noe fra omgivelsene som ikke passer med systemets struktur”(Gulbrandsen,2006,s 308).

Av den grunn kan den etnosentriske tilnærmingen oppfattes som et tankemønster der man utelukker andre samfunn og kulturer dersom den ikke passer inn i systemet som danner vår livsverden. Som nevnt ovenfor hevder Hylland Eriksen (1998) at kulturrelativismen innebærer å forstå andre kulturer og fremtre upartisk. Slik jeg forstår det dreier det seg om å forstå logikken i andre kulturer som ikke passer inn ens egen forståelsesramme, samt at enn forstår mennesker ut fra deres kontekst. Likevel betyr det ikke at en må akseptere de gjerningene kulturen kan føre til. I sammenheng med barnevernets samhandling med minoritetsfamilier kan kulturrelativismen som en metode være et viktig redskap. Ved å forstå andre kulturers logikk kan det bidra til å skape dialog og minske risikoen for stereotyper. På den andre siden kritiseres nettopp den åpne dialogen fordi den kan bidra til at holdninger og skikker blir akseptert selv om det ikke er til beste for barnet. Derimot hevder Horntvedt (2012) at bruken av kulturrelativisme som en tilnærming bidrar til en dialog som kan føre til en bedre samhandling.

2.3 Den etniske diskrimineringens kompleksitet

Diskriminering kommer fra tradisjonell rasisme, som dreier seg om forskjellsbehandling på bakgrunn av biologiske kjennemerker. Fandrem (2011) skriver at rasismen har endret seg fra å være biologisk til kulturelt. Den nye diskriminering retter seg mot etniske og kulturelle forskjeller: «Etnisk diskriminering blir dermed en del av forholdet mellom grupper, som riktignok utøves og rettes mot grupper individuelle medlemmer» (Nova rapport 8/2011 s13.) Etnisk diskriminering vil si forskjellsbehandling på bakgrunn av etnisk tilhørighet. Regjeringen slår fast at de vil bekjempe en hver form for rasisme. I regjeringens handlingsplan fremgår det at de vil fremme likestilling samt hindre etnisk diskriminering (BLD etnisk diskriminering). Diskrimineringsloven forbyr direkte og indirekte diskriminering. loven lyder slik:

§ 4. Forbud mot diskriminering

Direkte og indirekte diskriminering på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion eller livssyn er forbudt.

Med direkte diskriminering menes at en handling eller unnløtelse har som formål eller virkning at personer eller foretak på grunnlag som nevnt i første ledd blir behandlet dårligere enn andre blir, er blitt eller ville blitt behandlet i en tilsvarende situasjon.

Med indirekte diskriminering menes enhver tilsynelatende nøytral bestemmelse, betingelse, praksis, handling eller unnløtelse som fører til at personer på grunn av forhold som nevnt i første ledd blir stilt særlig ufordelaktig sammenliknet med andre. Med indirekte diskriminering i arbeidslivet menes enhver tilsynelatende nøytral bestemmelse, betingelse, praksis, handling eller unnløtelse som faktisk virker slik at en arbeidssøker eller arbeidstaker stilles dårligere enn andre arbeidssøkere eller arbeidstakere på grunn av forhold som nevnt i første ledd.

Forskjellsbehandling som er nødvendig for å oppnå et saklig formål, og som ikke er uforholdsmessig inngripende overfor den eller de som forskjellsbehandles, anses ikke som diskriminering etter loven her.

Det er forbudt å medvirke til brudd på diskrimineringsforbudet i paragrafen her
(Diskrimineringsloven, 2005).

Loven skiller mellom direkte diskriminering og indirekte diskriminering. Seeberg(2011) gjør oppmerksom på forbudet mot indirekte diskriminering, og skriver at etnisk diskriminering kan utøves når personen eller institusjonen som utøver den ikke har bevist ønsket å opptre diskriminerende. Skillet mellom direkte og indirekte kan samlingens med strukturell og individuell diskriminering. Et eksempel på strukturell diskriminering kan være at barnevernet som institusjon kan ha rutiner som i sin konsekvens er diskriminerende. Dette vil ifølge loven være indirekte diskriminering. Nova -rapporten fastslår at det er en liten andel av diskriminerende praksiser som registreres via rettsapparatet. Dette betyr likevel ikke at etnisk diskriminering ikke forekommer. Nova rapporten inkluderer dermed bredere forskning og viser til registret diskriminering samt opplevd etnisk diskriminering.

Hvordan etnisk diskriminering oppstår og utvikler seg er et komplekst fenomen å belyse. Skytte (2008) skriver at for å kunne forstå hvordan etnisk diskriminering utvikler seg bør man gå i dybden av menneskets livsverden og det sosiale livsløpet. Skytte(2008) påpeker tre sosiologiske teorier som kan gi en forståelse av etnisk diskriminering.

Sosial identitetsteori dreier seg om at et hvert individ sosialiseres ved hjelp av sosiale kategorier. De sosiale kategoriene blir en del av individets sosialiseringsspross: «sosiale kategoriserer og roller blir henholdsvis den statiske og den dynamiske siden av vår sosiale verden. Et nødvendig aspekt ved å være menneske ligger i vår sosiale identitet» (Skytte & Kjærum, 2008. s 48). Ettersom de sosiale kategoriene påvirker enkeltindividets sosiale identitet danner det grunnlaget for tilhørighet og sosial fellesskap. Sosiale kategorier er menneskets systematiserings evne, det vil si når individet har tilegnet seg visse sosiale kategorier fører det til et kulturelt syn på handlingsevnen overfor andre individer. Dermed påvirker det forståelsen av sosiale handlinger. I sammenheng med barnevernet og minoritetsfamilier kan nettopp sosial identitet knyttes til etnosentrisme på bakgrunn av at etnisk diskriminering er forankret i enkelt individers utvikling. Etnosentrismen fremkommer i menneskets sosiale identitetsdannelse (Skytte & Kjærum, 2008).

En annen faktor som forklarer utviklingen av etnisk diskriminering kan være når individer sammenligner sine egne verdier og sin egen livsstil med andres. Dette kan føre til at individets verdier kommer i kollisjon når man møter andre individer som har ulik forståelse av verdier. Skytte & Kjærum (2008) beskriver denne prosessen som «relativ deprivasjon» Når et individ føler seg relativ deprivert på bakgrunn av ulike syn på verdier i samhandlingen med andre individer, kan det føre til en negativ reaksjon overfor etnisk minoriteter som kan ha en annen verdioppfattelse enn majoriteten. Det kan bidra til at majoriteten oppfatter det som ytterligere trusler på majoritetens verdigrunnlag.

Et tredje aspekt som kan forklare etnisk diskriminering er sosialt avvik. Med sosialt avvik i denne sammenheng refereres det til normalitet, altså hvilke normer og verdier som dominerer i et samfunn. «Teorien om sosiale avvik er verdifulle for en forståelse av etnisk minoriteters sosiale situasjon fordi de fokuserer på de sosiale prosessene som sosiale avvik setter i gang mellom avvikerne og omgivelsen» (Skytte & Kjærum, 2008, s.51). Etnisk minoritetsfamilier kan ha andre normer og verdier for eksempel barneoppdragelse enn majoritetssamfunnet. Disse kan komme i kollisjon med de normene barnevernsansatte har tilegnet seg ved å bli sosialisert inn i de sosialfaglige utdanningene. De ansatte ved for eksempel barnevernstjenestene har da innflytelse og definisjonsmakt over hva som kan være god omsorg for barn. Dermed kan teorien om avvik være betydelig for oppfatningen av etniske minoritetsfamiliers sosiale situasjon, fordi det kan bidra til hvordan minoritetsfamilier

oppfatter at deres atferd kan bli sett på som sosialt avvikende, (formelt eller uformelt) (Skytte & Kjærum, 2008)

For å kunne forstå forholdet mellom etnisk majoriteter og minoriteter i Norge i dag hevder Skytte & Kjærum(2008) at det er viktig å se på de historiske perspektivene på «oss og de andre». Før innvandringen til Norge i nyere tid var skillet mellom svart og hvit noe som karakteriserte ondt og godt. «Det er min erfaring at det er uhyre vanskelig for oss majoritetsborgere å erkjenne omfanget og kompleksiteten av den diskrimineringen som våre etniske minoriteters medborgere er nødt til å leve med i hverdagen»(Skytte & Kjærum, 2008, s.58). Minoriteter kan stå ovenfor en rekke utfordringer når de immigrerer til et nytt land Thorshaug, Svendsen og Berg, 2011. Nedenfor vil jeg presentere tre faktorer som kan påvirke utfordringene

2.3.1 Kulturelle og minoritetsrelaterte faktorer

Kategorier er nødvendige for menneskets sosiale verden. Systematisering av kategorier hjelper oss til å fortolke verden og fungere i et samfunn. I møte med minoriteter kan kategorisering bidra til å fortolke et individ ut fra dets etnisitet, slik at dets handlinger blir fortolket ut fra kulturspesifikke faktorer. Faren ved kategoriseringer er etnosentriske fordommer. Det er en mekanisme som individer har som kan bidra til å situasjon forklare atferd og handlinger med de vi er i samme kategori med. På den andre siden kan individet være mer tilbøyelig til å egenskap forklare den samme situasjonen med individer som er i annen kategori(Skytte & Kjærum, 2008). Slik jeg forstår Skytte og Kjærum(2008) vil det si at i møte med minoriteter oppstår det egenskapsforklaringen på bakgrunn av at majoriteten og minoriteten befinner seg i ulike kategorier. Faren ved slike holdninger hos barnevernet er at de skaper kulturelle årsaksforklaringer og føre til at individet ikke lenger blir sett på som et unikt individ, men at det gjøres forskjeller på etnisk minoriteter og den etniske majoriteten. Quershi(2009) skriver at individets ubevisste kategoriseringer og stereotypisering kan bidrar til diskriminering. Kulturelle årsaksforklaringer kan bidra til en statisk kulturforståelse slik at andre faktorer som fattigdom og diskriminering kommer i skyggen. (Ask & Berg, 2011).

2.3.2 Migrasjonsfaktorer

Flyktninger og innvandrere som er bosatt i Norge er mennesker som har forlatt sitt fedreland frivillig eller ufrivillig. Dermed har tilknytningen til fedrelandet blitt endret. Dette fører til at det individet, avhengig av alder på migrasjonstidspunktet har opplevd en rekke tap. Skytte (2008) skriver at dette inkluderer:

Tap av sosial nettverk som familie, venner naboer, og arbeidskamerater. Tap av umiddelbar gratifikasjon, «hverdagens bomull» som består i at de omkring oss nikker gjenkjennende til oss som en kjent del av «hverdagsbildet» og kanskje attpåtil har konkret kjennskap til oss som mennesker (Skytte & Kjærum, 2008, s.128).

Mengden av tap er kompleks og kan være vanskelig å konkretisere. Men individet som migrer fra sitt hjemland kan oppleve tap av identitet og sosial tilhørighet. Det kan føre til tilknytningsvansker i det nye landet der han eller hun er bosatt. De tapene innvandrere og flyktninger har opplevd kan ses i sammenheng med integreringsproblematikk.

Integreringsprosessen innebærer nye kontekstbetingende krav til individet.

Migrasjonsprosessen påvirker familiedynamikken i generasjoner, der familiene viderefører kulturelle normer, verdier samt de særegne familiers oppfatning av verden. Barn av minoritetsfamiliene tilegner seg de nye verdiene og normene raskere enn foreldrene. Dette kan føre til kulturkollisjon innad i familien da minoritetsfamiliene allerede lever i en kulturell kompleksitet (Skytte & Kjærum, 2008).

Brochmann mfl.(2002) referer tilpasningsprosessen som en del av den politiske naturaliseringen, som dreier seg om en prosess der individet må gjennom en forandring for å kunne bli akseptert som et medlem av samfunnet man egentlig ikke tilhører. Dette vil påvirke individets selvfølelse og selvforståelse.(Brochmann, Borchgrevink, & Rogstad, 2002).

2.3.3 Levekårsfaktorer

Hatland (2011) skriver at Regjeringen fastslår at fattigdom er et relativt begrep, men at fattigdom er knyttet til lave inntekter slik at det må ses i sammenheng med det samfunnet man lever i. Fra 2004 til 2008 var det innvandrerbefolkningen som lå høyest på statistikken over inntekstfattigdom. Siden innvandrerbefolkningen utgjør en økende andel av den norske

befolkningen, forklarer dette årsaken til at fattigdommen i Norge øker. Velferdsstaten har ikke klart å nå det målet som ble satt av Bondevik-regjeringen i kampen mot inntektsfattigdom. Dagens regjeringen uttaler følgende: «Regjeringen vil avskaffe fattigdom og gjøre Norge til verdens mest inkluderende samfunn»(Hatland, 2011,s.105). Strategiene for kunne utjevne fattigdommen er å inkludere innvandrere i arbeidslivet for sikre en god samfunnsutvikling. En annen faktor som kan påvirke fattigdommen blant innvandrere er trange boligforhold. En undersøkelse blant innvandrerbefolkningen viser at innvandrere bor betydelig trangere enn nordmenn, samt at det er færre innvandrere som eier bolig selv. Innvandrerbefolkningen har mindre sosial kapital enn majoriteten samt lav utdanning, noe bidrar til mindre kjennskap til helseopplysninger og velferdsrettigheter(Hatland, 2011). Barne- likestillings og inkluderingsdepartementet skriver:

Vi må gi plass til nye borgere i fellesskapet, og legge til rette for at alle kan bidra og delta i arbeids- og samfunnsniv. Vi må akseptere religiøst og kulturelt mangfold. En befolkning med ulik bakgrunn og erfaring er en styrke for Norge - ikke en trussel. Vi skal forvente respekt for de demokratiske spillereglene og behandle alle innbyggere i dette landet som enkeltpersoner. Ingen skal stå ansvarlig for det andre gjør eller bli kollektivt dømt og vurdert (BLD. Regjeringens arbeid med integrering og inkludering av innvandrere og deres barn, 2005. s. 1).

Videre uttaler Barne- likestilling og inkluderings departement at et inkluderende samfunn betyr fravær av diskriminering. Det er først de siste tiårene det politiske Norge har fokusert på mangfold og inkludering og klassemessige betingelser. Likevel i debatten om det flerkulturelle Norge påstås det stadig at det norske samfunnet er et egalitært samfunn. Mangfolds debatt har dreid seg om integrering og tilpasning, og har sett bort i ifra klasse forskjeller og i stedet fokusert på kulturforskjeller. Dermed har det blitt lagt vekt på tilpasning og integrering og ikke på forskjeller og toleranse for ulikhet. I sammenheng med overrepresentasjon av minoritetsbarn i barnevernet er det nettopp de sosioøkonomiske vilkårene som er en sentral faktor(Otterstad, 2008; Skytte & Kjærum, 2008)

2.4 Innvandring og barnevern

Regjeringen skriver at Norge har en høy befolkningsvekst, og en av årsakene til dette er den økende andel med innvandrerbakgrunn. Dermed påvirker befolkningsmønsteret utformingen

av politikken på ulike samfunnsområder. Regjeringen påpeker at de grunnleggende verdiene skal videreføres, men at befolkningsveksten vil påvirke og forandre det norske samfunnet på ulike måter (Meld. St. 6 (2012–2013)). Det er om lag 670.000 innvandrere på landsbasis, fordelt på 219 nasjonaliteter. Tallene fra SSB viser at antallet innvandrere har seksdoblet seg på 30 år . Integrerings og mangfolds direktorater påpeker viktigheten av likeverdige offentlige tjenester uansett etnisitet og påpeker tre nødvendige elementer: » like god kvalitet på tjenestene, like god tilgjengelighet til tjenestene like, og godt resultat for alle brukere» (<http://www.imdi.no/loft>). Det vil si at de offentlige tjenestene bør være tilpasset mangfoldet for sikre at alle individ får like muligheter.

I følge Statistisk sentralbyrå er det barn med innvandrere bakgrunn som har høyest klientrate for nesten alle aldersgrupper sammenlignet med den øvrige barnebefolkningen. SSB-rapporten forklarer hvordan kontakten med barnevernet er ulik for barn med innvandrerbakgrunn. I 2009 mottok 46 487 barn/unge tiltak fra barnevernet. Det er tre grupper av barn og unge, 0-22 år, med barnevernstiltak som sammenlignes: Barn uten innvandrerbakgrunn, innvandrerbarn og norskfødte barn med innvandrerforeldre. I disse tre gruppene var det i 2009 6,7 prosent av innvandrerbarn og 5,1 prosent norskfødte barn med innvandrerforeldre som hadde barnevernstiltak i forhold til 2,9 prosent barn uten innvandrerbakgrunn med tiltak. Det interessante ved denne rapporten er at overrepresentasjonen er størst blant førstegenerasjons innvandrere særlig i aldersgruppen 13-17 år (Rapporter 39/2011). Kritikken som er rettet mot barnevernet dreier seg om hvorvidt barnevernet har tatt for mye eller for lite hensyn til kultur og om terskelen for å gripe inn i minoritetsfamilier er høyere eller lavere enn for majoritetsfamilier (Eide, 2009,s39.) Årsaken til overrepresentasjon blant minoriteter i barnevernet er sammensatte. Faktorer som kan påvirke dette er blant annet levekår, migrasjon og kulturelle og minoritetsrelaterte elementer, som nevnt ovenfor. I debatten om overrepresentasjonen av minoritetsbarn i barnevernet blir det blant annet pekt på ulike oppdragelsessyn. Nedenfor vil jeg presentere det kollektivistiske og det individualistiske oppdragesynet.

2.5 Barnets beste i kollektivist og individualistisk perspektiv

Barnevernet i dag står overfor utfordringer i møte med minoritetsfamilier. Mange barnevernsansatte synes det er problematisk å jobbe med minoritetsfamilier som har en annen etnisk bakgrunn enn seg selv (Skytte & Kjærum, 2008). En av utfordringene barnevernet står overfor i møte med minoritetsfamilier er knyttet til barneoppdragelse. Synet på barneoppdragelse har gjerne blitt knyttet til ulike normer og verdier. Forskjellen har vært referert til, som kollektivistisk versus individualistisk barneoppdragelse. Skytte og Kjærum(2008) hevder at enhver sosialarbeider må være rustet til å arbeide med mennesker med ulike livssyn. Dermed kan det være vesentlig å forstå trekkene ved disse to oppdragelsesmetodene. Kort fortalt trekker Skytte og Kjærum(2008) skillelinjer mellom oppdragelsesmetodene.

Kollektivistiske og individualistiske verdier (Skytte og Kjærum,2008,s70).

Individualistiske verdier:

- Likhhet, frihet og selvrealisering
- Selvstendighet
- Frivillighet i familierelasjonene
- Gjensidig respekt
- Individualisme

Kollektivistiske verdier:

- Lydighet, lojalitet og Respekt
- Gjensidig avhengighet blant blodsbeslektede
- Ansvarsfølelse overfor kollektivet
- Oppofrelse

Oppdragselses metodene varierer fra samfunn til samfunn fordi det finnes variasjoner i sosiøkonmiske og sosiokulturelle forhold samt mange ulike livssynsgrupper som har egne metoder basert på historier, tradisjoner og relasjoner(Otterstad, 2008). Hva som ligger i familiebegrepet og hvilken funksjon den har varierer fra samfunn til samfunn. Quershi(2008) skriver at inndelingen i det individualistiske og kollektivtiske oppdragsessynet slik skytte har beskrevet det en en grovinndeling av samfunnets kompleksitet og de ulike

virkelighetsforståelser hvert individ har. For flere av oss er familien individer som forenes av ekteskap, blodsband, eller adopsjon, som danner en husholdning i samspill med hverandre. «Den norske kjernfamilien består gjerne av mor far og to barn, eller i nyere tid hvor samboerskap er økende kan familien bestå av «mine,dine og våres barn. « I det norske samfunnet er individet klart definert, og likhet og likeverd mellom individer er et ideal» (Eriksen & Sajjad, 2003,s.154) Det har vært mye debatt rundt minoritetsfamiliers oppdragelses metoder samt at barnevernet ved flere anledninger har tatt for mye utgangspunkt i eget fortolknings grunnlag.

Debatten rundt barneverns håndtering av saker med minoritetsfamilier har blant annet dreid seg om barnevernsansattes oppfatning av minoritetsfamilier. Generalisering, stereotypisering og diskriminering kan ha påvirket barnevernets vurderinger og handlinger. Dermed kan det ha fått konsekvenser for omsorgsvurderinger og eventuelle inngriper. Den kollektivistiske oppdragelsesmetoden er opptatt av gjensidig avhengighet innad i familien, og av videreføring av ansvarsfølelse over kollektivet(Skytte & Kjærum, 2008). I det norske barnevernet blir minoritetsfamiliers kollektivistiske oppdragelsesmetode sammenlignet med det individualistiske oppdragelsesidealet, siden den metoden er dominerende i Norge. Det individualistiske oppdragelsesidealet fokuserer på individualisme og selvrealisering. Det legges vekt på blant annet barnet skal utfolde seg og bli et selvstendig individ. Individets rett står sterkt. I barnevernssaker med minoritets familier som har et kollektivistisk oppdragelsessyn kan det oppstå konflikt fordi målene for de ulike tiltakene i barnevernet er at individet bør ha mulighet til utfolde slik at barnet blir selvstendig og rustet til å ta egne valg(Hagen og Quershi 1996).

Hagen og Qureshi(1996) beskriver barnets beste som en ideologi som kan være vanskelig å gi en spesifikk definisjon på siden det er et relativt begrep. Det som avgjør hva som er barnets beste er ulikt fra samfunn til samfunn, og dermed er det avhengig av blant annet samfunnsstruktur, trosoppfatning og lovverk, og av kulturen som gir grunnlaget for oppdragelsen .FNs barnekonvensjonen gir barn egne rettigheter, og barnet sees på som subjekt med rettigheter i likhet med voksne. Barnekonvensjonen ser på barnet som et selvstendig individ som må betraktes som en aktiv ,autonom aktør over eget liv.

I følge Barneloven.§ 48 skal barnevernet “først og fremst rette seg etter det som er best for barnet” Det vil si at barnets beste er det viktigste hensynet. I midlertid kan andre hensyn

komme inn subsidiært “når ingen av løsningene utpeker seg som den beste for barne. Dette er altså det fundamentale barnerettslige prinsippet i Barnekonvensjonen art. 3 nr. 1 og art. 9. Ved alle avgjørelser som berører barn skal “barnets beste være et grunnleggende hensyn”, jf. art. 3 nr. 1

Barnekonvensjonen og Barnevernlovens prinsipper om *barnets beste*, og barnets rett til å bli hørt baserer seg på det autonome individ, altså på den individualistiske tankegangen. Barnets rett til å uttale seg er av FNs barnekomité regnet som en av de fire generelle prinsippene i Barnekonvensjonen (FNs konvensjon om barnets rettigheter, 2003).

Dette tyder på at barns selvbetømmelse og autonomi blir den mest vesentlige delen av de individualistiske verdiene som mange minoritetsfamilier forventes å forholde seg til.

Barnevernsarbeidere forholder seg til regelverket som tar utgangspunkt i den individualistiske tankegangen. Rugkåsa skriver (2008)

Sosialarbeidere er med på å fastlegge et samfunns normalitetsgrenser, blant annet når det gjelder barneoppdragelse og barneomsorg. Når sosialarbeidere representerer en majoritet, blir majoritetens verdier og normer grunnlaget for hva som defineres som normalt (Rugkåsa 2008, s 91.).

Makt i sosialarbeid dreier seg ikke kun om den legale makten som er legitimert i loven. Den gitte makten i profesjonsutøvingen er sammensatt av en forhandling, disiplinering og kontroll som danner en gråsoner. Møtet mellom tjensteyren og bruker er preget av assymetrisk forhold (Järvinen, Elm Larsen, & Mortensen, 2002). Når barnevernstjensten representerer majoritetskulturen innebærer det betydeligere symbolsk kapital i forhold til minoritetsbrukerne. Etnosentrisme kan fremkomme når det i utgangspunktet foreligger et assymetrisk forhold mellom tjensteyter og bruker og tilleggsfaktorene som kan fremkomme ved at minoritetsfamiliene besitter mindre sosial kapital enn majoriteten.

Jeg skal kort redegjøre for hovedtrekkene ved makt. Deretter vil jeg se på makt som et fenomen i relasjon mellom majoritet og minoritet.

2.6 Makt og demokrati i det flerkulturelle Norge

Makt begrepet

Er et komplekst og vanskelig fenomen å forstå. Fenomenet har blitt diskutert og definert på en rekke ulike måter, og bidragsyterne til maktbegrepet er mangfoldige. «Makt er både synlig og usynlig, utøvet og forgrepet, et gode og et onde, ettertraktet og avskydd»(Engelstad, 1999, s.166). Begrepet er sprikende og makt forståelsen omfatter mange aspekter.

Maktforståelsen er i kontinuerlig endring, og begrepets kompleksitet kan føre til at man ikke blir enig i hvordan det skal forstås. Ofte når man snakker om makt ser man gjerne for seg hvordan eksempelvis A påvirker B, til å gjøre noe B ellers ikke ville gjort. Dette kan betegnes som direkte makt. Engelstad(1999) henviser til Steven Lukes(1974) som hevder at en slik forståelse av makt er endimensjonalt perspektiv. Lukes trekker inn tre dimensjoner som utgjør maktbegrepet: den intensjonale, den relasjonelle og den kausale dimensjonen. (Engelstad, 1999). Slik jeg forstår Lukes(1974) dreier hans forståelse av makt om hensikt, relasjon og årsakssammenheng. Relasjon er en prosess som oppstår mellom mennesker, og makten tar sin plass når den ene parten påvirker den andres handlemåter. Relasjonen kan være flertydige ved at den parten som utøver makt påvirker den andre part direkte eller indirekte. Makten kan utøves ved at motparten innretter seg etter de rammene som har blitt satt. For at makten skal kunne ha en innvirkning må det forekomme et resultat av handlingen. Det vil si makten må være kausal, slik at A har oppnådd utfallet i forhold til B. Dermed må det være en hensikt med maktutøvelsen den må være intensjonal. Makten fremkommer når individets bevissthet påvirkes av favør til den som påvirker den.

Derimot hevder Foucault at makt i det moderne samfunn må forstås ut fra individenes herredømme over seg selv, altså på hvilken måte de har blitt individ på ut fra signifikant disiplinering og normalisering. Denne normaliseringen har effekt på handlingsmønstrene til både A og B, uten at disse nødvendigvis er bevisst » Makt er ikke i første omgang det som et individ utøver over andre ,men det som setter noen som et normalt og disiplinert individ»(Neumann, 2000,s.27) Foucaults maktforståelse fokuserer ikke på den handlende A, men tar utgangspunkt i hvordan tingenes orden oppstår som normalitet og på hvilken måte denne normaliteten har effekt på handlingsmønstre.

Slik jeg forstår Foucaults maktforståelse i denne sammenhengen, kan den kobles til hegemoni og indoktrinering. Neumanns (2001) skildring av Foucaults maktforståelse peker på individualisering som normalisering. Denne formen for individualiseringen fører til at individer blir like, og på denne måten konstrueres det begrensninger av subjektets liv og andres liv . «slik kan man oppnå spill på identiteter, men innenfor samme homogene orden»(Neumann, 2000,s44.) Når den samme *homogene orden* har lik tenkemåter som kan bidra til å legitimere dominans, fremkommer det hegemoni som en form for makt.

Maktforholdene forekommer som en selvfølgelighet, slik at en begrunnelse ikke er nødvendig siden gruppens dominans og likt tankemønster legitimerer ordninger. Hegemoni dannes ved at et individ sosialiseres der makten forekommer fra etablerte voksne i individers livsverden. Sagt på en annen måte oppstår og opprettholdes hegemoniet ved en indoktrinering som blir utøvd gjennom dannelsesprosessen til et individ(Engelstad, 1999).

For å kunne forstå det sprikende maktbegrepet må det sees i sammenheng med institusjonell makt. Som skrevet ovenfor skildrer Lukes(1974) individ makt. Der et individ utøver makt over en annen. Den institusjonelle makten og individ makten kan ikke sees utelukkende fra hverandre. Den institusjonelle makten og dreier seg om politisk makt.(NOU, 2003:19) Diskusjonen om den politiske makten er mangfoldig, på den ene siden dreier den seg om en legitim makt som fremkommer gjennom lover og pålegg. På en annen siden kan den sees på som maktforholdet mellom kvinner og menn. Der menn er privilegerte på bakgrunn av kjønnet, denne maktforståelsen kan sees i sammenheng med de normer og verdier som er stadfestet i et samfunn. Dermed blir kjønns skillet legitimt på systemnivå.(Engelstad, 1999)

Bourdieu hevder at systemmakten kan sees ut fra sosiale klasser. I forbindelse med utdanning sier Bourdieu at makt må sees i sammenheng med utdanningssystemet. Makten reproduseres og legitimeres i utdanningssystemene.(Danielsen og Hansen 1999). Utdanningens rammeplaner og innhold blir regulert på systemnivå. Dermed dannes studentene til de profesjonsutøvere som staten ønsker. Ved å opplære og sosialisere studenter i de verdier og normer som reguleres av den institusjonaliserte makten. I sammenheng med de sosialfaglige utdanningene, spesifikt barnevernspedagogutdanning. Kan vi se at aspektene i rammeplanene tar i liten grad hensyn til kultur og mangfold. Selv om barn av minoritet er overrepresentert i barnevernet, blir studentene sosialisert og utdannet ut fra majoritetens rammevilkår.

Rugkåsa skriver (2008) skriver at makten majoritetens råder over minoriteten dreier seg om definisjons makt. Majoritetens makt innebærer å fastsette samfunnet på bestemte måter.

Dermed kan den politiske makten sees i sammenheng med symbolske makt. Ulikt fra andre makt perspektiver kan Bourdieu symbolskmakt »be exercised only with the complicity of those who do not want to know that they are subject to it or even that they themselves exercise it» (otterstad,2008.s,83). Minoriteten innordner seg majoritetenes livsverdener på flere områder. Majoritetens definisjon på hva som normalt og ikke normalt et er av synsvinklene minoriteten må innordne seg. Dermed kan det oppstå et asymmetrisk maktforhold mellom majoritet og minoritet. Der minoriteter opplever avmakt.

I sammenheng med barnevernsansatte og den legitime makten de besitter som profesjonsutøvere. Fremkommer det også individ makt forstått i lys av den gitte makten. I de yrkesetiske retningslinjene for helse og sosial arbeidere, blir det stadfestet at selv om tjenesteyterens retningslinjer er pålagt av den overordnede myndigheten. Er det den enkelte tjenesteyteren som utfører handlingen og dermed er makten tjenesteyteren besitter et individuelt ansvar (<http://www.fo.no>) Dermed blir brukervedvirkning et sentralt begrep.

Velferdspolitikken har de siste årene vært i endring. Målsettingen til disse endringene har vært preget av at tjenesteytingen skal være rettet mot brukerens behov. For at brukerperspektivet synliggjøres, skal tjenesteytingen utarbeides fra et brukerperspektiv. Brukervedvirkningen dreier seg om at ett hvert menneske har rett på respekt for sin autonomi og selvbestemmelsesrett. Dette skal bidra til at tjenesteyter behandle brukeren som ett likeverdig menneske, "et menneske som har sin relevante kunnskap, innsikt og ressurser, og som kan gjøre vurderinger som er viktig for løsning av de problemer han eller hun medbringer med seg"(Andreassen 2004 s.56). Jeg kommer tilbake til dette begrepet i kapittel 4.

I relasjonen mellom majoritet og minoriteter besitter minoriteter makt ved at majoritetens legitimitet blir utfordret. Samfunnet står ovenfor nye utfordringer det fører til at de offentlige tjenestene som er tilstede i samfunnet blir satt på prøve. Myndighetene må dermed legitimere at tjenestene er tilpasset enhver borger(Kymlicka, 2002). Likevel er definisjonsmakten et maktmiddel majoriteten besitter. I et demokrati ligger makten hos majoriteten, de begrepene som majoriteten konstruerer har et formål. Begrepet flerkulturelt er i dag stadfestet i det norske ordforrådet. «Bak perspektivene og bak retorikken ligger interesser og intensjoner, noen ganger klart uttalt, andre ganger uformidlet eller tilslørt»(Brochmann et al., 2002, s.9). Etnosentrisme kan være en faktor som kan prege retorikken i det politiske Norge. Rogstad(2002) skriver hvordan etnisk minoriteter politiker kan sees på som en politisk brikke

for å kunne oppnå stemmer fra minoritetsbefolkningen. Det uformidlet kan være hva som ligger bak å ha minoritetspolitikere mens retorikken fremstår som persepsjonen av en minoritet som fremheves i mediene når det angår minoritets relaterte saker. Nå som vi står ovenfor et nytt valg, blir minoritets relaterte saker et blussende tema i valgkampen. Nylig presenterte tv2 i programmet vårt lille land (06.02.13)En skildring av Jens Stoltenberg og Erna Solberg. Det interessante ved dette programmert var hvordan to minoritetskvinner Kadra Yosuf og Saynab Mohamoud som har preget media Norge for en tid tilbake. Hvordan de på hver sin side fortalte solskinnshistorier om Statsministeren og Erna Solberg. Spørsmålet blir da om dette var et politisk spill på bakgrunn av deres etnisitet. Som skal bidra til å innhente stemmer blant minoritetsbefolkningen. Poenget er at majoritetens definisjonsmakt er et sterkt middel Rugkåsa(2008) sammenligner det med Edward Said (1978 1994) orientalismen den vestlige måten å konstruere «vi og dem» der majoriteten kategoriserer og danner stereotypiske beskrivelser av minoriteten. Utspillene til Kadra Yosuf og Saynab Mahamoud kan illustrere det tilslørte flerkulturelle begrepet. Videre i oppgaven skal jeg redegjøre for de vitenskapsteoretiske perspektivene, sosial konstruktivisme og hermeneutikk

2.7 Vitenskapsteoretiske tilnærminger

2.7.1 Sosial konstruktivisme

Et av formålene med oppgaven tar sikt på å forstå interaksjonen mellom barnevernets tjenesteytere og foreldre med minoritetsbakgrunn, for å kunne avdekke hvordan barnevernet kan være etnosentrisk, vil interaksjonen og fremgangsmåten være svært viktig. I barnevernssaker vil foreldrene kunne fortelle deres forståelse av saken, dette kan knyttes opp mot foreldrenes virkelighets forståelse i deres livsverden. Sosial konstruktivisme vil dermed være et viktig redskap i denne oppgaven

Sosial Konstruktivisme er kunnskap som oppstår i samhandlingen mellom individer der den språklige samhandlingen danner relasjon mellom subjekter og mellom subjekt og verden. Den språklige interaksjonen er en nødvendighet for å kunne danne vår selvforståelse og vår virkelighet forståelse. Sosial konstruktivisme handler om at mennesket konstruerer sin virkelighet i samspill med sine omgivelser(Thomassen, 2006)

Berger og Luckmann(2000) skriver at grunntanken i den samfunnsskapte virkelighet kan deles inn i tre kategorier. *Samfunnet er et menneskelig produkt. Samfunnet er en objektiv virkelighet. Menneske skaper og blir skapt av samfunnet*(Berger & Luckmann, 2000, s.9). Det vil si at menneskets utvikling er en prosess der samfunnet og individets gjensidige påvirkning utvikles til vår virkelighet (Berger & Luckmann, 2000).

2.7.2 Hermeneutikk

Ett hvert individ har sin særegne måte å tolke og oppfatte situasjoner, samtaler og tekster på. Tjenesteytere i barnevernet vil kunne nettopp tolke og oppfatte samtaler og journaler ut fra deres forståelse og fortolkningsevne. Jeg som skrive master oppgaven vil tolke og oppfatte samtaler og litteratur ut fra mine forståelse og fortolkningsevne. Dermed blir hermeneutikken et viktig redskap for å kunne både erkjenne at vi aldri er forutsetningsløse samt forstå delene som utgjør helheten.

Hermeneutikk stammer fra det greske ordet *hermeneuein*, “som betyr å tolke eller fortolke”(Thomassen, 2006, s.157). Forståelse er viktig i den menneskelige samhandlingen dermed krever forståelse fortolkningen av det som blir sagt. Hermeneutikk er universell «i korthet kan vi si at hermeneutikk kan hjelpe oss med å forstå hvordan vi forstår og hvordan vi gir verden mening»(Thornquist, 2003, s.139) Språket er utgangspunktet for fortolkning og forståelse, Thomassen(2006) skriver at språket kan oppfattes ut fra en objektiv dimensjon og subjektiv dimensjon. Den objektive dimensjonen beskrives språkets som et system der systemet har sine begrensninger. Den subjektive dimensjonen tillater individer å uttrykke seg på sin måte, på denne måten blir språket individualisert. Thomassen(2006) påpeker at fortolkeren må finne balansen mellom den “grammatikalske fortolkningen den objektive, og psykologiske fortolkningen den subjektive. Balansen mellom den subjektive og den objektive er viktig og avgjørende for å kunne forstå(Thomassen, 2006, s.158). Den menneskelige samhandling krever forståelse, fortolkning er dermed like viktig i daglig samtale som å lese tekster.

Den hermeneutiske sirkelen er et viktig redskap som kan hjelpe oss med å forstå «delene ut fra helheten og helheten ut fra delene»(Thornquist, 2003,s.142). Dette er en prosess som handler om å forstå delene og helheten fra hver sin side, når individet forstår deler av

virkeligheten stimulerer det vår oppfatning av helheten. I den hermeneutiske tradisjonen påpekes det to begreper *forståelseshorisont* og *fordom*. Forståelseshorisont dreier seg mennesket bevisste eller ubevisste holdninger og oppfatninger som er underliggende hos individet. Fordom i denne sammenheng vil si de forforståelsene individer tar med seg i møte med fenomener» poenget er å erkjenne at vi aldri er forutsetningsløse; at vi alltid allerede har en forutforståelse (Thornquist, 2003,s.142)

2.8 Oppsummering

Jeg har i dette kapitlet redegjort og diskutert de teoretiske perspektivene som skal benyttes til å analysere det empiriske materialet. De sentrale perspektivene er etnosentrisme, etnisk diskriminering og makt sett i lys av majoritet og minoritetsperspektiv. Deretter valgte jeg å gi en kort redegjørelse av sosial konstruktivism og hermeneutikk.

For å kunne fange opp essensen av barnevernets funksjon i dagens samfunn er det nødvendig å trekke de historiske linjene frem. Vergerådsloven var en epokegjørende bestemmelse som bidro til at Norge var det første landet i verden med barnevernslov. Vergerådsloven bidro til at fokuset rettet seg mot barn og unges levevilkår. Dette bidro til at synet på oppdragelsenes endret seg. For å kunne fange opp de utfordringene barnevernet står ovenfor i dag er det viktig å se tilbake på hvordan utfordringene ble håndtert i tidligere. Gjennomgangen av barnevernets historie peker på hvordan metodene og målene i barneoppdragelses endret seg. På bakgrunn av samfunnsstruktur og ny kunnskap, det interessante er hvordan barnevernet står ovenfor utfordringer i dag i samhandlingen med minoritetsfamilier. Likevel er det lite fokus på mangfold og kultur i den barnevernsfaglige utdanningen selv om det i forskingen fremkommer at er det manglene kompetanse i møte med minoriteters familier. Ved å trekke frem verdigrunlaget i velferdsstaten gir det mulighet til å fange opp på hvilke etiske prinsipper barnevernsarbeidere legger til grunn ved avveininger av saker.

Dermed blir etnosentrisme og eurosentrisme viktige begreper å belyse. Etnosentrismen fremkommer på system og individ nivå(Gressgård, 2002). Det sentrale ved begreper er å forstå hvordan politikken utforming gjenspeiler verdier og holdninger på individ nå Eurosentrisme dreier seg om hvordan den vestlige verden oppfatter og beskriver minoriteter

på bakgrunn av europeiske premisser som kan føre til etnosentriske beskrivelser. Etnosentriske holdninger kan iverksette etnisk diskriminering. Diskrimineringsloven skiller mellom direkte og indirekte diskriminering. Det vil si at diskriminering kan forekomme på system og individnivå. Faktorene som avsetter diskriminering er mangfoldige sier Skytte(2008) hun peker på sosial identitetsteori, relativ deprivasjon og sosial avvik. Fellestrekkene ved disse teoriene kan forstås på som individs verdigrunnlag samt forståelsesramme som skaper individets livsverden gjennom dannelsesprosessen. På denne måten kan utgangspunktet for etnisk diskriminering være etnosentrisme på bakgrunn av de verdier og normer som er fastsatt i samfunnet. Det foreligger et skille mellom etnisk diskriminering og etnosentrisme. Likevel kan ikke begrepene sees utlukkende fra hverandre. Men at deres funksjon fremtrer på ulike nivåer.

Kulturrelativisme ansees som motpolen til etnosentrisme, den kulturrelativistiske tilnærmingen innebærer å forstå logikken i andre kulturer som er ulike sin egen. Ved å forstå andre kulturens logikk kan det bidra til en dialog og redusere risikoen for stereotyper. På den andre siden kritiserer nettopp den åpne dialogen fordi den kan bidra til at holdninger og skikker blir akseptert selv om i sammenheng med barnevernet ikke det er beste for barnet. Likevel kan forståelsen av tankemønstrene i ulike kulturer bidra til en åpen dialog Horntvedt(2012).

Videre i kapitlet gjorde jeg rede for kulturelle og minoritetsrelaterte, levekår og migrasjonsfaktorer. Disse faktorene er utfordringer minoriteter kan stå ovenfor, den røde tråden i disse faktorene kan blant annet være de sosioøkonomiske utfordringene minoriteter står ovenfor.(Otterstad, 2008;Skytte og Kjærum,2008).Befolkningsveksten i Norge er høy og dette kan sees i sammenheng med den økende andelen innvandring. Den økende fattigdommen kan sees i sammenheng med den økende andelen innvandring. Dermed er det viktig å belyse den sammensatte problematikken. I forbindelse med årsaken til overrepresentasjonen av minoritetsbarn i barnevernet. Poenget jeg ønsker å fremheve her hvordan etnosentriske holdninger kan overskygge andre faktorer.

Diskusjonen rundt barnets beste dreier seg om hvem som besitter definisjonsmakten, altså hva som ligger i barnets beste. FNs Barnekonvensjonen gir barn egne rettigheter, barneloven(1992) § 48 stadfester at barnevernet skal rette seg etter det som er det beste for barnet. Barnevernet er pliktet til følge disse lovene, likevel oppstår utfordringene i avveiningene av saker. Selv om tjenesteyterne er pålagt å følge loven, er det rom for

skjønnsmessige vurdering. Det er nettopp her problematikken kan oppstå. Definisjonen makten på hva som er barnets beste er det de ansatte som besitter i avveininger av omsorg og omsorgssvikt ligger det et spenningsforhold mellom juss og kultur. Rugåsa(2011) .

Senere i kapitlet tar jeg for meg det komplekse makt begrepet. Refleksjonen rundt maktbegrepet dreier seg om hvordan makt fremkommer på ulike nivåer. Dertil hvordan den institusjonelle og den individuelle makten ikke kan se utelukkende fra hverandre. Makten som et fenomen i relasjon mellom majoritet og minoriteter kan fremtre på bakgrunn av definisjonsmakten majoriteten besitter.

I slutten av kapitlet tar jeg for meg de vitenskapsteoretiske perspektiver. Sosial konstruktivismen tar for seg hvordan kunnskap dannes gjennom interaksjon mellom individer. Dermed er sosial konstruktivisme en viktig fremgangsmåte for å kunne forstå informantens virkelighetsforståelse samt forskerens virkelighetsforståelse. Hermeneutikken fokuserer på hvordan individer oppfatter og fortolker situasjonen. Hermeneutikken bidrar til å erkjenne at individer aldri er forutsetningsløse.

Teori kapitlet danner grunnlaget for analysen av det empiriske materialet i kapittel 4. jeg vil i neste kapitlet presentere den metodiske tilnærmingen.

3. Metode

I dette kapitlet vil den metodiske tilnærmingen presenteres. Jeg vil gjøre rede for den metodiske fremgangsmåten som er benyttet i dette studiet. Videre i kapitlet skal jeg belyse hvordan de empiriske funnen ble fremskaffet. Metode er bestemt fremgangsmåte vi benytter oss av innen forskning, når vi skal innhente kunnskap om ett emne. En velger ut metoden, som gir best mulig svar på spørsmålet vi skal belyse. For å gjøre en vitenskapelig undersøkelse, er det viktig å følge metoden man har valgt, dette vil være avgjørende for forskningsoppgavens gyldighet. På den måten kan det være mulig for andre og etterprøve kunnskapen (Dalland, 2007,s81).

3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

Et viktig skille mellom ulike metoder er kvalitativ og kvantitativ metode. Når man skal gjøre en forskningsoppgave velger man den metoden som gir den typen kunnskap en er ute etter. Man kan også velge å benytte seg av begge metodene for å få et utfyllende bilde av emnet. Kvalitative metoder er åpne og fleksible, og egner seg godt når vi ønsker å utvikle ny kunnskap og dypere forståelse. I kvalitativ metode er det mest fruktbart å få undersøkelsesobjekter. Kvantitative tilnærminger er mer strukturerte og egner seg best for å beskrive hvor vanlig et fenomen er, noe som krever studier av flere undersøkelsesobjekter,(Jacobsen, 2010.s, 25).

3.1.1 Kvantitativ metode

Kvantitative data betyr at de data som samles inn, er omgjort til tall. For eksempel, å få en persons kvalitative beskrivelse av sin livskvalitet, «tvinger» metoden mennesker til å plassere seg selv på en skala fra en til tider tallet ti symboliserer «svært god livskvalitet» og tallet null «elendig livskvalitet». Denne metoden gjør det mulig å gjøre om store mengder data til tall i tabeller, dataene telles og måles. Dataene samles inn ved hjelp av spørreundersøkelser eller strukturerte intervjuer, og man har ikke nødvendigvis kontakt med undersøkelsesobjektene.

3.2 Redegjørelse for valg av metode

I min masteroppgave har jeg valgt å ta utgangspunkt i den kvalitative metoden. Temaet for oppgaven er barnevern og minoritetsfamilier

Jeg ønsker å gå nærmere inn på dette, og se på helheten. Det var derfor naturlig å velge den kvalitative metoden.

Det finnes flere ulike perspektiver innenfor den kvalitative metoden, og flere måter å samle inn kvalitative data på. Jeg har valgt å bruke åpent individuelt intervju som primær kilde, hvor jeg har intervjuet fire ansatte i barnevernstjenesten og fire innvandrerfamilier. Jeg anser ikke intervjuresultatene som en fasit, men nyttig informasjon til videre refleksjon og drøfting i forhold til relevant teori. Jeg har valgt å bruke faglig teori som sekundær kilde, og tror jeg får belyst problemstillingen grundig ved å bruke både faglig litteratur og intervju som metoder.

3.4 Vurdering av metoden

Innenfor metodefaget har det i mange år vært en diskusjon om hvilke design som «er best», spesielt har denne diskusjonen vært knyttet til forholdet mellom kvantitative og kvalitative data. Mange har hevdet at det er umulig å tallfeste (kvantifisere) fenomener som er grunnleggende kvalitative, som for eksempel «tillit» og «fordom» og lignende.

Jeg mener at i forhold til min problemstilling er en kvalitativ tilnærming best, fordi jeg har en blanding av litteraturstudieoppgave og intervjuer. Samtidig kunne en kvantitativ metode også belyst min problemstilling på en god måte, hvis jeg hadde laget detaljerte spørsmål, og sendt ut spørreskjema for eksempel til flere barnevernstjenester og familier. Jeg valgte å bruke kvalitativ metode fordi det har vist seg å være en god metode når man skal utforske et fenomen, og ønsker en detaljert og nyansert beskrivelse av fenomenet. Begge metodene har sine styrker og svakheter. Kvantitative forskningsdesign har den fordel at man får med mange enheter, mulighet for å generalisere fra utvalg til populasjon med en stor grad av sikkerhet, og det er relativt lave kostnader knyttet til denne metoden. Mens ulemper med denne metoden kan være at informasjonen man får ut av undersøkelsen er overfladisk, at vi påtvinger menneskene vi undersøker spesielle meninger gjennom standardiserte spørsmål og svaralternativer, og den analytiske avstanden kan gi lav forståelse. Fordelene med en

kvalitativ tilnærming er at metoden gir en dybde og detaljforståelse av fenomenet man skal undersøke, man får en helhetlig forståelse og stor fleksibilitet i datainnsamlingen. Ulempene er at metoden kan gi uoversiktlig og for detaljert informasjon, kostnadene kan bli høye, og nærheten til den som undersøkes kan ødelegge evnen til analytisk avstand,(Jacobsen, 2010. s, 78).

Måten jeg har lagt opp min oppgave på har sine styrker og svakheter. At jeg har intervjuet fire personer fra barnevernet og fire familier er med på å gi oppgaven mer dybde slik jeg ser det. Det kan bli interessant å sammenlikne og drøfte teori opp mot fagfolkene og familienes erfaringer. Jeg får frem detaljerte beskrivelser ved å bruke denne metoden. Jeg får ikke frem «fasit-svar» i hvilken grad barnevernet er etnosentrisk, men kan belyse med kritisk blikk rundt problematikken ved hjelp av metoden.

3.5 Det åpne intervjuet

Denne måten å samle inn data på er kjennetegnet ved at undersøger og undersøkelsesobjekt samtaler over ett tema. De data som genereres, er i form av ord, setninger og fortellinger. Partene samtaler om ulike forhold, og undersøgeren noterer seg (skriftlig, via lydbånd eller begge deler) hva den intervjuede sier. Det foreligger ingen eller svært få begrensninger på hva som kan sies. De resultatene undersøgeren nå sitter igjen med, er notater og / eller lydbåndopptak som nå skal analyseres. Det åpne intervjuet egner seg best når vi er interessert i hva mennesker sier og hvordan mennesker fortolker og legger mening i ett spesielt fenomen. (Jacobsen, 2010.s, 87-88). Det åpne intervjuet egnet seg svært bra for intervjuene jeg skulle foreta. Jeg valgte å ha to intervjuenheter, men kunne hatt flere hvis jeg hadde hatt tid og kapasitet til det.

3.6 Utvalg og forberedelse til intervjuet

Ved startfasen av forskningsprosjektet måtte jeg melde inn prosjektet til norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste(NSD). Da jeg fikk godkjenning av NSD startet jeg med rekruttering og bearbeiding av intervjuguiden.

I desember 2012 satte jeg i gang å rekruttere informanter dette var en vanskelig og lang prosess. Jeg sendte forespørsel om å delta på intervju til en rekke barnevernstjenester, jeg fikk som svar at flere ikke hadde kapasitet eller lyst til å delta på intervjuene. Etter hvert var det en barnevernstjeneste som syntes tema var interessant og ønsket å delta. I midlertid var det kun to barnevernsansatte som ønsket å delta. Ettersom at jeg trengt fire informanter tok jeg kontakt med en medstudent som jobber i barnevernstjenesten. Medstudenten fortalte hennes kollegaer om tema for forskningsprosjektet samt at jeg sendte informasjonsbrev og samtykkeerklæring, resulterte det i at ytterligere to ansatte ønsket å delta.

Da jeg skulle rekruttere minoritetsfamiliene som hadde vært i kontakt med barnevernet, ringte jeg en rekke organisasjoner som hjelper familier i barnevernssaker. Jeg lyktes ikke å få informanter ved bruk av denne metoden. Jeg kontaktet organisasjon mot offentlig diskriminering (OMOD) som bistår minoriteter som føler seg eller har blitt diskriminert av offentlige instanser. Da jeg reflekterte over de etiske prinsippene rundt forskning forsto jeg at hvis jeg etterspurte OMOD om informanter kunne forskningen bli preget av forhåndsbestemte faktorer om diskriminering. Dermed etterspurte jeg ikke informanter som hadde vært i kontakt med OMOD. Ansatte i OMOD har et stort nettverk, da jeg fikk muligheten til å delta på nettverksmøter fra ulike instanser i både private og offentlige organisasjoner, kom jeg i kontakt med familiestiftelsen. Jeg avtalte et møte med lederen for familiestiftelsen der jeg la frem hva forskningsprosjektet dreier seg om samt årsaken til at jeg ønsket å skrive om dette tema. Lederen for familiestiftelsen bisto meg med informanter. Informantene befant seg i forskjellige kommuner noe som gjorde prosessen mer krevende siden det omfattet reisevirksomhet.

Det er viktig å være godt forberedt før intervjuene skal gjennomføres, og at man har tatt stilling til viktige avgjørelser på forhånd. Vi må ta stilling til om intervjuet skal være åpent eller strukturert. I noen intervjuer er spørsmålene skrevet ned på forhånd, og noen velger også å sende spørsmålene til undersøkelsesobjektet noen dager før intervjuet. Mens i mer åpne intervjuer har intervjuer gjerne en liste med tema som skal tas opp, noen hovedspørsmål nedskrevet eller ingen spørsmål i det hele tatt, (Jacobsen, 2010.s, 88-92). I mine intervju har jeg valgt å ha delvis/strukturert (ustrukturert) intervju, det vil si at jeg på forhånd skrev ned en intervjuguide med hovedspørsmål jeg ville ta opp. Dette for å sikre at vi skulle komme inn på de viktigste tema jeg ønsket å belyse. På den måten ble intervjuet en åpen samtale, hvor jeg spurte ett spørsmål og det ble en samtale rundt dette, og jeg stilte oppfølgings spørsmål ut fra hva intervjuobjektet sa. Jeg hadde på forhånd forklart den intervjuede problemstillingen på

masteroppgaven, slik at de skulle være forberedt på hovedtema. Men jeg valgte å ikke gi spørsmålene til intervjupersonene i forkant, på denne måten kunne jeg innhente spontane svar fra informantene. Målet med intervjuene var å innhente informantenes erfaringer, refleksjoner og kunnskap om et spesifikt tema. Det åpne intervjuet tillater meg å forstå interaksjonen mellom barnevernsansatte og minoritetsfamilier

3.7 Intervjusituasjonen

Det må også bestemmes på forhånd hvor intervjuet skal foregå. I metodelitteraturen skilles det ofte mellom to hovedgrupper av intervjusteder: et miljø som er naturlig for den som intervjues, og ett som er kunstig. Et naturlig sted er for eksempel hjemmet til den som intervjues, eller ett sted som denne kjenner godt og føler seg trygg på. Ett kunstig sted kan være undersøkerens kontor, eller ett nøytralt rom som verken intervjuer eller den intervjuede kjenner fra før. Dette valget er viktig fordi mye forskning har vist at konteksten intervjuet foregår i som regel påvirker innholdet i intervjuet, (Jacobsen, 2010.s, 92). Jeg valgte – i samsvar med de intervjuede – å gjennomføre intervjuene på kontoret til de intervjuede, Og i hjemmet, eller en cafe i nærheten av deres hjem. Det er steder hvor intervjuobjektet følte seg trygg, og tilbringer mye av tiden sin.

Intervjuerens opptreden har mye å si under ett intervju. I en intervjusituasjon hvor et tillitsforhold ikke er etablert over tid, er det viktig å unngå feil som kan gjøre at tilliten mellom intervjuer og den intervjuede blir brutt. Før vi begynner ett intervju bør vi si noe ganske kort om selve undersøkelsen, hvem vi er, navn og jobb/studiebakgrunn og hva som er hensikten med undersøkelsen. Vi bør også nevne noe om hvordan informasjonen som kommer frem i intervjuet skal anvendes etterpå, og i hvilken grad intervjuobjektet er sikret anonymitet. Vi bør også spørre om det er noe intervjuobjektet lurte på i forkant av intervjuet, (Jacobsen:2010:97). Målet med ett åpent intervju er å få mest mulig ut av intervjuobjektet, og hvis vi starter med for snevre spørsmål er det fare for at vi kun får svar på det vi mener er viktig istedenfor å få frem intervjuobjektets meninger og synspunkter. De første spørsmålene slår an tonen i intervjuet, og vi må derfor være spesielt bevisst på oppstarten. Videre er det viktig at vi som intervjuer inntar en lyttende posisjon, både mentalt og fysisk. Hvis intervjuobjektet er godt i gang med å snakke, bør vi vente med oppfølgingsspørsmål til den intervjuede har snakket ferdig, ikke stadig komme med nye spørsmål, (Jacobsen, 2010.s, 99).

Man må også ta stilling til om det skal brukes båndopptaker eller ikke under intervjuet. Det kan bli svært problematisk og få skrevet ned alt som sies under ett intervju, og en god samtale krever at man ganske ofte har øyekontakt, (noe som gjør notatskrivingen vanskelig). En god løsning er å ha båndopptaker hvis den intervjuede er komfortabel med det, og skrive noen hovedpunkter med notater i tillegg. Jeg snakket på forhånd med intervjuobjektene om å ta opp intervjuet på båndopptaker, og de hadde ingen motforestillinger mot det. Intervjuenes lengde varierte mellom 35-1.20 minutter avhengig av informantenes utdyping av spørsmålene samt relasjonen som oppsto mellom oss. Noen av informantene fikk jeg svært god kontakt med dermed førte det til åpenhet og flyt i dialogen. De informantene jeg ikke oppnådde god kontakt med førte til at intervjuene ble korte samt flere pauser under intervjuet. Under alle intervjuene benyttet jeg meg av lydbåndopptaker og notatskriving.

I forbindelse med intervjuene av ansatte ønsket jeg å innhente forståelse for hvilken kommunikasjons strategier og metoder ansatte foretar seg i møte med minoritetsfamilier. Jeg ønsket å få innblikk i interaksjonen når ulike livsverdener møtes. Det vil si de ulike referanserammer, kulturelle koder og verdioppfatninger. Her ønsket jeg å se hvordan barnevernsansatte oppfatter minoritetsfamilier ut fra deres kompetanse, den gitte maktposisjonen og den subjektive oppfatningen. Hvordan disse faktorene kan bidra til forforståelse og prege individets persepsjon. Jeg søkte etter å forstå på hvilken måte dette kan påvirke ansattes arbeid i møte med minoriteter familier. For å nærme meg en forståelse fant jeg meg det nødvendig å forklare og omformulere flere av forskningsspørsmålene. På bakgrunn av spørsmålenes formulering.

Gjennom Intervjuene med minoritetsfamiliene ønsket jeg å få innsikt i deres opplevelse i møte med barnevernet hvordan kommunikasjonen og samhandlingen har foregått. Jeg har ønsket å få innblikk i minoritetsfamilier oppfatning av barnevernssystemet ut fra deres livsverden og forståelsesrammer. Hvilke utfordringer som har oppstått på bakgrunn av ulike referanserammer og virkelighetsforståelser samt hvordan familiene og ansatte i barnevernet har oppnådd forståelse og skapt relasjon. I likhet med informantene har jeg en annen etnisk bakgrunn dette ble av informantene oppfattet som en som har samme referanseramme og forståelse om emnet. Jeg ser på dette som en fordel i sammenhengen med intervjuene av minoritetsfamiliene. Oppfattelsen hos informantene som en av "dem" førte til at det skapte god kontakt og tillit noe som resulterte i at informantene snakket åpent om sine opplevelser og erfaringer. Dette hadde dog sine ulemper, fordi noen informanter tok ting for gitt ved å for eksempel si under intervjuet : "du skjønner hva jeg mener" eller "du vet..." med henvisning

til min bakgrunn. Det var derfor nødvendig for meg under intervjuene å presisere for informantene at de måtte forklare hva de mente. Min etniske bakgrunn ga dermed både fordeler og ulemper. En annen utfordring jeg sto ovenfor i intervjuene med noen av minoritetsfamiliene var språkbarriere, der formuleringene på noen av forskningsspørsmålene fremsto som «fagspråk» her måtte jeg omformulere og bruke tid på å forklare hva jeg var ute etter å spørre. Dette førte til at tidsbruken ble lenger enn forventet samt flyten i dialogen ble til tider vanskeligere.

3.8 Intervjuguiden

I intervjuguiden valgte jeg å ha åpne spørsmål, som det skulle være mulig å ha en god samtale rundt, og komme med oppfølgingsspørsmål til underveis. Spørsmålene jeg hadde i intervjuguiden se vedlegg 3 og 4.

3.9 Analyse av intervjuene

Det er flere ulike metoder for å analysere materialet man får inn i et intervju, men jeg har valgt å presentere intervjudataene i form av grundige sammendrag hvor hovedpoengene til intervjuobjektet blir beskrevet. Etter å ha presentert intervjuenes innhold, vil jeg beskrive likheter og forskjeller i de to intervjuene, for deretter å bruke intervjuinnholdet i drøftingsdelen. Jeg vil ikke tillegge intervjuene stor vekt eller gyldighet, men anser intervjumaterialet for et godt grunnlag for refleksjon og drøfting i forhold til den faglige teorien og problemstillingen. Jeg ville naturligvis brukt mer plass i oppgaven på intervjuene, og brukt mer tid og ressurser på å foreta en grundigere innholdsanalyse dersom intervjuene alene dannet selve grunnlaget for oppgaven.

«Analysen skal hjelpe oss til å finne ut hva intervjuet har å fortelle. I tolkningen søker vi mening» skriver Dalland(2012,s.178). i Analysen søkte jeg etter å forstå helheten og delene av det informantene beskrev. Alle intervjuene som gjennomført ble ordrett transkribert. Jeg valgte å transkribere intervjuene samme dag eller dagen etter for å kunne ha et friskt minne om det som opprinnelig hadde skjedd. Dette var en tidskrevende og vanskelig arbeidsoppgave. Under bearbeidelsen jobbet grundig med transkriberingen for å sikre at informantens budskap i størst mulig grad fremkom i det skriftlige. Intervjuene med foreldrene bød på noen utfordringer. Foreldrene hadde et annet morsmål, noe som førte til den skriftlige gjengivelsen ord rett ble til tider vanskelig. Jeg valgte her å gjøre grammatiske

endringer der jeg vurderte at dette bidro til at informantens budskap ble mer tydelig for leseren.

3.10 Etiske retningslinjer

Jeg har i denne oppgaven forsøkt å etterfølge de tre viktige etiske retningslinjene for kvalitativ forskning. Informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser av å delta i forskningsprosjektet (Thagaard, 2009). «Som hovedregel skal forskning settes i gang bare etter deltakerens informerte og frie samtykke. Informanten har til en hver tid rett til å avbryte sin deltakelse, uten at dette får negative konsekvenser for dem»(Den Nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og & Kalleberg, 2006, s.13). Dette prinsippet dreier seg om respekt for de opplysningene informantene oppgir. Jeg valgte å sende samtykkeerklæringene 1 uke i forkant av intervjuene. Før intervjuene startet fortalte jeg om formålet med studien og deretter gikk jeg gjennom samtykkeerklæringen med informantene.

Jeg understrekte at de kunne avbryte intervjuet hvis de ønsket det, samt at de kunne trekke seg i etterkant av intervjuet også. Jeg opplevde at minoritetsfamiliene ikke var opptatt av at deres anonymitet ble bevart i motsetning til barnevernsansatte som var opptatt av det. Ved noen tilfeller virket det som noen informantene ikke forsto formålet med studiet, i disse tilfellene presiserte jeg hva formålet med studiet var samt at de selv valgte om de ville besvare spørsmålene.

Prinsippet om konfidensialitet dreier seg som at informantenes anonymitet bevares slik at det ikke er mulig å identifisere enkeltpersoner(Thagaard, 2009). Under intervjuene presiserte jeg at informantenes anonymitet ville bevares og ikke ville gjenkjennes i den ferdige stilte oppgaven. Informantenes anonymitet bevares ved at det kun er jeg som har kjennskap til deres identitet. Jeg opplevde at barnevernsansatte var mer opptatt av dette enn minoritetsfamilien på bakgrunn av at flere av familiene ønsket at deres historie ble hørt. Jeg understrekte flere ganger at jeg måtte forholde meg til etiske retningslinjer og dermed ville deres anonymitet bli bevart.

Det tredje grunnprinsippet dreier seg om konsekvensene forskningen kan ha for informantene. Ved transkriberingen av intervjuene har jeg prøvd å være bevisst på nettopp dette punktet. Forskningsetisk komite skriver at «forskeren skal arbeide ut fra en grunnleggende respekt for

menneskeverd»(Den Nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og & Kalleberg, 2006, s 11)For å kunne bevare informantenes integritet har jeg utelatt noen sensitive opplysninger selv om det kunne være bemerkelsesverdige funn.

3.11 Relabilitet og validitet

Innenfor samfunnsforskning vil spørsmålet om relabilitet og validitet være viktig. En standard kritikk mot kvalitativ forskningsintervju er at funnen ikke er generaliserbare ettersom det er for få intervjupersoner. Gyldigheten av funnen vil enn stille seg kritisk til på bakgrunn av forskerens subjektive inntrykk. Det er likevel anledning å frembringe generaliserbare holdninger og gyldighet Forskingens relabilitet dreier seg om forskerens troverdighet og nøytralitet i det tema man forsker på.(Thagaard, 2009). For at intervjuene skal være faglig holdbar har det vært viktig for meg å reflektere over mitt ståsted overfor informantene, Thagaard(2009) skriver at ytre kjennetegn som for eksempel kjønn kan påvirke forskningen. For min del var det etnisitet som hadde betydning for hvordan informantene oppfattet meg. Det at jeg selv har en annen etnisk bakgrunn har virket både positivt og negativt inn på intervjuene om nettopp dette tema. Det som har vært viktig i denne sammenheng har vært bevisstgjøring om min faglige og hverdagslige forforståelse, noe som har medført at jeg har vært åpen for justere den forståelsen underveis i forskningen. Jeg har forsøkt å ha et klart forhold til fremgangsmåten i forskningen med tanke på hvordan det kan påvirke de funnen jeg har tilegnet meg. Relabiliteten angår troverdigheten på det forskeren har forsket på. Det vil si en annen forsker bør kom frem til samme resultat ved bruk av lik metode.

Tjora(2010) skriver at validitet innen for samfunnsvitenskapen dreier seg om den metoden forskeren bruker er egnet til å undersøke det spesifikke tema. Samt om de tolkningen forskeren kommer frem til er valide i forhold til det forskeren har studert. Det å kunne generalisere den vitenskapelige holdbarheten av intervjuene, ville holdepunktene vært bedre om jeg hadde flere informanter.

3.12Valg av litteratur

I og med at jeg har valgt et tema som er meget aktuelt i dagens samfunn finnes det en uendelig mengde artikler og bøker å velge mellom. Jeg startet prosessen med å gå på biblioteket etter råd fra min veileder som sa at de er veldig flinke med litteratursøk på

biblioteket. Jeg søkte i bibliotekets søkebase «bibsyst», og brukte ordene etnosentrisme »barnevern» «og flerkulturelt» i mitt søk. Det kom opp en lang liste med bøker, artikler og tidsskrifter, og jeg brukte lang tid på å gå rundt på biblioteket å lete opp de bøkene og artiklene som virket mest aktuelle for å belyse min problemstilling.

3.13 Avgrensing og utfordringer

Utfordringene ved denne oppgaven er at utvalgte er begrenset og sannhet er vanskelig å påpeke i vitenskapelig forskning. Tidsomfanget på oppgaven er begrenset og dette har medført at jeg har avgrenset utvalget til 8 informanter. Jeg har også avgrenset de teoretiske perspektivene, det finnes mye litteratur om makt og barnevernet. Dermed har jeg anvendt de perspektivene som jeg mener belyser problemstillingen på en god måte. For å komme nærmere virkeligheten må det gjøres dypere forskning, likevel kan funnene kan gi retningslinjer på virkeligheten.

4. Analyse- Det empiriske materialitet sett i lys av teori

4.1 Innledning

I dette kapittelet skal jeg drøfte resultatene og analysere det empiriske materialitet. Funnene blir sett i forhold til de teoretiske perspektivene som er beskrevet i kapittel 2. Deretter vil trådene trekkes mellom de empiriske funnene og de teoretiske rammene. Ved koding av det empiriske materialet, ønsket jeg å belyse de sentrale temaene som intervjuene omfattet. Under bearbeidelsen av materialet fremkom det tre temaer. De tre temaene er makt, likeverd/likhetsprinsippet og diskriminering. Bakgrunnen for disse temaene var å få fram foreldrenes opplevelse i møtet med barnevernet samt saksbehandlerens erfaringer i samhandlingen med minoritetsfamilier. Hensikten med undersøkelsen er å få kunnskap om barnevernet på systemnivå er preget av etnosentriske holdninger. For å kunne forske på antagelsen var jeg opptatt av å rette et kritisk søkelys på samhandlingen mellom saksbehandlere og foreldre. Temaene tar for seg de erfaringene og opplevelsene som informantene beskriver. Det vil også diskuteres temaer som berører de tre hovedtemaene. Slik jeg har nevnt tidligere blir det empiriske materialet drøftet i henhold til de teoretiske perspektivene som er presentert i kapittel 2. Materialet vil bli presentert i form av sitater, slik informantene har uttalt seg.

Før jeg presenterer dataene fra intervjuene vil jeg presentere informantene med deres fiktive navn og vise hvordan etnosentrisme begrepet tolkes i analysen.

Informantene

Informantene fra Barnevernstjenestene

Solveig, Heidi, Vilde og Lisa

Informantene fra Minoritetsfamiliene

Zinat, Roberto, Amina og Kristoffer

Etnosentrisme

I kapittel 2 redegjorde jeg for etnosentrisme begrepet. Gjennom informantenes besvarelser skal jeg illustrere hvordan etnosentriske holdninger kan komme til uttrykk i praksis. Fokuset mitt vil være å synliggjøre hvordan barnevernet som instans i utgangspunktet besitter den etablerte majoritetens språklige og kulturelle premisser. Det sentrale her er hvordan dette virker inn på utøvelsen av profesjonelt skjønn og dømmekraft i møte med familier med andre språklige og kulturelle forutsetninger. Som tjenesteyter i barnevernstjenesten møter man mennesker fra ulike kulturer. Under utdanningen i helse og sosialfag blir vi studenter gjort oppmerksom på møtet med mennesker i vanskelig situasjoner. Ydmykhet og kritisk tenkning er noen av de sentrale begrepene vi lærer å reflektere over. Jeg mener selverkjennelse er et begrep som blir lite vektlagt. I dagens samfunn med mangfoldige kulturer, er det viktig å reflektere over egne verdier og holdninger. Hvert enkelt individ er et sosialt vesen i en kulturell kontekst. Gjennom dannelsesprosessen knyttes individet til en kultur. De kulturelle koder og verdier man lærer assosieres med noe positivt. Derfor er etnosentrisme et komplekst begrep. Spørsmålet er hva det vil si å være etnosentrisk.

Randi Gressgård skriver at» etnosentrisme innebærer å universalisere en dominerende gruppes kulturelle normer og derigjennom etablere disse normene som en allmenn – og derfor legitim – målestokk» (Gressgård 2002.s, 21). Etnosentrisme er ikke ensbetydende med diskriminering. Likevel kan problematikken forklares som anerkjenneleseproblematikk. Det å være bevisst på hvilke normer man arbeider etter og være kritisk til normens anvendbarhet. Når barnevernsarbeidere vurderer brukere fra sitt eget kulturelle ståsted, benytter man sin egen kultur som målestokk for normalitet og hva som kan, og ikke kan aksepteres når det gjelder omsorg og oppdragelse. Etnosentriske holdninger fremkommer når tjenesteyteren anser andre kulturer som ett hinder som må overkommes, og en nødvendighet av å finne løsning på problemet. Ved å anvende sin kultur som målestokk. Man oppmuntrer til dialog og benytter seg av likeverd som en retorikk. Samtidig som man konstruerer majoritetens verdier og normer som det essensielle. Den språklige og kulturelle kapitalen barnevernsarbeidene besitter vil være med på å synliggjøre maktforholdet i bruker(minoritetsfamiliene)- hjelper (barnevernsarbeidere) kontekst

4.2 «Oss og de andre» likeverd/likhetslogikken

I dette avsnittet skal jeg ta for meg relasjonen mellom barnevernsansatte og minoritetsfamilier. Det som står sentralt her er hvordan ansatte i barnevernet refererer til minoritetsfamilier som «de andre» uten at det er negativt ladet, men at det fremkommer som noe naturlig. Videre skal jeg belyse hvordan minoritetsfamilier ser på seg selv som «de andre» og hvordan deres opplevelse av barnevernets «skjulte» ønske om få deres barn til bli så «norske» som mulig. Dette belyser prinsippet om barnets beste som verdigrunnlag og den individorienterte tankegangen som kan prege barnevernsarbeidernes handlemåter i forhold til minoritetsfamilier, samt de ansattes holdninger og kompetanse i forhold til minoritetsfamiliens oppdragsform. Det er viktig å påpeke at dette tar utgangspunkt i kun de få informantene jeg har hatt tilgang til.

Gullestad(2002) skriver at likhetslogikken blant majoriteten dreier seg om hvordan majoriteten konstruerer det som er ikke er likt som «de andre». Dette blir til en selvfølghet på bakgrunn av det hierarkiske forholdet som er tilstedet.

En av saksbehandlere sier følgende:

Jeg tenker når de bor i Norge så må man jo på en måte forholde seg til lover og regler i Norge, og jeg tenker vi har en god oppdragelse form på barn i Norge. Sånn generelt prøver jeg vel i å pense (påvirke) mammaene inn på den måten enn selv tenker det er vellykka da.. å oppdra barn men det er klart smådetaljer henger jeg meg ikke opp i, men barn må på en måte få ut følelsene sine at de får med seg de når de vokser opp. At de ikke stenger hemmeligheter inne og aldri prater om ting å flyr å gjemmer seg på rommet isteden for å snakke med foreldrene de må være lykkelig!! Og barn som er lykkelig ser du på dem at de er, det er noe med å ta tak i det følelsesmessige.

Også tror jeg jo at de(minoritetskvinnen) har vært ganske kua,(undertrykte) ofte har det jo også vært vold inni bildet. Jo mer du klarer å løfte de disse damene jo mer blir de jo som norske damer. Du ser jo de endrer seg, de slutter å gå med bare skjørt de kjøper seg olabukser de kler seg opp, de blomstrer opp på en måte, de få mye mer

selvtillit til å ta av seg ungene sine det er veldig moro å se, men du må jobbe med de lenge, gjerne over flere år før du ser den endringen .

(Solveig)

Med utgangspunkt i det informanten peker på kan det se ut til hun tar utgangspunkt fra egen fortolkningsramme og levemåter. Informanten peker blant annet på at hun prøver å påvirke oppdragelsesformen ved å ta ses seg selv som et eksempel. Hun begrunner dette med at i Norge så har man en god oppdragelsesform. Barne- likestilling og inkluderingsminister Inga Marthe Thorkildsen (SV) uttalte til VG-nett (28.11.2012) om kunnskapskravene som må tilegnes til innvandrerne. Spørsmålene dreide seg blant annet om barneoppdragelse :*Hvordan oppdrar vi barn? Hva slags syn har vi på barn i Norge?*

Det interessante er hvordan disse spørsmålene skal besvares, om det finnes fellessvar blant majoriteten om hvordan man skal oppdra et barn. Tankegangen om hva som er god omsorg og barnets beste har gjennom ett århundre endret seg i det norske samfunn. Idag er det i Norge blitt svært viktig at foreldre skal utvikle nære emosjonelle bånd til barna sine, samtidig som de skal akseptere barnets autonomi. Oppdragesidealet har dermed endret seg fra å være autoritets basert til kjærlighetsbasert. Det kjærlighetsbaserte foreldreskap har fremkommet på bakgrunn av en kulturell ide som har endret seg over tid, og dermed er det ikke et universelt fenomen (Ulvik, 2007) Utsagnene til informanten og uttalelsen om hva som er en god oppdragesmetode i Norge, kan tyde på at den er basert på den norske kulturelle ideen om hva som ligger i god omsorg. På en annen måte kan disse utsagnene forstås som et middel til integrering. Paradokset er at uttalelsene legger opp til begrensende former for multikulturalisme. Når idealet om god omsorg bygger på vestlige idealer og verdier, konstrueres «oss og de andre» på bakgrunn av majoritetens definisjonsmakt på hva som ligger i god omsorg.

Saksbehandlerne Lisa og Heidi forteller hva som er viktig i oppdragelsen. Beskrivelsene gir en antydning på hvordan «oss og de andre» konstrueres ved å legge vekt på det som er ulikt majoritetskulturen. De sier følgende:

Lisa

Jeg føler at de kan være opptatt av lydighet (minoritetsfamiliene) og at det er veldig viktig for dem, mens jeg har nok ikke det samme fokuset ... Det skaper jo utfordringer det er ting vi må ta tak i på en måte. Norsk ungdom er jo opptatt av å uttrykke seg

ta sine valg å gå sine veier og prøve å feile. Altså blir det jo en del av å vokse opp i Norge man vil jo gjøre det og det kan jo skape, bli en grobunn for konflikter hjemme for etnisk minoritets foreldre, hvor de da er veldig opptatt av ungdommen skal være lydig. Det kan jo være ulike ting, men som vi ser på som veldig viktig som (f.eks.) fritidsaktiviteter at ungdommen har lyst til velge det ovenfor undervisning innen for koranen og andre ting, hvor foreldrene blir veldig frustrerte. Fordi det blir vanskelig for de igjen, fordi det er noe ungdommene skal også har jo vi et litt annet fokus enn det foreldrene har. Det er jo på at ungdommene skal ha en sunn hverdag, og at de skal få lov til å være ungdom det er viktig å få lov til å være ungdom.

Heidi sier:

Det er jo ulikt syn på hva barn skal delta i og hva de ikke skal delta i. Det var jo derfor jeg snakket om ekstrem kontroll tidligere, at det strammes inn jo eldre man blir i mange minoritetsfamilier, men det er farlig å generalisere

Her påpeker Lisa at det er viktig for ungdommen å kunne få lov til å være ungdom, og at det er en del av å vokse opp i Norge. Heidi peker på at minoritetsbarn kan bli usatt for ekstrem kontroll jo eldre de blir. Ut fra dette oppfatter jeg hvordan «oss og de andre» konstrueres ved at etnisk minoriteter kategoriseres og gjøres ulik fra den etniske majoriteten. Lisa forklarer hvordan utfordringene oppstår i møte med minoritetsfamilier der hun opplever at de er opptatt av lydighet. Hun vektlegger viktigheten av fritidsaktiviteter for ungdom og at det er en del av å være ungdom. Det interessante ved utsagnet til Lisa er hun peker på religion, islam i denne sammenheng, som en årsak til mangel på deltakelse av fritidsaktiviteter. Det er et faktum at minoritetsfamilier har lavere inntekt og flere barn per husholdning sammenlignet med øvrige befolkningen. En undersøkelse gjort av FAFO blant minoritetsungdommers deltakelse i fritidsaktiviteter i Oslo regionen, viser at økonomi er en av faktorene som påvirker deltakelse i fritidsaktiviteter. Det bemerkelsesverdige ved denne rapporten er at minoritetsungdommene oppgir at de tilbringer mer fritid med slekten enn det ungdom med norsk bakgrunn gjør.

«Slekten for noen grupper spiller en større rolle for folks sosiale liv enn den gjør hos nordmenn, og at slektskap på noen områder fyller deler av det samme rommet som det mer eller mindre organiserte sivile samfunn gjør hos den norske majoriteten» (Friberg, 2010.s, 49)

Innforstått med utsagnet samt samtalene kommer det frem at det hadde vært bedre for ungdommen om de hadde tilpasset seg norsk leveste. Det ville ha vært idealet fordi *Norsk ungdom jo er opptatt av å uttrykke seg og ta sine valg* (ibid) Østby (2011) bruker uttrykket «When in Rome- do as the Romans» for å illustrerer den offentlige debatten om innvandrere og integrering. Uttrykket illustrerer hvordan integreringsbegrepet ofte kommer i skyggen av assimilering, der det blir brukt integrering som et begrep. Men debatten dreier seg om på hvilken måte innvandrere skal integreres og dette kan ofte bety å legge fra seg sin kultur for å kunne å tilpasse seg den norske. (Ask & Berg, 2011). I samsvar med det jeg har diskutert i teorikapittelet besitter majoriteten definisjonsmakten. Etnosentrisme og makt kan ikke sees utelukkende fra hverandre. Maktutøvelse trenger nødvendigvis ikke være knyttet til etnosentrismen. Men på den andre siden må det være en dominerende gruppe som utøver de etnosentriske holdningene. Dermed kan ikke etnosentrismen forekomme uten makt. I forbindelsene med uttalelsene til saksbehandlerne, kan det se ut til at de etnosentriske holdningene fremkommer ved at saksbehandlerne kun tar utgangspunkt i norske verdier og normer som er knyttet til oppdragelse. Makten kan fremtre ved at saksbehandlerne først og fremst er i en maktposisjon og blir preget av den dominerende majoritetskulturen.

Saksbehandler *Vilde* uttrykker forskjellen mellom etniske minoriteter og etniske majoriteters oppdragelsesmetode. Hun henviser til et spesifikt kontinent, men ut fra min oppfattelse referer hun til minoritetsfamilier generelt. Videre beskriver en av foreldrene hvordan barnevernets ansatte oppfatter hennes oppdragelsesmetode. Det er viktig å påpeke at *Vilde* ikke er saksbehandleren til *zinat* (forelderen)

Vilde saksbehandler sier følgende :

Også sånne afrikanske land de er jo ofte helt motsatt av sånn vi gjør i Norge. Da får jo små barn bare løpe rundt som de vil også får de masse ansvar når de blir 10-12 år så det må meg jeg nødt til å ta høyde for.(I avveininger av saker)

Saksbehandlerens beskrivelse av afrikanske land som motsatt til Norge, kan tyde på forenklinger av virkeligheten. Dette trenger nødvendigvis ikke å dreie seg om fordommer, men de mekanismene som individene har for å kunne systematisere og kategorisere våre forståelser av livsverdener. Likevel kan det lede til stereotyper som kan påvirke saksgangen.

På en annen side beskriver en av foreldrene hvordan saksbehandler tar utgangspunkt i hennes etnisitet og knytter det til oppdragelsesmetoden.

Zinat

Jeg har jobbet med mange norske jeg er ikke en dame som sitter hjemme! Jeg vet de er veldig opptatt av å vite om min og din kultur, jeg tror ikke hun(saksbehandler) har noen problem med å forstå kulturforskjeller, men det kommer an på om hun vil Det er en annen ting. Fordi hu sa i retten i Norge er (det) sånn, saksbehandler lagde pyramide(kollektivistisk kontra individualistisk oppdragelse metode) og i andre land er det sånn... Er kulturen min er sånn? Hun mente at i Norge så passer man på barna når de er små, og når barna blir store så har de mer fritid. Og hos oss når barn er små de har frihet og når de blir eldre de har plikter! Jeg vet ikke. Jeg har ikke opplevd det, ikke i min kultur ikke i min familie, det er selvfølgelig noen familier som er sånn i mitt hjemland men ikke i min. Du må vite også her i Norge jeg kjenner en norsk dame med en voldelig mann, som klipte håret hennes (en)dag fordi han ville ikke at hun skulle pynte seg! Skal jeg si at alle norske er sånn? Jeg kan ikke si det!

I dette utsagnet kan vi se at Zinat oppfatter sin oppdragelsesmetode som ulik det saksbehandler uttalte i retten. I forskning rundt samhandling med minoritetsfamilier viser det seg at tjenesteytere i offentlige instanser syntes det kan være problematisk å jobbe med minoritetsfamilier. Quershi(2008) skriver at det er en stor utfordring for profesjonsutøvere å se minoritetsfamilier som en enhet. Familiene må forstås i lys av den sammensatte enheten og dens dimensjon. « Det er selvsagt viktig å tilegne seg faktiske kunnskaper om andres kulturer, men enda mer vesentlig er det å se seg selv som skapt og skaper av bestemte kulturelle uttrykk(Quershi,2008,s144.) Med dette så forstår jeg det som at det er viktig for profesjonsutøvere å ha kunnskap om ulike kulturer, men det sentrale er å reflektere over sitt eget kulturelle ståsted.

I forbindelse med barnevernsansattes refleksjon av kulturelt ståsted ble det gjort en komparativ studie av ansatte i barneverntjenester i USA, Norge og England. I studiet ble det blant annet undersøkt ansattes oppfatninger av arbeidet med etniske minoritetsfamilier i motsetning til majoriteten. I undersøkelsen fremkommer det at saksbehandlere som oppfatter minoritetsfamilier som en bestemt minoritetsgruppe kan bidra til en systematisk diskriminering. På bakgrunn av at de kategoriserer familien ut i fra deres etnisitet og bruker disse klassifiseringene til en ny familie med lik etnisitet. Dette kan bidra til at familien ikke

blir sett på som en særegen familie.(Kriz og Skivenes ,2010).Ett hvert individ som kommer i kontakt med det offentlige apparatet skal ifølge de yrkesetiske retningslinjene bli behandlet som et enkeltindivid med særegen utfordringer (<http://www.fo.no>).

Problematikken som kan oppstå i arbeid med minoritetsfamilier er nettopp det at individet kan bli behandlet ut fra en kulturell tilhørighet. Dermed kan det bidra til at enkeltindividet blir forstått i lys av den gruppen han/hun tilhører. «Hvordan behovene forstås er avgjørende for hva som blir definert som et problem» (Ask & Berg, 2011, s 67.) Når problemet blir definert ut fra individets kulturelle tilhørighet kan, det fører til kategorisering og kulturelle årsaksforklaringer, slik informantene ovenfor ga uttrykk for at oppdragelsesmetoden blant minoriteter er ulik den norske ved å referere til landbakgrunn. Faren ved slike forenklinger kan bidra til at tjenesteytere ikke reflekterer over sine egne holdninger og verdier. På den ene siden kan det være utfordringer for tjenesteyteren å nettopp gjøre det siden et hvert individ har en tendens til forstå egne verdier som universelle. Likevel understrekes det fra integrering og mangfolds direktoratet at alle har rett til likeverdige tjenester. Paradokset er på tross av viktigheten av å være bevisst sin egen etnosentrisme, er det i dag lite fokus på kulturkompetanse i den barnevernsfaglige utdanningen (rammeplan barnevernutdanningen, 2005 & Ask og Berg,2010). Dermed kan det se ut til at premissene for barnevernutdanningen ikke er i tråd med virkelighetsbildet. Noe som kan bidra til at «oss og de andre» skapes.

4.2.1 Barnevernets «skjulte agenda»

minoritetsfamiliers opplevelse av barnevernet

I debatt om barnevernet og minoritetsfamilier gis det uttrykk for at minoritetsfamilier har mistillit til barnevernet. Holm-Hansen, Jørn (red.) (2007) I perioder har det vært mediastorm rundt minoritetsfamiliers mistillit til barnevernet. I forbindelse med de fire foreldrene jeg intervjuet kom det frem mistillit til barnevernet i form av redsel for at barnevernet ønsket å «fornorske» informantene og deres barn. Basert på de få informantene kom det frem at en av faktorene som kan prege mistilliten, er hvordan minoritetenes ser på seg selv og hvordan de tror barnevernet ser på dem. På spørsmål om hvor utfordringene kan ligge i samhandlingen mellom barnevernet og minoritetsfamiliene ,uttrykker en av informantene skepsisen på følgende måte:

Du vet jeg er fra polen, polen er jo crazy land, fordi vi jo spiser direkte fra gulvet, vi bruker ikke tallerken, ikke bruker vi støvsuger. Det er bare snø og kaldt i polen » det er det barnevernet tenker!

Kristoffer

Her forteller informanten om hvordan han opplever at ansatte i barnevernet oppfatter han. Ut fra utsagnet hans oppfatter jeg at informanten kategoriserer seg selv om» den andre « på bakgrunn av manglende annerkjennelse fra ansatte. Når majoritetens definisjon av foreldrerollen ikke er på bølgelengde med individets egen forståelse, kan det bli problematisk for individet å forholde seg til egen identitet. Dermed kan det bli vanskelig å forholde seg til foreldrerollen (Skytte & Kjærum, 2008). Informanten forteller at ansatte forholder seg til han på bakgrunn av etnisitet og den forståelse de har av hans kulturelle bakgrunn. Her forstår jeg det som om informantens opplevelse peker på forenkling av forståelsen til ansatte. Dette kan bidra til dannelsen av rollen som «de andre» der han ekskluderer seg selv fra majoriteten. Dette på bakgrunn av at de ansatte hadde en annerledes oppfatning av han som ikke stemte overens med hans eget selvbilde og foreldrerolle. På en annen side kan det være forståelig at informanten ser på seg selv som annerledes. Dette med tanke på at det norske samfunnet har hatt en tradisjon for å implementere assimilering og normalisering av individer som ble sett på som annerledes. Selv om begrepet assimilering har blitt erstattet av andre begreper og ikke brukes i offentlige dokumenter, samt at samfunnet har fokus på likeverd og likerettigheter, vil problematikken likevel være å endre tenkemåten like raskt blant majoriteten som begrepet har blitt (Gullestad, 2002).

Opplevelsen av barnevernets «skjulte agenda» var det flere av familiene som delte.

Amina og zinat uttrykker at barnevernet har et «skjult agenda» om å frarøve deres barn verdier og livsformer fra deres kulturelle tilhørighet fordi deres verdier ikke blir anerkjent som «gode nok»

Zinat

Kanskje de (barnevernesansatte) tenker at innvandrere skal vekk fra Norge, og de kan ikke si gå ut vi trenger ikke deg nå! En periode de trengte oss til å jobbe, men kanskje de syns innvandrere har blitt litt late at de blir sykemeldt å sånn sitter hjemme å sånn.

På en måte for å viske vekk alt roten til vår kultur... kanskje derfor de tar våre barn.

Amina

Det virker som om de ønsker å ta fra oss barna mens de er små sånn at de kan få dem til glemme hvor de egentlig kommer fra. Deres kultur og religion fordi jo yngre de er jo lettere er for dem å få dem til bli å mer og mer knytta til den norske kulturen sånn at de kan glemme deres røtter. Jeg tror en stor grunn til det er på grunn av religionen min, det virker som om de ikke ønsker at mine barn ikke skal vokse opp i ett muslimsk hjem.

Med utgangspunkt i samtalen og det *Amina* og *zinat* forteller, fortolker jeg det som at de har en oppfattelse av at deres kultur og oppdragelsesmetode blir sett på som primitive. Dermed ønsker ansatte å anvende majoritetssamfunnet forståelse og verdier som målestokk på hva som er en god oppdragelse. På den ene siden kan det være en legitim forståelse for informantenes mistenksomhet. Det er ikke langt tilbake i tid da Taterbarn nettopp ble utsatt for assimilering. I boken «Samfunnets stebarn» viser Kjersti Ericsson flere eksempler på hvordan barnets beste ofte også har et politisk formål. Taterbarna ble blant annet plassert utenfor sin familie for å sosialisere dem til majoritetens språk og verdier. Det ble hevdet at dette var til det beste for barnet, argumentet for assimileringen var for tatarenes beste interesse. Barna ble dermed et middel for et annet mål. Samfunnets interesser skulle ivaretas og på denne måten kunne samfunnet få kontroll over foreldrene og deres livsform. Dermed kunne staten avskaffe grunnlaget for videreføring av taternes levemåte og kultur. Argumentet var barnets beste, men det dreide seg like mye om å utslette kulturer som ikke ble sett på som lik den norske (Ericsson, 2009). På den andre siden er tjenesteyterne pålagt av myndighetene å gripe inn når foreldrene ikke kan gi barna tilstrekkelig omsorg, hensynet til «barnets beste» er det grunnleggende uansett etnisitet. Likevel kan de etnosentriske holdningene fremtre når tjenesteyternes skjønn og dømmekraft blir preget av de verdier og normer som, er stadfestet i et samfunn. Det kan bidra til at man tar lite hensyn til andre oppdragelsesmetoder.

Professor Nina Witoszek ved Universitetet i Oslo skrev en interessant kronikk i Aftenposten om en sak i barnevernet i Stavganger kommune. Witoszek kritiserer barnevernets inngrep ovenfor en familie med minoritetsbakgrunn, der hun beskriver barnevernet som en del av et

system som anvender sin posisjon til å fortolke og gripe inn i en familie ut fra barnevernets forståelsesramme. Witsozek sammenligner sitt tidligere liv under det sovjetiske imperium med demokratiet når hun skriver ” I hver institusjon som er del av et stort, mektig system lurer et totalitært regime - et potensielt politibyrå som foreskriver normer og fordriver innlevelse og medfølelse” (<http://www.aftenposten.no> 17.12.12). Etniske minoritetsfamilier kan til tider oppleve at deres selvpresentasjon ikke blir anerkjent av omgivelsene. De opplever at de blir tolket ut i fra forforståelse om innvandrerfamilier som er etablerte i samfunnet. I denne forståelsesrammen kan etniske minoritetsfamiliers livsverden ofte bli knyttet til problemer. Både mediefokuseringen og i forskningen rundt minoriteter har ofte vært preget av problemorienterte tilnærminger (Handulle, 2007). To av informantene peker på hvordan omgivelsene ser på dem og legger vekt på at det er deres etniske bakgrunn som årsaken til omsorgsovertakelse.

kristoffer

Jeg (er) bare en idiot fra polen som ikke har penger og hus derfor tar de barna, de trenger ikke oss (foreldrene) men barna. De stjålet mine barn og vil sikkert sende meg tilbake til polen.

Roberto

Du vet de tenker jeg bare (er) stor afrikansk mann ikke pappa. Jeg tenker barnevernet ikke bra system! Systemet ikke bra, fordi først de manipulerer barna så tar de dem.

I denne sammenheng kan det være hensiktsmessig å påpeke at de fleste barnevernsarbeidere i Norge har som oftest etnisk norsk opprinnelse, noe som kan indikere på at deres oppvekst er preget av norske verdier. Dette kan ikke anses som unaturlig siden Norge er et mer homogent land sammenlignet med andre. Verdier som står sterkt er blant annet likhetsprinsippet Merete Saus (2006) skriver at Norge er et flerkulturelt land og at dette ikke er noe nytt siden migrasjon har forekommet over en lengre periode i Norge. Paradokset er at Saus (2006) skriver at det flerkulturell har blitt oversett siden likhetsprinsippet står sterkt, kan det ha medført at det som er ulikt blir en forstyrrende faktor.

I regjeringens makt og demokratiutredning (St.meld. nr. 17 2004-2005) skrives det at mediene besitter makt når det gjelder innflytelse på samfunnet gjennom «dagsordenfunksjon». Saus (2006) beskrivelse av flerkulturelle som en forstyrrende faktor, kan være preget av

medienes omtalelse av minoriteter i en negativ kontekst. Media representerer majoritetskulturen, dermed kan det gi en antydning på at det bærer preg av vestlige idealer og synspunkter. I makt og demokrati utredningen beskrives det en uheldig utvikling for innvandrerbefolkningen. Elementene som bidrar til denne utviklingen er blant annet opplevelsen av avmakt i møte med det norske samfunnet, og medienes makt til å påvirke borgerne.

Spenningsforholdet mellom medienes makt og minoritetenes avmakt reiser særlig to spørsmål:

1)Medienes framstilling av minoriteter og andre smale grupper, jf. synspunkter fra høringsinstanser om underrepresentasjon og systematisk negativ vinkling i medienes omtale av etniske minoriteter. 2)Minoriteters og andre smale gruppers tilgang til informasjon og ytringskanaler. (St.meld. nr. 17 (2004-2005))

Majoritetens definisjonsmakt kan ofte komme til uttrykk via media. Witsozek sammenligning av demokrati som et potensielt politbyrå for selvskrevnere normer kan være en av utfordringene i det offentlige apparatet i Norge, med tanke på samhandling med minoriteter. Påvirkningen av media kan skape utfordringer med tanke på ivaretagelse av likeverdige tjenester.

4.3 Makt til diskriminering -Definisjonsmakt og etnisk diskriminering

Dette temaet dreier seg om hvordan kulturelle klassifiseringer kan overskygge andre sider i samhandlingen mellom barnevernsarbeidere og minoritetsfamilier. Diskusjonen om manglende annerkjennelse og bevissthet rundt egne verdier og fortolkningsrammer vil bli belyst i dette avsnittet kriz og Skivenes(2010). I kapittel 2 redegjorde jeg for etnosentrisme begrepet samt diskrimineringsaspektets kompleksitet. På bakgrunn av problemstillingens ordlyd samt min fortolkning- og forståelsesramme av litteratur, forstår jeg det som at etnosentriske holdninger iverksetter etnisk diskriminering. På denne måten blir utgangspunktet for etnisk diskriminering etnosentrisme. Dermed forstår jeg det som at etnisk diskriminering fremkommer på system nivå mens rasisme utarter seg på samfunnsnivå. Med dette så mener jeg at det er foreligger et skille mellom etnisk diskriminering og etnosentrisme.

Likevel kan ikke disse tre begrepene sees utlukkende fra hverandre, men at deres funksjon fremtrer på ulike nivåer.

I forbindelse med diskriminering, stilte jeg de ansatte ved barnevernstjeneste spørsmål om hvordan de håndterte saker som kan by på utfordringer på grunn av kulturforskjeller, samt hva de er opptatt av når de møter minoriteters familier. Jeg ønsket å forstå hvordan kultur og kulturforskjeller kan tillegges betydning eller blir gjort relevant i samhandling med minoritetsfamilier. Som tidligere nevnt har jeg selv minoritetsbakgrunn. Min etnisitet fremtrer når man først ser min hudfarge. Jeg opplevde at ansatte ved barnevernstjenesten var noe skeptisk til å svare på spørsmål relatert til kultur. Muligens kan årsaken ha vært bekymringen for å si noe «feil» eller bli stemplet som «fordomsfull». En annen årsak kan ha vært bekymring for si noe feil på bakgrunn av at en etniskminoritet som stilte disse spørsmålene. Det interessante ved intervjuene var at de ansatte etterspurte mitt etniske opphav. Om det var på bakgrunn av nysgjerrighet eller om majoriteten opererer med gjensidige utlukkende og polariserte kategorier slik Gullestad(2008) skriver, kan være en hovedoppgave i seg selv.

Derimot ønsker jeg å gjengi et bemerkelsesverdig spørsmål en av informantene stilte meg, for å kunne illustrere ett mønster blant flere av de ansatte. Dette mønsteret kan tyde på mangel på annerkjennelse av de privileger som er tilstede ved å være majoritet. Under intervjuet om temaet kulturforskjeller som er nevnt ovenfor, kom det frem at vold mot barn og ektefelle kan være et av kjennetegnene ved utfordringer i samhandlingen med minoritetsfamilier. Da en av informantene spurte undertegnende mitt etniske opphav, stilte hun meg følgende spørsmål på bakgrunn av mitt svar: *Hadde du godtatt at din mann slår deg eller gifter seg med en annen dame, mens han er gift med deg?* Spørsmålet var ikke vanskelig å besvare men, refleksjonen i ettertid skapte nysgjerrighet om det samme spørsmålet ville bli stilt til mine etnisk norske medstudenter. Justisministeren i Sverige, Beatrice Ask mottok et brev fra forfatteren Jonas Hassen Khemiri Han ønsket å «bytte hudfarge» med justisministeren for en dag slik at hun kunne forstå hvordan det føles å bli behandlet ulikt på grunn av sitt utseende(<http://www.dn.se/>). Dette skapte massiv reaksjon på sosialmedier, der minoriteter i Norge skapte «hvisjegvarhvit» scenarioer og beskrev hvordan deres hverdag ville ha vært hvis deres etnisitet ikke ble lagt vekt på. I dagbladet utalte en av minoritetene følgende:

Folk trenger å få vite hvordan det er for foreksempel meg, hvor kjipt det er å ikke få jobb på grunn av navnet mitt, hvorfor jeg blir stoppet på flyplassen for "tilfeldig sjekk" hver jævla gang, hvorfor jeg må ta avstand fra terrorisme. Jeg spurte ingen hvite folk

om de tar avstand fra ABB, fordi han er en terrorist, uansett farge og religion. Folk må skjønne at jeg er lei. Jeg elsker Norge, jeg elsker nordmenn. Men fy faen, jeg hater rasisme. (<http://www.dagbladet.no> 20.03.13)

Diskriminerende holdninger er det flere mennesker som har, det kan man også finne dem blant barnevernsarbeidere. Det kan dreie seg om ubevisste oppfattinger av individer med mørkere hud eller ulik religion. Språkvansker kan føre til mistolkning i en negativ retning. Minoriteter kan bli oppfattet som en person som hører til en kategori og ikke som et individ, dermed kan det føre til annerledeshet som blir individes stigma (Skytte & Kjærum, 2008)

4.3.1 Kulturforskjeller har ikke så mye si men...

Under intervjuene blant ansatte om temat kultur fremkommer det at «kulturelle forskjeller egentlig ikke har så mye å si». Utfordringene som blir påpekt gjenatte ganger er språkvansker. Det interessante er at på direkte spørsmål om det foreligger kulturforskjeller er saksbehandlerene unnvikende, allikevel fremkommer det under andre punkter av intervjuene at det foreligger kulturforskjeller. To av informantene svare på spørsmål om hvordan de håndtere saker som kan by på utfordringer på grunn av kulturforskjeller følgende:

solveig

Du sitter med en melding og der står det noe om hva de sliter med, da er det samme hvilket land de kommer ifra altså. Man må på en måte forholde seg til det som er problemet dems. Og jeg kjenner at jeg klarer ikke fordømme andre mennesker, det er ikke min oppgave det for noen andre tas seg av, jeg skal redde noen unger innimellom jeg og jeg tror ikke det er mange her som er fordømmende heller vet du. Vi er mennesker og verden blir mindre og mindre så vi må bare forholde oss til hverandre. Jeg tenker ikke at det er så mye kulturforskjell når det kommer til stykke, fordi det der med å oppdra barn, de fleste vil jo det beste for ungene sine, om det er litt forskjellige søvnrutiner og måltidsrutiner fra norske så spiller det ærligalt ingen rolle

Heidi

Jeg må jo si jeg ikke er så veldig opptatt av det(kultur.)Altså i denne jobben vi gjør her nede så er vi ikke så opptatt av hvilken land familie kommer ifra, vi er mer opptatt av saken og det som på en måte er bekymringen i saken. Også må jo det selvfølgelig sees i lys av om det er kulturelle forskjeller, Men jeg vil jo si at vi er mer opptatt av hva som er bekymringen i saken enn selv hvor familien kommer ifra.

Her forteller informantene at det ikke spiller noe rolle hvilket etnisitet brukerne har. Den ene informanten påpeker at hverken hun eller andre ansatte har fordommer ovenfor etnisk minoriteter. Ut fra min oppfattelse av samtalen og sitatet var det viktig for informanten å påpeke at forskjellsbehandling ikke foregår i den aktuelle barnevernstjensten. Selv om undertegnende ikke spurte direkte spørsmål om diskriminering eller forskjellsbehandling. Paradokset i disse beskrivelsene er at saksbehandlerne besitter makten til å utelukke brukers kulturelle tilhørighet. Noe som kan gi en antydning på ekskludering av å jobbe kultursensitivt.

Under oppfølgingsspørsmål som var basert på barnevernsarbeideres makt posisjon i bruker/tjenesteyter kontekst svarte den samme informanten følgende:

Jeg tenker de føler seg nok overkjørt til tider, det vil jeg tro fordi vi har jo ikke så god tid og vi blir jo sikkert for utålmodige og vi forstår ikke hverandre. Og vi sliter med det med språket og kanskje er det kulturforskjeller som man bør på en måte ta mer hensyn til men jeg klarer ikke å sette meg inn i alle de kulturene .Det må jeg bare innrømme.

Informanten sier at det kan være kulturforskjeller tilstedte. Den opplevde tidspress kan være en av årsakene til at utfordringene oppstår. Skytte og Kjærum(2008) påpeker nettopp at indirekte etnisk diskriminering i det offentlige apparatet fremtrer i situasjoner når individer med en annen etnisk bakgrunn en majoriteten likestilles selv om språk og kommunikasjon under møte forekommer som et hinder. Dette bidrar til at individet i utgangspunktet har en ulempe sammenlignet med majoriteten i samme situasjon. Det opplevde tidspressene som informanten sier kan bidra til redusert tid for reflektere over de vurderingene man påtar, kan bidra til at brukeren man møter er ferdigfortolkede individer som plasseres i kategorier. Myndighetens krav om mål og midler samt etisk ,reflektert og godt arbeid om hvem som

trenger og ikke trenger tiltak, kan bidra til at tjenesteyterne oppleve et dilemma slik informanten påpeker om tidspress Østby(2011).

Under intervjuet konstaterte informanten at hun ikke er fordømmende. Likevel kan det tyde på at det kan fremkomme ubevisst forskjellsbehandling. I en skildring av hvordan majoriteten har en fordel eller ett privilegium ved å være en majoritet i USA skriver forfatteren » I was taught to see racism only in individual acts of meanness, not in invisible systems conferring dominance on my group.»(McIntosh, 1990). Selv om samfunnsstrukturen i Norge er annerledes sammenlignet med USA kan man ikke overse at det finnes diskriminering i Norge. Sitatet ovenfor kan illustrere mangelen på bevissthet rundt diskrimineringsaspektet.

På en annen måte kan det forklares som strukturell diskriminering ved at det fremkommer når en person eller institusjon som utøver det ikke har ett bevist ønsket om å opptre diskriminerende. Diskrimineringen i denne sammenheng kan være at barnevern som institusjon kan ha rutiner som i sin konsekvens er diskriminerende. Dette vil ifølge loven være indirekte diskriminering. Nova- rapporten fastslår at det er en liten andel av diskriminerende praksiser som registreres via rettsapparatet. Dette betyr likevel ikke at etnisk diskriminering ikke forekommer(Seeberg, 2011). Hvis det på system og strukturnivå foreligger diskriminerende aspekter, dreier det seg ikke om rasisme men på bakgrunn av at det foreligger diskriminering på systemnivå, kan det bidra til at individet, som jobber i det systemet får holdninger som anerkjenner systemets diskriminering. Noe som kan bidra til at arbeidsplassen får rasistiske kjennemerker(Horntvedt,2012)

4.3.2 Språket og kulturkompetanse

I utfordringene relatert til samhandling mellom barnevernsarbeiderne og minoritetsfamiliene, oppgir alle barnevernsarbeiderne at språkbarrierne er den største utfordringen. Språk og kultur har blitt et gjenganger tema for tjenesteytere i offentlig sektor når møte med minoriteter diskuteres .Gjenfortellinger av møter relatert til bruker og tjenesteyter kontekst dreier seg vanligvis om innholdet i samtalen. Men i minoritet og tjenesteyter kontekst blir minoriteter «først og fremst sett på som minoritetsspråklige ikke som klienter eller brukere innenfor et offentligssystem»(Ask & Berg, 2011 s, 223.)

En av saksbehandlerne beskriver språkbarrierne følgende:

Lisa

Altså det med språk er jo ekstrem viktig, det er utrolig vanskelig når man ikke snakker samme språk eller ikke forstår hverandre, så kommer man ganske skjevt ut allerede der.

En annen sier:

Vilde

Vi sliter med det med språket og jeg klarer ikke å sett e meg inn i alle de kulturene ,men jeg prøver jeg leser så godt jeg kan, men jeg forstår jo ikke det bare ved lese vet du. Man må på en måte leve i den kulturen for å ta den helt innover meg, også tenker jeg når de bor i Norge så man må jeg på en måte forholde til lover og regler i Norge.

Heidi

Vi forstår ikke hverandre helt det med språket. Og at vi har så forskjellige måter å oppdra barn på men ,likevel tenker jeg at jeg må klare å skyve det til side så må jeg på en måte se ann eller prøve å finne ut hva det er egentlig folkene sliter med.

«Språk er veien til kommunikasjon og nøkkelen til suksess» er det mange minoritet som får høre inklusivt mine foreldre da de var relativt nye i Norge. Klart at språk er viktig i samhandling, og det har blitt understreket av informantene gjentatte ganger, ved at de påpeker språk som utfordring i samhandling med minoritetsfamilier. Men språket dreier seg om noe mer enn den verbale kommunikasjonen sier Hylland Eriksen(Eriksen & Sajjad, 2003). Han påpeker at det handler om å kommunisere ut fra en forståelse av den sosiale konteksten individene lever i. Dermed kan det se ut til at det foreligger en fundamental maktforskjell mellom barnevernsarbeidere og minoritetsfamilier. Det kan se ut til at informantenes vektlegging av språk som et kulturelt problem kan overskygge andre faktorer . Faren ved

dette kan være at barnevernsarbeidere ikke får et nyansert bilde av brukeren. Det kan medføre at den barnevernsfaglige kunnskapen blir overskygget. Marianne Skytte (2001) benevner det som «eksotiske dramaer»

I sosialt arbeid med innvandrere er det viktigere hvordan sosialarbeider bruker sin faglige kunnskaper enn hvor omfattende deres kulturkjennskap er. Det er evnen til omsette det teoretiske kunnskapen i praksis som er avgjørende for det konkrete sosiale arbeidet. Men man omsetter bedre når man i tillegg har kulturell kunnskap (Skytte & Spillum, 2001, s.38)

Ut fra beskrivelsene til saksbehandlerne kan det se ut til at fokuset på språkbarrierer kan forhindre forståelsen av den sosiale konteksten brukeren befinner seg i .

I den komparative studien mellom det engelske barnevernet og det norske påpeker Kriz & Skivenes (2010) et mønster som kan tyde på to hoved problemstillinger for ansatte i barnevernet i Norge, nemlig språkproblemer og manglende kompetanse for kulturforkjeller. I det engelske barnevernet var tjenesteyteren mer opptatt av hvordan språkvanskene kunne bidra til en hindring for familien med tanke på å få tilgang på tjenester som kunne bidra til hjelp til selvhjelp. I det norske barnevernet derimot var ansatte opptatt av at språket var viktig for å kunne være gode foreldre samt at språket var viktig for å kunne integrere seg å ha en forståelse for samfunnet. Informantenes svar og forskningen til Kriz og Skivenes(2010) kan tyde på at barnevernsarbeidere i Norge tillegger språkvanskene en betydning ut fra deres fortolkningsrammer ,noe som kan peke på at andre problemområder overskygges. Når relevansen om språkbarriere dreier seg om vanskeligheten med å bli forstått og ikke blir sett ut fra en sammensatt kontekst, kan det føre oss tilbake til antagelsen om mangelen på bevisstheten rundt egne verdier og fortolkningsrammer . Marianne Skytte(2008) mener at sosialt arbeid med etniske minoriteter ikke er forskjellig fra annet sosialt arbeid med utsatte barnefamilier, men at en trenger tilleggs kunnskap som kan belyse ulike samfunnsmessige forhold som danner rammer for utøvelsen av sosialt arbeid overfor ”denne gruppen” (Skytte, 2008).

I forbindelse med kultur og ansattes bevissthet rundt egne verdier og fortolkningsrammer var jeg nysgjerrig på om barnevernsarbeideren skiller mellom det kulturspesifikke, det allmenne og det unike som omtales som kultursensitivitet i litteraturen. Jeg ønsket få kjennskap til om ansatte erkjenner at det er forskjeller mellom de ulike kulturene. Altså at brukerne eller klientene kan ha andre referanser enn ansatte. Poenget var å få innblikk i om ansatte utøvet en kultursensitiv tilnærming (Hagen og Qureshi 1996,).

I sammenheng med de ansatte jeg intervjuet fremkommer det at barnet blir sett på som et autonomt individ som tilhører en familie.

Kriz og Skivenes(2010) påpeker i deres forskning at den norske barnevernsansatte opererer med den individualistiske tankegangen som preger synet på minoritetsfamilien på en slik måte at familien ikke blir sett på som en enhet med utfordringer, men foreldrene som ansvarlige tjenstebrukere som bør gjøre seg kjent med språket og den norske kulturen gjennom velferdstjenester. Slik at de er rustet til å gi barnet god oppdragelse. Videre skrives det at det at norske barnevernsansatte har en blind-sone for rasisme og for fordommer i samhandling med minoriteter. I det engelske barnevernet var metodikken deres basert på å se minoritetsforeldrene og barna som deres brukere. Altså familien som en enhet.

Barnevernsansatte i England var også bevisst på rasisme og fordommer som kunne fremtre på bakgrunn av blant annet medias problemorienterte fremstilling av minoriteter. Ved å anerkjenne problematikken kunne de jobbe kultursensitivt.

4.3.3 Forståelse av «Barnets beste» i en kulturkontekst

I forbindelse med praktisering av kultursensitivitet og kulturkompetanse var spørsmålene til informantene relatert til den individualistiske kontra den kollektivistiske tankegangen. Med tanke på hvordan avveiningen foretas og om det er rom for å ta den kollektivistiske tankegangen i avveininger av saker, vil jeg ta utgangspunkt i saksbehandlerens beskrivelser og belyse at det kan være behov for økt kompetanse for ulike kulturer.

En av informantene sier at fokuset er på barnet og at familien som enhet ikke blir vurdert.

Solveig

Jeg tenker jo at det der med autonomi er veldig viktig i Norge. Og at vi er opptatt av omsorgen for barnet og ikke familie, og jeg tenker i Norge har vi blitt mer og mer opptatte av at det med at biologi ikke er så viktig lenger. Det var ikke mange år siden det var det, men nå er (fokuset) det barnets beste. Vi er kanskje ikke så forsiktige med å ta ut barnet fra hjemmet som vi var for noen år siden.

Informanten peker på når hun foretar avveininger blir ikke familien som en enhet lagt vekt på. Minoritetsfamilier kan ha et kollektivistisk syn dermed kan det oppstå misforståelser på

bakgrunn av at saksbehandler og brukeren samhandler med ulike plattformer. Altså utgangspunktet for samhandlingen kan bli preget av saksbehandlers forståelse og fortolkningsramme og på den andre siden minoritetens forståelse ut fra deres livsverden og kontekst. Som tidligere skrevet er det grunnleggende i barnekonvensjonen, «hensynet til barnets beste» I dette ligger det at barnevernet skal representere barnet som samfunnsborger og beskytte barnets rett som individ. Ericsson (1994) skriver for å avgjøre hva som er til ” barnets beste” kreves det innsikt i de helt særegne, konkrete relasjoner barnet inngår i. Slik jeg forstår dette så forlanges det av barnevernet at de har innsikt og forståelse i for eksempel etniske minoritetsfamiliers konkrete situasjon, for å kunne avgjøre hva som er til det beste for det enkelte barn/ungdom. Med dette tenker jeg at barnevernets forståelse av etnisk minoritetsfamiliers forståelses ramme samt tilhørighet er viktig for å kunne iverksette meningsfulle tiltak .Quershi(2005).Skriver i at i samtale mellom tjenesteyter og minoriteter. kan tjenesteyter vise respekt ved å inkludere kulturforståelse med den allmenne samtaleteknikken, som dreier seg om å vise respekt for det særegne og det betydningsfulle hos individet man samhandler med (<http://www.idunn.no>).

En annen informant sier:

Vilde

Vi har fokus på barnet, i går blant annet hadde jeg en diskusjon med storebror som hevdet at det beste var det som vi tenker som en familie er «det beste for barnet.» Og da merker jeg at vi snakket forbi hverandre i forhold til hva som var barnet beste, vi er jo klare over det når vi møter minoritetsfamilier at de har det kollektivistiske synet.. så prøver jeg jo å skjønne deres perspektiv men, at vi allikevel ut fra norsk lov har fokus på barnet som ett individ. Hva som er det beste for barnet, men samtidig så er det jo metoder i barnevernet som åpner for å ta litt av det kollektivistiske synet.

Informanten viser til utfordringer som kan oppstå ved misforståelser. Hun viser til et mer nyansert arbeid om hva det innebærer å jobbe kultursensitivt. Videre sier hun:

Altså sensitiv betyr jo ikke at man skal godta brudd på norsk lov for all del man skal ikke godta alt, men hvis jeg tenker «nå har jeg snakket med de der fra Pakistan så mange ganger! Og de er så strenge med sine unger». Hvis du i utgangspunktet har så negative tanker når du møter (dem) «de der forstår ingenting opplegg» Jeg tror ikke

det er så mye av det her, men jeg har møtt den holdningen fra skole, men jeg tenker mer fokus på å ha dialog med foreldre, selv i veldig alvorlige saker med brudd. Jeg er opptatt av kvello (modellen) det med sensitivitet og mentalisering.. få fatt i hva de tenker om sine barn og hva de ønsker for sine barn. Hvis vi først har lyttet til det så tror jeg vi kan få til dialog og da kan vi (for eksempel) si at nå virker det som om du har litt for strenge regler for ditt barn, fordi ditt barn trenger trening med sosialkompetansen og du sier at barnet skal studere, for at barnet skal kunne fungere i studiemiljø så trenger barnet den kompetansen, og da tror jeg vi har større mulighet for å lytte å og få til en dialog. Men det er jo barrierer som vi ikke alltid vil klare å komme over, men det å vise at vi faktisk forstår en del av deres måte å tenke på og vise at vi vet litt om det. Det tror jeg kan være nyttig. Og det har jeg sett blant annet i islam når jeg viser til at jeg kjenner en del av de begrepene de bruker, så sier de « åja kjenner du til det ,vet du noe om det liksom?»

Informanten her er bevisst på de utfordringene som er til stedet. Slik jeg oppfatter sitatene og samtalen, var hun opptatt av å forstå brukeren ut fra deres livsverden og forståelsesramme. Quershi(2005)

Sier at det optimale er når tjenesteytere handler på vegne sin profesjon og ikke på vegne av det dominante synet på etniske minoriteter eller på vegne av majoritetssamfunnet. Slik at det kan bidra til at tjenesteytere frigjør seg fra universelle stereotypier og generaliseringer som kan ligge fordekt i samfunnet. På denne måten kan det være rom for forståelse av brukers livsverden og forståelsesramme ved at brukeren blir sett på som et særegent individ ut fra den konteksten han eller hun lever i. Noe som kan bety at individet ser på seg selv som en del av en familie og ikke en som tilhører en familie.

Det å ikke vurdere familien som enhet kan bidra til at brukers livsverden i liten grad blir tatt hensyn til. Dermed kan det føre til at hjelpen ikke blir tilstrekkelig. En av informantene beskriver hvordan barnet er et eget individ som tilhører en familie Og sier følgende:

Heidi

Vi jobber for å gi hjelp til barnet slik at foreldrene skal være i stand til å ta vare på barnet. Det er jo på en måte målsettingen i det arbeidet vi gjør, men hvis du tenker om vi er for individrettet i forhold til andre land eller andre kulturer så er det jo egentlig ikke noe fasit på det, men barnevernet henger jo sammen med resten av den

oppfatningen vi har i samfunnet. Det at på en måte barnet er et eget individ men at det tilhører en familie. Vi jobber jo først og fremst for å ivareta barnets sikkerhet.

Informanten sier at det ikke er noe fasit på om deres arbeid er for individrettet i forhold til andre land. Likevel begrunner hun den individorienterte samhandlingen med at barnevernet har lik oppfatning som resten av det norske samfunnet. Dette kan bety at det nettopp er majoritetssamfunnet som definerer minoritetenes problemer og behov (Rugkåsa, 2011). Det kan ha sammenheng med at det er mangel på etniske minoriteter i utdanning-institusjonene i de sosialfaglige studiene. Quershi(1997) sier at mangelen på etnisk minoriteter i utdanningsinstitusjonene bidrar til at forskning og teoridannelsen som studentene blir sosialisert i blir» utviklet innenfor et vestlig individualistisk verdisyn»(I Otterstad, 2008, s.91). Dermed kan det bidra til at tjenesteyteren ikke tar hensyn til etnisk minoritetsfamiliers livsverden og hvordan deres barneoppdragelse utarter seg. En annen saksbehandler sier:

Lisa

Når jeg skal vurdere barnets beste ser jeg det utfra barnets perspektiv, både kortsiktig og langsiktig. Det er mitt utgangspunkt. Men det er klart at familien påvirker barnet, men det er jo utfra barnet, og hvordan familien kan gjøre det bra for barnet da . Vi er jo klare over når vi møter(minoritets) familier at de har det kollektivistiske synet.. så prøver jeg jo skjønne deres perspektiv men, at vi allikevel ut fra norsk lov har fokus på barnet som ett individ, hva som er det beste for barnet da ,men i den type saker merker jeg at vi er på en kollisjonskurs.

Det kan se ut til at kollisjon eller utfordringene i samhandling med minoritetsfamilier oppstår på bakgrunn av at fundamentet systemet er bygget på har begrenset rom til å ta hensyn til den kollektivistisk orienterte perspektivet. Tjenesteyter representerer majoritetskulturen, noe som kan bidra til en tilskrevet definisjonsmakt på «barnets beste». Problematikken kan oppstå når utfordringene blir forstått uten henvisning til brukerens forståelsesramme og livsverden.

4.4 Makt og avmakt – erfaringer fra saksbehandlere i barnevernet og minoritetsfamilier

I en hver institusjon med hjelperollefunksjon vil det fremtre et spenningsforhold mellom makt og hjelp. Der maktposisjonen hviler på institusjonen og saksbehandlerne. Gjennom de sosialfaglige studiene blir vi studenter gjort oppmerksom på nettopp det skillet som oppstår når vi skal ut i arbeid. Vi blir lært til å legge vekt på brukermedvirkning, og å være bevisst på den tilskrevne makten vi vil besitte ved å for eksempel være saksbehandleren som skal avgjøre saker, samt den oppnådde makten som profesjonsutøver og fagperson. Askeland og Molven (2010) understreker viktigheten av å være bevisst makten sosialarbeidere besitter. De skriver fem viktige forhold sosialarbeidere må reflektere over:

- 1) Være bevisst sin maktposisjon,
- 2) Forsøke å forstå den sosiale konteksten til klienten
- 3) ikke anse seg som en nøytral ekspert på klientens livssituasjon,
- 4) Være klar over at de ord og uttrykk som benyttes og de teoretiske og verdimeslige perspektivene som sosialarbeideren har, er avgjørende for hva som tillegges mening og hva som formidles videre i saksbehandlingsprosessen og
- 5) Er klar over at når hun/han gir et bilde av klientens situasjon videre til en tredjeperson, blir ansikt-til-ansikt-situasjonen med klienten erstattet med skriftlige ord.

4.4.1 Minoritetsfamiliens første kontakt med barnevernet

Foreldrenes beskrivelse av opplevelsen av den første kontakten med barnevernet omfattet ulike historier. Det som kan tyde på ett fellestrekk er manglende informasjon på hva som er årsaken til at barnevernet griper inn og mangel på forståelse av hva barnevernets mandat er. Videre beskriver informantene opplevelsen av avmakt ved å ikke motta den nødvendige informasjonen .

En informant sier følgende:

Jeg fikk jo ingen informasjon barna var på skolen og barnehage også får vi en telefonsamtale om at vi må komme ned fordi vi(barnevernet) har tatt barna dine, det var like før jeg fikk hjertestans jeg var redd..

En annen sier

Barnevernet (barnevernsvakten) og politiet kom på døra mi en kveld og tok mine barn. De spurte meg aldri hva jeg tenker og mener..det var ingen diskusjon de bare tenkte at jeg var dårlig far og kona var dårlig mor! Det var ikke noe samtale med barnevernet de sa en ting og vi sier en ting så sier de imot oss. Vi fikk sjokk når de kom, og når politiet også sa de ville ta meg (far) så ble kona veldig redd.! Hun gjorde kanskje noe dumt men hun ble redd..(Hva var det hun gjorde?) du vet kona hadde bare vært i Norge bare 5 uker så når politiet og de damene(barnevernsvakten) kom inn i huset og sa: vi skal ta med barna og meg så kona tok den flaska vodka og drakk den...

Informantene beskriver redsel ved det første møte med barnevernet, og følelsesmessige reaksjoner som var preget av situasjonen. Under samtalene beskriver informantene at det første møte med barnevernet preger deres syn på hvordan de samhandler med barnevernet i etterkant. Ut fra informantenes beskrivelser kan det se ut til at barnevernet ikke ga den nødvendige informasjonen under det første møtet.

En annen informant beskriver det første møte slik:

Zinat

Du vet jeg hadde en veldig vanskelig periode i mitt liv jeg hadde mistet et barn og familiemedlemmer hadde død i mitt hjemland. Også hadde vi flyttet til(...ny) kommune. Jeg var sliten og trengte hjelp. Så jeg sa til min lege jeg trenger hjelp, han sa at familiesenteret kunne hjelpe oss. Det var veldig bra med familiesenteret, men så kom barnevernet inn, først tenkte jeg de kanskje kan hjelpe men, nei de bare kom inn i min familie... Du kommer nå for å intervju meg ikke sant, så pakker jeg deg inn akkurat som jeg kidnapper deg! Ingen vet hva de driver med, vi hadde nesten ingen samtaler med dem.

Informanten forteller at det var hun som ønsket hjelp med barna, hun forteller at familiesenteret tok dem godt imot, videre forteller hun at sønnen ble mobbet på skolen samt at datteren som var tenåring hadde havnet i «dårlig miljø» og denne problematikken bisto

familiesenteret med råd og veiledning. Hun beskriver at barnevernet ikke ga henne noe informasjon og sammenligner det med kidnapping.

En annen sier :

Roberto

Det kom en svart bil med tre damer som spurte etter sønnen min uten tolk de sa hvor er sønnen din? Vi skjønnte ikke hvem de var og hva de vill. Vi sa bare litt hvem er dere? Vi var redde vi spurte hva vil dere mitt barn..

Informantenes beskrivelse av møtes med barnevernet kan tyde på mangel på kunnskap om barnevernet, hva deres funksjon er og hva de har rett og ikke rett til å foreta seg. Moen(1996) skriver at innvandrere har manglende eller vet liten kunnskap om barnevernet. Antagelser om barnevernets funksjon og manglende informasjon kan bidra til bekymringer når de kommer i kontakt med barnevernet. Videre skriver Moen (1996) at dette ikke bare gjelder innvandrere men at etnisk norske også kan ha manglende kunnskap om barnevernets funksjon. Men etnisk norske har lettere tilgang til informasjon på bakgrunn av språkferdigheter og muligheten til å innhente informasjon ved å for eksempel se på tv på deres språk.(Moen, 1996).

Det Moen(1996) peker på samsvarer med det mange av saksbehandlere uttaler som et problemområde. Selv om den rapporten er fra 1996 og det har skjedd en utvikling i forskning rundt barnevernet og flerkulturelt arbeid, er det likevel denne problematikken som utpeker seg blant saksbehandlerne. Foreldrene beskriver også manglende systemforståelse, men det som utpeker seg hos foreldrene er barnevernets manglende informasjon om årsaken til at de griper inn enn selve systemets oppbygning. Dermed kan informasjonsmangel bidra til opplevd avmakt.

I barnevernet opplever brukeren ofte å være i en sårbar posisjon selv før han eller hun har vært i samhandling med systemet. Informantene foreller om redselen da de først kom i kontakt med barnevernet. Det kan tyde på at maktforholdet blir mer definert når den ene part er i en sårbar posisjon. Makten er noe som en utøver i kraft av å være en legitim maktposisjon, i denne sammenheng barnevernsarbeidene. Avmakten foreldrene beskriver dreier seg om den negative opplevelsen som en blir utsatt for av de personer som besitter makten. Kriz og Skivenes(2010) skriver at oppfattelse av innvandrerebruker som en gruppe i

dette tilfelle «en brukergruppe med manglende systemforståelse» kan bidra til klassifiseringer, dermed kan det bidra til diskriminering.

Levin (2004) skriver at den strukturelle makten foreligger i relasjonen mellom tjenesteyter og bruker. Hjelpeapparatets oppgave er tosidig der den ene delen dreier seg om kontroll og styringsapparat, og i det ligger det å utøve makt. På den andre siden dreier det seg om å hjelpe mennesker som er i en vanskelig posisjon. I forbindelse med intervjuene fremkommer det at ansatte var bevisst på sin maktposisjon, mens foreldrene opplevde avmakt. Avmakten som minoritetsforeldrene beskriver kan være på bakgrunn av flere momenter.

Det interessante er om maktforholdet blir tydeligere definert når det er en majoritet- og minoritet relasjon. Hagen og Qureshi(2008) sier at grunnlaget for systemet er basert på teorier og idealer fra vestlige verdier og samfunnssystem ,dermed kan det bidra til at fundamentet systemet er basert på i liten grad tar hensyn til kulturelle forskjeller. Den strukturelle makten benyttes relativt ofte når relasjonen mellom majoritet og minoritet diskuteres. Den strukturelle makten omfatter en institusjonalisert makt som går over individers handlinger. Makten i denne sammenheng kan forklare som systemdiskriminering hvor i den offentlige debatt omtales som ”statlig rasisme”. Det vil si at rasismen kan bli disponert slik at de fører til et mønster som ”fungerer av seg selv Brochmann, mfl.(2002)

Foreldrene opplevde at saksbehandlerne ikke tok hensyn til deres synspunkter. De opplevde at deres verdier ikke ble respektert. Informantene forteller at barnevernet bestemmer over alt og at deres stemme ikke når frem. En av informantene sier:

zinat

Jeg har opplevd helt siden jeg var 7 år krig i hjemlandet. I 10år i krig levde jeg med bomber som fløy over meg. Da jeg kom til Norge i 1999, sa jeg: nå føler jeg at jeg lever, men når jeg kom i kontakt med barnevernet så kjente jeg at dette var den verste tiden i mitt liv! Alt var lettere enn jeg har opplevd nå.... alt jeg har mistet masse familie medlemmer dø foran meg! jeg har sett dem dø foran meg. Men den verst tiden i hele mitt liv var den dagen barnet ble tatt! Og den måten barna ble tatt på. De (barnevernet) ville ikke høre på meg. Det blir aldri det samme aldri!!

Informanten sammenligner den traumatiske opplevelsen med barnevernets måte å gripe inn på. Hun forteller at hun er maktesløs i møte med barnevernet og beskriver manglende respekt for sine synspunkter.

En annen forteller:

Kristoffer

(Barnevernet) De gjorde det samme som tyver gjør.. for eksempel på gaten står bilen din, tyver kommer og tar bilen din og kjører. Det samme gjorde barnevernet , kom til mitt hus tok mine tvillinger med tvang og ville ikke snakke med meg.Det er ikke noe diskusjon engang de bare sier det de vil! Barnevernet er her oppe mens jeg er der nede

Informanten peker på at uansett hva han sier eller foretar seg så er det manglende interesse for han synspunkter fra barnevernet. Han beskriver at problemet har blitt konstruert av barnevernet. Dermed opplever informanten avmakt i form av at han ikke får muligheten til å uttrykke seg.

Informantenes beskrivelse av barnevernet peker på at deres mulighet til deltagelse i prosessen blir frarøvet dem. Selv om ett viktig prinsipp i et demokratisk samfunn peker på likebehandling og likeverdig tjenester til et enhver borger(Meld. St. 6 2012–2013). På bakgrunn av intervjuene tilknytter informantene opplevelsen av avmakten til deres etnisitet, der antagelsen om at det oppstår forskjellsbehandling er på bakgrunn av at de ikke er etnisk norske. Som en informant beskriver:

Zinat

Du vet når du er i Norge du tenker ja de er fagfolk ikke sant de er veldig flinke og vet best. Og vil ha best for mine barn, når hun sa det er best for henne(datteren) jeg sa ok. ... Jeg tror de vet hvordan min familie og min kultur er men, jeg tror de gjør det med meningen de vil ikke vite .. (fordi) det er med vilje det du ønsker å forstå! Jeg mener ikke å snakke dumt men, jeg vet de gjør en bra jobb også når det gjelder noen familier.. men med vi innvandrere de gjør som de vil.

Spørsmålet blir om forelderens opplevelse av forskjellsbehandlingen oppstår på bakgrunn av etnisiteten eller om det kan tyde på mangel på kulturkompetanse slik Kriz og Skivenes(2010) skrives. Det paradoksale er at likestilling og diskrimineringsombudet benevner likeverdige tjenester på følgende måte:

Vi har et offentlig tjenestetilbud i Norge som er bra, likevel er det en realitet at når tilbudet ikke er tilpasset ulike menneskers behov, fører det til at noen får et dårligere tilbud .For å sikre

at alle får godt tilpassede tjenester, er offentlige virksomheter lovpålagt å gi likeverdige tjenester. Likeverdige tjenester til alle betyr ikke like tjenester til alle. Det betyr tilrettelagte tjenester for den enkelte og for ulike grupper.(<http://www.ldo.no>).

Foreldrenes opplevelse av forskjellbehandling kan nettopp være på bakgrunn av opplevelsen av at de tiltakene barnevernet tilbyr kommer i kollisjon med deres livsverden. En av saksbehandlerne var bevisst på problematikken rundt likeverdige tjenester og sa følgende :

Jeg tror at en del handler om de tiltakene som barnevernet har, altså de tiltakene som blir satt inn i hjemmet ikke nødvendigvis er tilpasset minoritetsfamilier. Og spesielt hvis familien ikke behersker språket, så mye ligger jo der også. Hvis familien ikke behersker norsk så blir ting veldig tungvint på en måte og det å skulle motta veiledning via en tolk, altså det blir mye mer ball og ikke gjerne så gode resultater...altså det er jo det å se på om de tiltakene barnevernet rår over om de er gode nok i forhold til denne gruppen. Og det å kunne jobbe med å skreddersy tiltak .. men det er jo liksom et generelt problem i barnevernet fordi var jo har ikke noe hokus Pokus løsninger. Det er jo mange av familiene vi er i kontakt med som ønsker at vi bare kan komme inn å trylle også blir ting annerledes, men det er jo ikke sånn. Men en del ligger på det med informasjon og det å ha gode nok tiltak. Og at vi faktisk har noe å tilby disse familiene da vil det være lettere å få en dialog

Informanten peker på at tiltakene barnevernet besitter ser ut som de ikke er tilrettelagt for minoritetsfamilier. Slik jeg forstår det kan problematikken også oppstå i avveiningsprosessen der saksbehandlerne utøver skjønn på bakgrunn av de verdier og fortolkningsrammer de besitter .Rugkåsa(2011) sier at barnevernets avveininger av omsorg og omsorgssvikt ligger i et spenningsforhold mellom juss og kultur. En hver saksbehandler i barnevernstjenestene er pålagt å følge de juridiske retningslinjene, men det er også rom for å utøve skjønn, og der kan uroligheten oppstå med tanke på problematiseringen av ytterpunktene som dreier seg om «for mye og for lite kultur, hva man skal og ikke skal ta hensyn til(Otterstad, 2008).

En av foreldrene viser til hvordan tiltaket hennes familie ble pålagt skapte konflikt mellom foreldrene og barna.

Amina

Barnevernet tenker ikke på hva som vi mener er best for barnet vårt som for eksempel hun eldste datteren min som da var litt over 8 år.. da hun hadde vært hos den vertsfamilien(beredskapsfamilien) så fikk hun lov til å begynne med sminke øyeskygge og leppestift å sånn, og det syns ikke vi er riktig hun var 8 år!. Og når hun da kom tilbake så skapte det konflikt, fordi i(beredskapsfamilien) den familien så var det greit og hun kunne gå med det hun ville og sminke seg og ta på neglelakk. Så på en måte skapte det en konflikt. Det ble liksom «jeg fikk lov til å gå med der hvorfor får jeg ikke lov til det nå»?

Videre sier informanten

Under oppfølgingsmøter, så sa jeg dere vet nå at jeg ikke slår mine barn dere har ingen bevis jeg ville aldri gjort det så hva er grunnen til at vi skal fortsette med disse møtene? Og da svarte de helt til du lar barna få mye fritid og lar dem delta på bursdager og slike ting.. og da sa jeg hva med å respektere min religion? Det som er motstridende mot min religion og det jeg ønsker mine barn skal vokse opp er opp til meg, det har ikke dere noe med å gjøre. Og da svarte de helt til dere frivillig ønsker å integrere deres barn i det norske samfunnet så kommer vi alltid til å være tilstedte... Det er så ovenfra og ned , det er totalt nedverdiggende..

Slik jeg forstår det, beskriver informanten at saksbehandleren utøver makt ved å fortelle henne at oppdragelsesmetoden ikke er god nok og å påpeke at barna må integreres i det norske samfunnet. Dermed forstår jeg det som at saksbehandleren i denne saken vurderer oppdragelsesmetoden ut fra egnene verdier og forståelsesrammer. Dette er et av punktene hvor Askeland og Molven(2010) beskrev at en sosialarbeider i maktposisjon må reflektere over verdimeslige perspektiv og de ordene som brukes i samhandlingen. Ved å bruke en slik setningen som *Helt til dere frivillig ønsker å integrere deres barn i det norske samfunnet*, kan det bidra til et skille der saksbehandleren, som sitter i en maktposisjon karakteriserer majoriteten som premissleverandør på hva som ligger i god omsorg. Dermed kan det bidra til at makt blir tydeligere når det er majoritet-minoritetsrelasjon.

En annen informant beskrives avmakts opplevelsen på følgende måte:

Kristoffer

Du vet barnevernet behandler deg akkurat som de vil. For eksempel en dag jeg(far) ikke var der så skulle kona skrive under på ett papir på det siste kurset vi hadde vært på. Når hun skulle skrive under på noe så ville hun ha det oversatt, så sa

de(barnevernet) jamen tolken har jo oversatt det ,men hvordan kan kona huske fire sånne ark (a4 ark?) Også når hun sa nei jeg vil ha det på mitt språk så sier de «nei nå må du ikke være så vanskelig» Og alle sånne ting når hun ikke gjorde som de ville så var hun liksom vanskelig. Og da kjempet det mot oss i saken ikke sant.. vi kan ikke klare oss alene med de , fordi de gjør som de vil med oss

Her beskriver informanten avmakt på bakgrunn av manglende tilgang på informasjon, ved at saksbehandleren utøver makten ved å ikke oversette dokumenter. Skytte 2008) kaller dette for diskriminering på relasjonelt og mellommenneskelig nivå. På grunn av at det fratar brukeren å fremstå som et myndig voksent menneske, når individet ikke gis muligheten til å forstå samhandlingen.

4.4.2 Saksbehandlerens maktposisjon

Saksbehandlerne jeg intervjuet var bevisst på maktposisjonen de besitter ved å være profesjonsutøver.

En av informantene sa følgende:

Vilde

Det viktigste tenker jeg er å lytte og gjenta og gi positiv respons på noe av de sier og vise at vi verdsetter noen av deres verdier.. men det å få respekt det er ikke alltid like lett og i den type jobb vi har hvor vi faktisk sitter på en maktposisjon det er ikke lett, det er ikke det...

Informanten peker på utfordringene som maktposisjonen kan bidra til. Hun beskriver at det kan være vanskelig å oppnå respekt på bakgrunn av maktposisjonen.

En annen sier:

Lisa

Altså vi er jo klar over at vi har en makt som saksbehandlere. Men det handler om gjøre dem trygge på at jeg er der for å gjøre det best mulig for

barna. Men det er klart at man må jo være åpen om rollen sin da, men stort sett så er vi jo et godt støtteapparat, men det er klart at vi møter på utfordringer når vi møter denne gruppen..(kan du utdype?) Altså noen blir jo frustrerte av menn som ikke vil hilse,(håndhilse) men jeg har lært meg at når de kommer viss de rekker ut hånden så gjør jeg også det hvis ikke så gjør jeg ikke det .Altså for meg så er ikke det noe problem, noen blir.. de går i lås hvis man har en sånn start. Og da tenker jeg da må de jobbe med seg selv ,men samtidig tenker jeg ja jeg kan kanskje fortelle at vi venter å bli hilst på men jeg har ikke lyst til at det skal være noe stor ting for at vi skal få et samarbeid.

Informanten beskriver at hun er bevisst på maktposisjonen. Slik Askeland og Molven(2010) poengterer. Videre forteller hun hvordan hun kan nyansere maktforholdet ved å trygge brukeren. Det interessante ved sitatet er at hun peker på håndhilsning som et problem for noen ansatte. Slik jeg forstår så kan denne problematikken bidra til at maktforholdet blir tydeligere når det oppstår samhandling med minoritet eller individer med en annen religiøs bakgrunn enn saksbehandleren. Holm-Hansen(2007) sier at et prinsipp for dagens barnevern dreier seg om respekt for annerledeshet, dermed må det som betraktes som «normalt» ekspanderes. I situasjonen som informanten beskriver kan det tyde på at selv om saksbehandleren forventet å bli hilst på bør ikke det skape et problem.

En annen informant sier:

Lisa

Men nå bor jeg i Norge og må forholde meg til norske lover... men det er nok litt sånn at man kanskje ikke tar så mye hensyn som man burde, men så har vi ikke å god tid heller, og når du ser at et barn ikke har det så bra så tenker jeg at da har jeg ikke så god tid, da må jeg få det gjennom hele systemet med fylkesnemnda og vedtak som skal til, det tar lang tid det. Da går det gjerne mange måneder og år.

Informanten forteller om tidspress samt at hun forholder seg til norske lover. Ved å påpeke at hun forholder seg til loven legitimerer hun maktforskjellen.

Videre sier informanten:

Men altså vi følger de lovene og vi er jo på en måte pålagt å ta avgjørelser. Jeg kjenner noen ganger jeg blir så forbasket irritert på de pappaene, det må jeg bare

innrømme altså, men man må jo prøve å ha de tilstedte, men de kommer jo ikke de møter ikke opp viser ikke interesse. Og kvinnene tenker jeg at de kanskje har vokst opp uten å ta hensyn til seg selv jeg, uten å ha den selvråderetten, ja det å kunne ta sine valg kanskje også får de barn ofte i veldig ung alder. Ett nytt ansvar og nye behov som skal tilfredsstilles nei det er ikke så godt å si ...Jeg ble jo ganske sint, det var en sak jeg hadde det var for tre år siden eller no. Jeg var på ett hjemmebesøk hvor han slo både mor og særlig hun eldste datteren, altså da sa jeg viss du fortsetter å slå, jeg ble skikkelig irritert så må jeg ta barna dine ut av hjemmet .Det blir så vanskelig noen ganger men, det ente jo med at de skilte seg både muslimsk vis og norsk vis. Så nå bor hun alene hun har blitt norsk så det holder hu dama altså, hun kler seg i olabuksa og trange gensere, ungene går det kjempe fint med.

Informanten beskriver frustrasjon som kan oppstå i samhandling med minoritetsfamilier der hun påpeker de kulturelle forskjellene som påvirker frustrasjonene. Hun har en antagelse om at minoritets kvinner ikke har mulighet til å ytre seg ved å si « *at de kanskje har vokst opp uten å ta hensyn til seg selv jeg, uten å ha den selvråderetten, ja det å kunne ta sine valg kanskje*» problematikken blir knyttet til brukerens etnisitet og saksbehandleren legitimerer avveiningene ved å henvise til lovgivningen. Det kan se ut til at informanten er bevisst på maktposisjonen ved å fortelle til at far at hun har muligheten til å frata han barna. Likevel virker det som at saksbehandler ikke er bevisst på at i den tilskreven makten hun besitter så ligger det i å ikke anse seg som ekspert på brukerens liv slik Askeland og Molven (2010) beskriver.

4.4.3 Saksbehandlerens erfaringer og meninger

Utfordringene som oppstår i samhandlingen mellom barnevernet og minoritetsfamilier består av en rekke faktorer. Som tidligere skrevet var språkbarrier en av de hindringene som saksbehandlerne pekte på. En annen faktor som utpekte seg var minoritetsfamiliens manglende forståelse av barnevernssystemet. Jeg ønsket å utforske om det var andre faktorer som påvirket utfordringene i samhandlingen mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilier. Derfor stilte jeg saksbehandlerne følgende spørsmål: «Gitt at det er noen utfordringer mellom minoriteters familier og barnevernet. Det er forskjellige oppfatninger om hva problemet kan være. Hva er din oppfatning?» Ved å stille et slikt spørsmål ønsket jeg å

finne ut om saksbehandlerne nevnte andre aspekter enn kulturelaterte og systemrelaterte årsaker. Jeg ønsket utforske om saksbehandlerne reflekterte over fordommer og stereotypiseringer, som kan prege saksgangen. Likestilling og diskrimineringsombudet skriver at alle mennesker har fordommer (Likestilling og diskrimineringombudet) Det interessante var å utforske om saksbehandlerne erkjente og reflektere over egen fordommer, som profesjons utøver i en maktposisjon. « Kriz og Skivenes(2010) skriver at norske barnevernsarbeidere oppgir blant annet mangel på systemforståelse som en signifikant problematikk i samhandlingen med minoritetsfamilier. Videre skrives det at de norske barnevernsarbeidene ikke oppgir diskriminering eller rasisme som et problem.

Diskriminering og rasisme er også noe som finnes i Norge. Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene(KIM) har uttalt ved flere anledninger om bekymringer rundt diskrimineringsaspektet i samfunnet. Nylig holdt lederen for KIM konferanse for over 180 kommunale ansatte som jobber med minoriteter. Lederen pekte på viktigheten av å reflektere over stereotypiske persepsjoner, som kan skapes av blant annet media(<http://www.kim.no>) . I 2012 ble barnevernet dømt i Likestillings- og diskrimineringsnemda for brudd på diskrimineringsloven. På bakgrunn av at det ble utført underlivsundersøkelse på en norsk-somalisk jente der mistanken var basert på jentas etnisitet(<http://www.omod.no/>). Problematikken kan være manglende anerkjennelse av at det finnes diskriminering og rasisme Gullestad (2002) skriver :

Det vi ser i Norge i dag er en stor motstand mot voldelig rasisme og nazisme , men liten refleksjon over de kategorier og tankefigurer som gjør trakassering og diskriminering mulig. Rasisme benektes, fordi den ikke er forenlig med de offisielle ideologier som vektlegger toleranse(Gullestad, 2002, s 289.)

Sitatene nedenfor kan illustrer hvordan rasisme og diskriminerings problematikk i liten grad anerkjennes. Alle saksbehandlerne peker på manglende systemforskjellig som et problemområde.

En informant beskriver erfaringene på følgende måte

Heidi

*Jeg har opplevd at frykten kan være større der foreldrene har en annen bakgrunn....
Jeg tror de kan være usikker på intensjonen vår, hvor de kan komme fra et land der offentlig tjenestemenn kan være korrupte, hvor det har vært stor grad av korrupt da har man jo en helt annen erfaring enn det etniske norske har. De har nok et større bilde av at barnevernet stort sett er der for å støtte opp.*

En annen sier

Solveig

Jeg tenker at de kanskje ikke har noe som heter barnevern og ikke vet hva det er for noe jeg.. det er en god del land hvor familien tar seg av det som er trøbbel, mens i Norge er vi jo ikke vandt med det, så jeg tenker at jeg må gi informasjon om hva barnevernssystemet er da..

Informantene beskriver at den manglende systemforståelsen bidrar til utfordringer i samhandlingen med minoritet familier. Videre peker informantene at brukernes opprinnelsesland kan være årsaken til den manglende forståelsen. I statistikken fremkommer det at det er barn av ikke vestlige- innvandrere som er overrepresentert i barnevernet. Det som kan være sammenfallende med informantenes uttalelser er at i mange ikke-vestlige land kan statens ses på som en trussel ovenfor borgerne. Dette kan gjelde de familiene som har flyktet på bakgrunn av politiske konflikter i hjemlandet. Dermed kan skeptikken være høyere blant ikke-vestlige innvandrere. Skytte(2008) skriver mengden av tapene minoritetsfamilier kan ha opplevd ved å flukte fra deres hjemland er komplekse og kan være vanskelig å konkretisere. De opplevde tapene kan bidra til tap av identitet og sosial tilhørighet. Ut fra beskrivelsene til informantene peker de kun på den manglende systemforståelsen. Det er interessante er at de tapene som f.eks. migrasjon kan medføre, ikke gis uttrykk for. Dermed kan det se ut til at fokuset blir på opplæring av systemet snarere enn å ta familiens komplekse kontekst i betraktning. Dette kan bety at brukermedvirkningen tas lite hensyn til.

En annen informant beskriver problematikken følgende:

Vilde

Jeg tror nok mye av problemet ligger på informasjonsbiten, også så er det sånn at alle vet hvordan barnevernet jobber. Veldig mange kjenner barnevernet gjennom

media eller gjennom at noen man kjenner som har hatt dårlig erfaring, sånn at det jeg tror veldig mye av utfordringen ligger der, at man ikke får nok informasjon om hva vi gjør, da men det gjelder jo også som for mange norske familier også. Men kanskje spesielt for denne gruppen(minoritetsgrupper) fordi det viser seg at når man kommer i kontakt med barnevernet og tar imot hjelp så er det jo veldig mange som er kjempe fornøyd.

Informanten forteller at problematikken oppstår på bakgrunn av informasjonsmangel. Hun peker på at hun har erfaring med gode resultater når brukeren/ klienten får en forståelse for barnevernets mandat.

En annen informant sier:

De kommer ofte fra kulturer der det ikke er offentlig hjelpeapparat på samme måte som her så skepsisen vil være høyere og faren for misforståelser større, så det å bruke tid på hvordan barnevernet fungerer, og gjerne etterspørre om de har hørt om barnevernet og hva de har hørt.

Her peker informanten på at hun bruker tid på å gi informasjon om hva barnevernets funksjon er. Og at hun er bevisst på de misforståelser som kan skapes på grunn av manglende systemforståelse.

Saksbehandlerne gir uttrykk for at utfordringene som oppstår i samhandlingen med minoritetsfamiliene, er på bakgrunn av den manglende systemforståelse. I likhet med Kriz og Skivenes(2010) sin forskning kan det se ut til at fokuset til barnevernsarbeidene dreier seg gjennomgående om den manglende systemforståelse. Noe som kan bidra til at saksbehandlerens får lite tid til å reflektere over sin egen forforståelse og kulturelle ståsted. Under intervjuene blir også brukermedvirkningen i liten grad nevnt. På den andre siden uttrykker saksbehandlerne at maktposisjonen de besitter kan være med på skape vanskeligheter med tanke på oppnå god kommunikasjon.

4.4.4 makt og brukermedvirkning

Makt er et av samfunnsvitenskapens mest omstridte begrep. Makt blir ofte definert som evnen til å virkeliggjøre sine interesser, kontroll over andre aktører, beslutningskraft, kollektiv handlingsevne, informasjonsovertak og tilgang på ressurser. En aktør har makt over en annen aktør med henblikk på et bestemt fenomen. Maktperspektiver innebærer at man karakteriserer

og foreslår sosiale relasjoner. Maktfordelingen tar også sikte på å gi realistisk bilde av hvordan politiske prosesser foregår. Makt kan være en aktiv handling, men makt kan også innehas uten at den blir tatt i bruk.

Maktutøvelsen kan betinges av en rekke forskjellige omstendigheter. Noen av dem er restriksjoner, andre ressurser. Atskillige forsøk på å forstå maktens natur bygger på en eller annen klassifisering av maktressurser. Man bør skille mellom makt og ansvar. Å ha ansvar for en handling innebærer at man belønnes dersom den fører fram og straffes dersom den mislykkes. Makt uten ansvar fører til virkelighet og tyranni. Ansvar uten makt er å få skylden uten å kunne påvirke.

Man kan ikke snakke om makt uten å ta med avmacts perspektiv. Avmakt er det samme som maktesløshet, det vil si det motsatte av å ha innflytelse. Avmakt er en erfarings basert følelse, ofte knyttet til tidligere opplevelser av å være uten betydning og innflytelse (Haugland 2007). Haugland (2007) poengterer at mange av barnevernets klienter ofte har en lang historie med avmakt overfor de forskjellige offentlige instanser. Hun påpeker også at barneverntjenesten har stor makt til å bestemme over klientens liv. Det er også unntaksvis at foreldrene får være med i evalueringsprosessen av tiltaksplaner som berører dem.

Maktutøvelse gjennom tankekontroll er særlig viktig i en tid da styring ved å befale og gi ordre blir stadig vanskeligere. Overtalelse erstatter tvang. Mange sterke interesser forsøker aktivt å påvirke borgernes forestillinger, forventninger og oppfatninger om problemene. Diskusjoner om makt ender ofte med diskusjon om avmakt. Avmakt har sin grunn i manglende kontroll, manglende interesse eller manglende evne til å bestemme for de forhandlinger som avgjør utfallet mellom ulike aktører.

I følge Slettebø m.fl. (2007) bør brukermedvirkning reserveres til former for samarbeid som innehar innflytelse og deltakelse for brukeren. Slettebø (2007) mener at begrepet brukermedvirkning i dag har blitt til et honnørord som både kan innbefatte medbestemmelse, partnerskap og brukerstyring, men det kan også mangle deltakelse og innflytelse, slik som i brukerperspektiv, brukerretning og informasjon. Brukerperspektiv er når fagpersonen har brukerens interesse eller behov i fokus, men det betyr ikke at brukeren er en aktiv deltager. Brukerretning er der brukerens egne erfaringer og ideer aktivt må trekkes inn, men ei heller her fremkommer det at brukeren deltar aktivt. Brukerstyring er når brukeren har makt til å bestemme over tiltaket. I følge Slettebø (2007) var det ikke klart for foreldre hva brukermedvirkning innebar. For de fleste var det et faguttrykk som ble brukt i barnevernet

som egentlig ikke sa dem så mye. En informant i Slettebøs bok "Brukermedvirkning i barnevernet" forklarte brukermedvirkning som: "At jeg som foreldre skal få lov til å bestemme mest mulig, så lenge jeg ikke gjør noe galt"(Slettebø 2007, s. 96). Det er i følge Slettebø m.fl. (2007) ingen automatikk i barnevernet at barn eller foreldre har mulighet for borgerstyring eller delegert makt i barnevernet, men at ved partnerskap skal brukeren har rett til å legge frem sin sak, og sine synspunkter og bli hørt, men også ha en mulighet til innflytelse i beslutningsprosessen.

I Slettebøs doktoravhandling (2008) viser han til at fagfolkene i barnevernet var skeptiske til om man kunne få til et samarbeid ovenfor foreldre som var utsatt for omsorgsovertagelse. Men det viste seg at det i mange tilfeller var mulig å få til et samarbeid til tross for mange motforestillinger. Slettebø (2008) påpeker at foreldrene var villig til å inngå et samarbeid for å kunne få sine stemmer hørt og kunne forbedre situasjonen. Et annet funn han kom over var at selv om foreldrene var opptatt av å få dekket sine egne behov, så ønsket de også å være med å gjøre hjelpetilbudet bedre. En annen opplevelse foreldrene i forskningsrapporten hadde var en opplevelse av at ved å få ut frustrasjon i møte med andre i samme situasjon, så kom det barna til gode. Skivenes (2005) sier at brukermedvirkning i barnevernet ofte preges av sakenes kompleksitet og at brukerne ofte er ressursvake og med sammensatte problemer. Slettebø (2008) mener at en av sosialarbeiderens viktige roller for å jobbe mot Empowerment av brukeren, er å mobilisere ressurser på en slik måte at brukeren er i stand til å skape et godt liv ut i fra egen oppfatning.

Intervjuundersøkelsen som Slettebø (2008) baserte sin doktorgrad på, viste at foreldrene manglet kunnskaper om rettigheter og muligheter som kunne ha styrket deres innflytelse og derfor også deres medvirkning. Det er mulig at kommunikasjon og språkproblemer blant minoritetsfamilier er så omfattende at det er vanskelig for å samhandle.

Mine refleksjoner rundt dette er at makt er et tema som bør få større plass i møte med minoritetsfamilier som brukere av barnevernet. Slikt kan åpne opp for en dialog som kan føre fram til en større åpenhet og forståelse både for foreldrene og ansatte i barnevernet. Ved å få en større forståelse for mekanismene rundt makt, vil det kanskje føre til en mer åpen relasjon, som igjen fører til et tettere samarbeid. Disse momentene kan føre til større grad av brukermedvirkning. Det ligger mye makt i lovverket. Slik jeg ser det er det lovverket som legger mye av premissene for samarbeid mellom foreldrene og ansatte i barneverntjenesten.

Haugland (2007) nevner ulike former for maktdimensjoner. En av disse er posisjonsmakten som gir saksbehandler i barnevernet mandat blant annet gjennom det gjeldende lovverket. Ansatte i barnevernstjenesten har makten som kan utøves ut i fra hvordan de tolker de gjeldene lovene, og makten kan misbrukes ved å tolke lovene på måter som ikke er til brukernes beste, som i dette tilfellet er minoritetsforeldrene. Dessuten finnes det en rekke lover som forutsetter at en kan utøve skjønn. Det vil si at det ikke finnes ett fasitsvar, og at man må ut i fra egen vurdering ta en avgjørelse som kan få en inngripen i andres menneskers liv.

5. Avsluttende drøfting og Konklusjon

Denne studien dreier seg om barnevernet og minoritetsfamilier. Studien forsøker å forstå bakomliggende årsaker til overrepresentasjonen i barnevernet, blant barn med innvandrerbakgrunn. Jeg har innhentet erfaringer og opplevelser fra fire barnevernsansatte og fire minoritetsfamilier. Et ønske er at kunnskapen som kommer frem kan bidra til å styrke den flerkulturelle kompetansen i barnevernet.

I avslutningskapitlet skal jeg først gi en oppsummering av de mest sentrale funnene. Deretter vurderer jeg om mine funn kan gi implikasjoner for hvordan man kan styrke den flerkulturelle kompetansen i barnevernet.

5.1 Barnevernsansatte

Språk og systemforståelse

Flere av saksbehandlerne sier at samhandling med innvandrerfamilier er utfordrende. Språkbarrierer og manglende systemforståelse var temaer som utpekte seg. Respondentene gir uttrykk for at språkbarrierene skaper utfordringer allerede i startfasen av samhandlingen og sier for eksempel «*Altså det med språk er jo ekstrem viktig, det er utrolig vanskelig når man ikke snakker samme språk eller ikke forstår hverandre...man kommer ganske skjevt ut allerede der*». Flere av respondentene sier at samhandlingen mellom bruker og barnevernet i utgangspunktet er utfordrende, likevel kan se ut til at den negative opplevelsen av språkvanskene i startfasen av samhandlingen danner et negativt grunnlag for den videre samhandlingen. Det kan se ut til at språkforskjellene blir tillagt en stor betydning, når språkforskjellene dreier seg om vanskeligheten å bli forstått og ikke blir sett ut fra en sammensatt kontekst kan det overskygge andre faktorer. Problematikken oppstår når utfordringene blir forstått uten anvisning til brukerens forståelsesramme og livsverden. Hylland Eriksen(2008) sier at kommunikasjonen dreier seg om forståelse av den sosiale konteksten individene lever i. Likevel kan det se ut til at språk oppleves som en barriere og en belastning for de ansatte hvor det gis uttrykk for språk forskjellene med negative toner. Et annet moment som fremkom var at innvandrerfamilienes manglende systemforståelse var på bakgrunn av kulturforskjeller. Flere av saksbehandlerne uttrykte at minoritetsfamiliene

manglende kjennskap til barnevernssystemet var på bakgrunn av at opprinnelseslandet ikke hadde et offentligssystem lik den norske. Det kan se ut til at respondentene knytter systemforståelse til kulturelle årsaks forklaringer. Med dette så mener jeg at den manglende systemforståelsen kan knyttes til manglende velferdssystemer i opprinnelseslandet, det trenger nødvendigvis ikke å være på grunn av kulturforskjeller. Videre uttrykker informantene at den manglende systemforståelsen fremkommer av språkbarrierne. Dermed ble det viktig å formidle barnevernsfunksjon. Datamaterialet gir indikasjoner på at språkbarrierne og den manglende systemforståelsen bidrar til at saksbehandlerne anser minoritetsfamiliene som en utfordrende brukergruppe.

Holdninger og brukervedvirkning

Saksbehandlerne jeg snakket med fortalte i liten grad om inkludering av brukeren i prosessen. Det å gripe inn i en familie og ta for seg vanskelig problemstillinger knyttet til barnets beste, og det biologiske prinsippet er muligens noen av de vanskeligste avveiningene profesjonsutøverne må foreta. Likevel kan det se ut til at innvandrerfamiliene inkluderes i liten grad i avveiningene. Årsaken kan se ut til være at innvandrerfamilier i utgangspunktet blir sett på som en utfordrende gruppe med særegne belastninger, som trenger opplæring i språk og systemforståelse. En annen faktor som kan bidra til den manglende brukervedvirkning kan være holdninger blant de ansatte. Flere av respondentenes beskrivelser av innvandrere som en brukergruppe, kommer til uttrykk som stereotyper og kategorisering av innvandrere som en gruppe med særegne utfordringer, ved å for eksempel si *: ..Også tror jeg jo at de (minoritetskvinnen) har vært ganske kua, (undertrykte) ofte har det jo også vært vold inni bilde. Jo mer du klarer å løfte de disse damene jo mer blir de jo som norske damer. Du ser jo de endrer, de slutter å gå med bare skjørt de kjøper seg olabukser de kler seg opp, de blomstrer opp på en måte, de få mye mer selvtillit til å ta av seg ungene sine det er veldig moro å se, men du må jobbe med de lenge, gjerne over flere år før du ser den endringen.*

Sitatet illustrerer forenklinger og antagelser, slike holdninger kan bidra til at respondentene i utgangspunktet har gjort seg meninger om brukerens situasjon, på denne måten kan det svekke brukerens mulighet til deltagelse i prosessen. Ut fra informantenes beskrivelser kan det se ut til at brukervedvirkning utelates på bakgrunn av to faktorer. Holdningene til de ansatte kommer til uttrykk på to måter som kan tyde på unnlattelse av brukervedvirkning. Den ene dreier seg om de negative holdningene som kan se ut til å dannes av forhåndsantagelser av

brukerens etnisitet. Det interessante er at det legges mye vekt på kulturforskjellene i en negativ retning, i noen tilfeller så mye at man ikke klarer å se individet. Et annet aspekt er de positive holdningene til kulturforskjeller. Det kan se ut til at noen av respondentens ønske om å hjelpe minoritetsfamiliene spesielt kvinner og jenter bidrar til at minoritetsfamiliene sees på som «stakkarslige og ressurssvake» Dette kan bidra til at brukemedvirkning uteblir på grunn av at saksbehandlerne ønsker brukeren å bli ressurssterk på lik linje med en norsk kvinne/jente. På denne måten kan brukervedvirkning uttales samt de etnosentriske holdningene kommer til uttrykk når brukerens etnisitet knyttes til problemer, og det er brukerens verdier og normer som skal endres på, det kan se ut til at kulturen blir det problematiske og ikke problemet brukeren kan ha.

Den andre faktoren som kan se ut til å påvirke brukervedvirkning er lovverket. Flere av informantene sier at når man bor i Norge så må man forholde seg til norske lover, likevel finnes det en rekke lover som forutsetter at en kan utøve skjønn. Det kan se ut til at noen av saksbehandlerne legitimerer de etnosentriske holdningene ved å henvise til lovverket. Slik jeg ser det er det lovverket som legger mye av premissene for samarbeid mellom foreldrene og ansatte i barneverntjenesten.

Kompetanse

Barne- likestilling og inkluderingsminister Inga Marte Thorkildsen sier at barnevernansatte trenger mer kompetanse for å hjelpe barn og familier med innvandrers bakgrunn.

Datamaterialet viser at respondentene i svært liten grad reflekterer over behovet for økt kompetanse i samhandling med innvandrerfamilier. Derimot viser materialet at respondentene mener at det er innvandrerfamiliene som har behov for økt kunnskap om barnevernets funksjon. Det interessante som fremkommer er at det i stor grad legges vekt på kulturforskjeller, likevel nevnes kulturkompetanse i liten grad. Datamaterialet gir en indikasjon på at en det manglende fokuset på kulturkompetanse kan bidra til lite refleksjon av diskriminering aspektet.

5.2 Minoritetsfamilienes opplevelse

I en oppsummering kan vi si at datamaterialet viste at familiene har lite tillit til barnevernet. Familiene uttrykker opplevd avmakt, lite hensyn til kulturell tilhørighet og informasjonsmangel.

Opplevd avmakt og kulturforskjeller

Flere av informantene gir uttrykk for at barnevernet tar lite hensyn til deres synspunkter og meninger. Ut ifra informantenes beskrivelser kan se ut til at deres mulighet til å delta i prosessen blir lite vektlagt. En av informantene forklarer det slik: *De spurte meg aldri hva jeg tenker og mener. Det var ingen diskusjon de bare tenkte at jeg var dårlig far og kona var dårlig mor! Det var ikke noe samtale med barnevernet de sa en ting og vi sier en ting så sier de imot oss.* Det interessante er at flere av respondentene knyttet avmaktsfølelsen til kulturforskjeller, informantene mente at barnevernet ikke lyttet til dem på bakgrunn av forhåndsantagelser de ansatte hadde om deres etniske bakgrunn. Foreldrene uttrykker at deres kultur ikke tas hensyn til ved at saksbehandlere forteller hvordan barn skal oppdras ut fra norske verdier og normer. Det kan se ut til at det er lite fokus på empowerment i samhandlingen mellom barnevernet og minoritetsfamiliene. Mine refleksjoner er at minoritetsfamiliene har behov for empowerment som er en viktig del av brukervedvirkningen, det kan bidra til å styrke brukerens evner. På denne måten kan fokuset rettes mot «hjelp til selvhjelp» snarere enn «den vanskelige brukergruppen». Brukervedvirkning er et tema som bør få større plass i møte med minoritetsfamilier som brukere av barnevernet. Det kan bidra til dialog som kan føre fram til en større åpenhet og forståelse både for foreldrene og ansatte i barnevernet.

Informasjonsmangel

Det kan se ut til at minoritetsfamiliene i studiet hadde lite kjennskap til barnevernet dette kan ha bidratt til frykt og redsel slik flere av informantene uttrykker. Informantene beskriver også at barnevernet griper inn uten å gi grundig informasjon, en av informantene beskrev det slik: *Du kommer nå for å intervju meg ikke sant, så pakker jeg deg inn akkurat som jeg kidnapper deg! Ingen vet hva de driver med, vi hadde nesten ingen samtaler med dem.* Det

kan se ut til manglende informasjonen bidrar til at den første kontakten med barnevernet opplevdes negativt. Og at informantene i utgangspunktet hadde lite kjennskap til barnevernet kan tyde på årsaker til liten tillit til barnevernet. Ut i fra informantens beskrivelser har minoritetsforeldrene behov for å forstå barnevernets funksjon men, det interessante er at alle foreldrene i studie sier at den manglende informasjonen dreier seg om å få kjennskap til årsaken til at barnevernet griper. Informantene uttrykker at redselen i første omgang dreier seg om manglende forståelse av barnevernetsystemet men, problematikken oppstår i etterkant når foreldrene ikke forstår årsaken til at barnevernet griper inn. Dermed blir inkludering av brukeren i prosessen svært viktig.

5.3 Konklusjon

Målet med denne oppgaven var å undersøke om barnevernet er preget av etnosentrisk holdninger og i hvilken grad en kan tolke barnevernet som et etnosentrisk system. For å kunne utforske bakomliggende faktorer som kan påvirke overrepresentasjonen blant barn og familier med innvandrerbakgrunn. Har jeg som nevnt i metode kapitlet foretatt dybdeintervjuer med barnevernsansatte og brukere. Jeg har tatt for meg hvordan foreldre med minoritetsbakgrunn opplever kontakten med barnevernet, hvordan man kan forstå disse opplevelsene og hva som er årsaken til disse opplevelsene. Jeg har også tatt for meg barnevernsarbeidere erfaringer og opplevelser i møte med minoritetsfamilier. Hovedtemaene er hvordan diskriminering kan komme til uttrykk, hvordan makten kan bli synligere i møte med innvandrerfamilier og hvordan det individorienterte perspektivet kan skape utfordringer i samhandling med minoritetsfamilier. Et ønske er at kunnskapen som kommer frem skal reflekteres i hjelpeapparatet for hvordan en bedre kan møte denne problematikken.

Ved siden av primærkildene har jeg benyttet meg av litteraturstudier, teoriene forklarer ulike begreper som blant annet etnosentrisme, og makt. Jeg anser at disse begrepene belyser problematikken knyttet til barnevernet som en institusjon og brukergruppen minoritetsfamilier. Begrepene som er anvendt er relevante for å kunne finne svar på problemstillingen i forhold til etnosentrismens plass i barnevernet. Perspektivene sier noe om interaksjonen mellom bruker og hjelpeapparatet. Jeg har en oppfatning av at teoriene fanger opp både de individuelle og de systematiske rammene for samhandlingen. Jeg mener jeg har i oppgaven argumentert for hvordan etnosentrisme kan komme til uttrykk på systemnivå, ved å

for eksempel henviser til barnevernsfaglige utdanningen som bærer preg av de dominerende vestlige perspektivene, som ser ut til bidra til å legitimere tjenesteyterens skjønnsutøvelse og dømmekraft. Jeg har også diskutert for hvordan etnosentrismen kan komme til uttrykk på individ nivå. Jeg mener jeg har anvendt teoretiske perspektiver som speiler bakomliggende faktorer av overrepresentasjonen blant barn og familier med innvandrerbakgrunn.

Materialet i denne studien viser fire barnevernsansatte og fire familiers opplevelser og erfaringer. Med få informanter er det ikke nok til å generalisere. Likevel kan enn ikke se bort i fra de funnene som har fremkommet. Datamaterialet viser at innvandrerfamiliene har lite tillit til barnevernet på grunn av manglende kjennskap og muligheten til å medvirke i prosessen. På bakgrunn av de metodiske og teoretiske perspektivene jeg er har anvendt i oppgaven viser studiets funn at barnevernet har etnosentriske kjennetegn i samhandlingen med innvandrerfamilier. Det kan se ut til at de etnosentriske holdningene legitimeres ved henvisning til lover, normer og verdier. Jeg anser ikke intervjuresultatene som en fasit, men nyttig informasjon til videre refleksjon og drøfting.

Hva kan gjøres videre?

Studiet har gitt meg større innsikt og forståelse for utfordringene i samhandlingen, jeg sitter igjen med nye spørsmål. Spørsmål som kan være viktig for videre refleksjon i hjelpeapparatet for hvordan en bedre kan møte denne problematikken.

- Hvordan kan man styrke kulturkompetansen i barnevernet, når videreutdanning «Barnevern i et minoritetsperspektiv» er en oppfordring? Samtidig som det brukes lite tid på mangfolds kompetanse i dagens utdanning.
- Hvordan kan man styrke foreldrekompetansen? Kan dialoggrupper med minoritets organisasjoner bidra til økt tillit til barnevernet?
- Kan rekruttering av minoriteter i barnevernet bidra til økt mangfolds kompetanse? Slik politihøgskolen har rettet fokuset mot rekruttering av minoriteter i arbeidsplassen?

Referanser

- Andreassen, Tone Alm 2004, Brukermedvirkning i praksis – Faglig fortolkning av politiske mål. I *Velferdstjenester i endring*, red. Dahle/Thorsen. Bergen: Fagbokforlag. (S. 20).
- Ask, T. A. & B. Berg (2011) Minoritetsperspektiv I sosialt arbeid- en introduksjon. I Ask, T. A. and B. Berg (Red.). *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid.*(13-21)Oslo, Universitetsforlag
- Askeland, G. A. and O. Molven (2010). *Dokument i klientarbeid: journalar, sosialrapportar og saksframstillingar i sosialt arbeid.* Oslo, Gyldendal akademisk.1. utg. Oslo: Universitetsforlag
- Berg, B.(2011). Fra innvandringspolitikk til mangfoldspolitikk- et bakteppe. I Ask, T. A. and B. Berg(Red.). *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid.* (27-53) Oslo, Universitetsforlag
- Berg, B.(2011). “Lost in translation?”I Ask, T. A. and B. Berg(Red.). *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid.* (223-245) Oslo, Universitetsforlag
- Berger, P. L. and T. Luckmann (2000). *Den samfunnsskapte virkelighet.* Bergen, Fagbokforl.
- Bourdieu, P. and A. Prieur (1996). *Symbolisk makt.* Oslo, Pax.
- Bredal, A (2009) Barnevernet og minoritetsjenters opprør- Mellom det generelle og spesielle (39-57) I Eide, K. *Over profesjonelle barrierer.* Oslo, Gyldendal akademisk.
- Brochmann, G., Rogstad, J., & Borchgrevink, T (2002). . Makt og flerkulturelle Nasjonalstater. I Brochmann, G., Rogstad, J, og Borchgrevink, T. (RED) *Sand i maskineriet.*(9-26) (1.utgave)Oslo, Gyldendal akademisk.
- Båtnes, P. I. and S. Egden (2012). *Flerkulturell forståelse i praksis.* Oslo, Gyldendal akademisk.

- Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo, Gyldendal akademisk.
1. utg. Oslo : Universitetsforl., 1993 4. oppl. 2010 med 2 sider forskjøvet sidetall (299 s.)
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo, Gyldendal akademisk.
1. utg. Oslo : Universitetsforl., 1993
- Danielsen A. og Hansen, N.M (1999) Makt i Pierre Bourdieus sosiologi (43-79) I Engelstad, F. *Om makt: Teori og kritikk* Oslo, Ad notam Gyldendal. 2. oppl. på Gyldendal akademisk
- Den Nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og, h., & Kalleberg, R. (2006). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. [Oslo]: Forskningsetiske komiteer.
- Engelstad, F. (1999). Makt begrepet etter Max Weber(15-43) I Engelstad, F *Om makt*. Oslo, Ad notam Gyldendal.2. oppl. på Gyldendal akademisk
- Eide, K. (2009). *Over profesjonelle barrierer*. Oslo, Gyldendal akademisk.
- Eide, K(2009) Omsorg, integrasjon og grenser. Hvordan forstå flyktningbarns historiske posisjoner i det norske samfunnet (82-99). I Eide, K. *Over profesjonelle barrierer*. Oslo, Gyldendal akademisk.
- Ericsson, K. (2009). *Samfunnets stebarn*. Oslo, Universitetsforlag.
- Eriksen, T. H. og R. Eraker (2010). *Små steder - store spørsmål*. Oslo, Universitetsforlag.
1. utg. 1993
- Eriksen, T. H. og T. A. Sajjad (2003). *Kulturforskjeller i praksis: perspektiver på det flerkulturelle Norge*. Oslo, Gyldendal akademisk.1. utg. Oslo : Ad notam Gyldendal, 1994. 2. utg. 2000 Opplagshistorikk: 3. utg., 2. oppl. 2004

Everett, E. L., & Furseth, I. (2012). Masteroppgaven: *Hvordan begynne – og fullføre* (2. utg.).

Fandrem, H. (2011). *Mangfold og mestring i barnehage og skole*. Kristiansand, Høyskoleforlag .

Gressgård, R. (2002). *Dilemmaet mellom likeverdighet og særegenhet som ramme for flerkulturell dialog*. Sosiologiske institutt, Det samfunnsvitenskapelige fakultetet. Universitet i Bergen,

Gullestad, M. (2002). *Det norske sett med nye øyne: kritisk analyse av norsk innvandringsdebatt* . Oslo, Universitetsforl. 1. utg. 2002

Hagen, G. (2001). *Barnevernets historie : om makt og avmakt i det 20. århundret*. [Oslo] , Akribe.

Handulle, I. (2007). "Bare en utenlandsk jente": en studie av etnisk minoritetsungdoms Oppfatning og skaping av identitet. Masteroppgave, Høyskolen i Oslo, Oslo.

Hagen, G. and N. A. Qureshi (1996). *Etnisitet i sosialt arbeid: arbeid med etniske minoriteter i barnevern og sosial sektor*. Oslo, Tano Aschehoug. 2. oppl. 1999

Hatland, A. (2011). *Veivalg i velferdspolitikken*. Bergen, Fagbokforlag.

Holm-Hansen, Jørn (red.) (2007). *Flerkulturelt barnevern*. En kunnskapsoversikt. Oslo:

Norberg A.S

Horntvedt, T(2012). Strukturell og systematisk diskriminering- Er det rasisme (152-160) I Båtnes, P. I. and S. Egden . *Flerkulturell forståelse i praksis*. Oslo, Gyldendal akademisk.

Horntvedt, T(2012). Utvalgte begreper i flerkulturell forståelse rasisme (221-251)I Båtnes, P. I . and S. Egden . *Flerkulturell forståelse i praksis*. Oslo, Gyldendal akademisk.

Järvinen, M., et al. (2002). *Det Magtfulde møde mellem system og klient*. Århus, Aarhus Universitetsforlag.

Kriz, K. & M. Skivenes. 2009. Lost in Translation: how child welfare workers in Norway and England experience language differences when working with minority ethnic families. *British Journal of Social Work*. March 27: doi:10.1093/bjsw/bcp03

Kriz, K. & M. Skivenes. 2010. "Knowing our society" and "fighting against prejudices": How child welfare workers in Norway and England perceive the challenges of minority parents'. *British journal of social work*, Vol 40, issue 8 pp. 2634-2651, doi: 10.1093/bjsw/bcq026.

Kriz, K. & M. Skivenes. 2010. 'We have very different positions on some issues': how child welfare workers in Norway and England bridge cultural differences when communicating with ethnic minority families. *European Journal of Social Work*. Vol. 13, issue 1 pp. 3- 18, doi: 10.1080/13691450903135626.

Kymlicka, W. (2002). *Contemporary political philosophy: an introduction*. Oxford, Oxford University Press.

McIntosh, P. (1990). "White privilege: Unpacking the invisible knapsack." *Independent School* 49(2): 31.

Moen, Bjørg (1996). *Samspill mellom innvandrere og barnevernsarbeidere – Uløselige dilemmaer*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning

Neumann, I. B. (2000). *Maktens strateger*. Oslo, Pax.

Neumann, I. B. (2001). *Mening, materialitet, makt : en innføring i diskursanalyse*. Bergen, Fagbokforlag.

Nortvedt, P. and H. Grimen (2004). *Sensibilitet og refleksjon*. Oslo, Gyldendal akademisk.

Otterstad, A. M. (2008). *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold: fra utsikt til innsikt*. Oslo, Universitetsforlag.

Qureshi, A. N. (2008): Beskrivelse av oppdragelse: Utslag av definisjonsmakt og eurosentrisme?(127-149) I Otterstad, Ann Merete (red.): *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold: fra utsikt til innsikt*. Oslo: Universitetsforlaget.

Quershi, A. N. (2009) Kultursensitivitet I profesjonell yrkesutøvelse (206-228) I Eide, K. *Over profesjonelle barrierer*. Oslo, Gyldendal akademisk.

Rogstad, J. (2002) . Makt i det flerkulturelle arbeidslivet. I Brochmann, G. Rogstad, J og Borchgrevink, T (RED). *Sand i maskineriet*. (85-108) (1.utgave)Oslo, Gyldendal akademisk.

Rugkåsa, M (2008):Majoriteten som premissleverandør i «flerkulturelt arbeid»(78-96) I Otterstad, Ann Merete (red.): *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold: fra utsikt til innsikt*. Oslo: Universitetsforlaget

Seeberg, M. L. (2011). *Kunnskapsstatus (1990-2010)*. Oslo, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

Skytte, M. and H. Kjærum (2008). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid*. Oslo, Gyldendal akademisk.1. norske utg. 2001

Skytte, M. and B. Spillum (2001). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid*. Oslo, Gyldendal akademisk.

Starr, P. D., Kelly, D. A., James, H. G., and Richard, W. P. (Eds.) (1997), *Society, Culture and*

the Environment (2nd Ed.) New York: American Heritage Custom Publishing, 497-559.

Sumner, W.G. (1906). *Folkways: A Study of the Sociological Importance of Usages, Manners, Customs, Mores, and Morals*. Boston: Ginn.

Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse*. (Utg. 3). Bergen: Fagbokforlaget.

Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Thornquist, E. (2003). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori*. Bergen: Fagbokforlaget.

Tjora, A. H. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Ulvik, O. S. (2007). *Seinmoderne fosterfamilier: en kulturpsykologisk studie av barn og voksnes fortellinger*. [Oslo], Unipub. Bearbeidet utg. av forfatterens avhandling (dr.psychol.) - Universitetet i Oslo, 2005 med tittelen: Fosterfamilie som seinmoderne omsorgsarrangement

Østby, L.(2011).» Sånn er de» I Ask, T. A. and B. Berg (Red.). *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid* (57-72) Oslo, Universitetsforlag

Elektroniske kilder

[NOU] 2000:12. Barne-, likestillingsdepartementet- og inkluderingsdepartementet. (2000). *Barnevernet i Norge*. Hentet fra:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2000/nou-2000-12/4/1.html?id=358167>. (Hentet desember 2013).

[NOU] 2001:22. Arbeidsdepartementet. (2000). *Fra bruker til borger*. Hentet fra:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/dok/nouer/2001/nou-2001-22/5/2.html?id=143992>.

(Hentet mars 2013).

Store norske leksikon. Hentet fra: <http://snl.no/Norge>. (April 2013).

Barne-, likestillingsdepartementet- og inkluderingsdepartementet. Etnisk diskriminering.

Hentet fra: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/likestilling-og-diskriminering/etnisk-diskriminering.html?id=670393>. (April 2013)

Barne-, likestillingsdepartementet- og inkluderingsdepartementet. Regjeringens arbeid med integrering og inkludering av innvandrere og deres barn (2005). (s. 1) Hentet fra:

http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Rapporter/2010/integrering_og_inkludering_i_innvandrere_info_BLD.pdf. (Mars).

Barne-, likestillingsdepartementet- og inkluderingsdepartementet. *Ønsker å styrke den flerkulturelle kompetansen i barnevernet*

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/aktuelt/nyheter/2012/onsker-a-styrke-den-flerkulturelle-kompe.html?id=682527>

Thorshaug.k, Svendsen S. og Berg. B (2011) Barnevern i et minoritetsperspektiv

http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Barnevern/2011/Barnevern_i_et_minoritetsperspektiv_evaluering.pdf (Hentet mai 2013)

Meld. St. 6 (2012–2013). Barne-, likestillingsdepartementet- og inkluderingsdepartementet.

En helhetlig integreringspolitikk. Hentet fra:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/regpubl/stmeld/2012-2013/meld-st-6-20122013/2/3.html?id=705953>. (Februar 2013).

St.meld. nr. 17 (2004-2005) makt og demokrati *Makt- og demokratiutredningens diagnose 6.2* (hentet April

2013)<http://www.regjeringen.no/nb/dep/smk/dok/regpubl/stmeld/20042005/stmeld-nr-17-2004-2005-/6/2.html?id=406487%20analyse>.

St.meld. nr. 17 (2004-2005) Makt og demokrati :7.5.4 Minoriteter og smale grupper
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/smk/dok/regpubl/stmeld/20042005/stmeld-nr-17-2004-2005-/7.html?id=406501>

(Hentet mai 2013)

Friberg. H .J fafo-notat (2005:16) *Ungdom, fritid og deltakelse i det flerkulturelle oslo.*

(Hentet mars 2013) <http://fafo.no/pub/rapp/775/775.pdf>

Integrerings,- og mangfolds direktoratet. Hentet fra: <http://www.imdi.no/loft>. (Hentet Februar 2013).

Rapporter 39/2011. Trygve, K & Tone, D. *Barn og unge med innvandrerbakgrunn i barnevernet* (2009). Hentet fra:

http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_201139/rapp_201139.pdf. (Desember 2012).

Barne- og familiedepartementet. *FNs konvensjon om barnets rettigheter.*(2003). Hentet fra:

http://www.regjeringen.no/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf. (Desember 2012).

Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere

og velferdsarbeidere. Hentet fra: [http://www.fo.no/getfile.php/Filer/01%20FO-sentralt%20filer/ Yrkesetisk2011lav\(1\).pdf](http://www.fo.no/getfile.php/Filer/01%20FO-sentralt%20filer/Yrkesetisk2011lav(1).pdf).

(Hentet Januar 2013).

RAMMEPLAN OG FORSKRIFT FOR 3-ÅRIG BARNEVERNSPEDAGOGUTDANNING.

(2005). Hentet fra:

http://www.regjeringen.no/upload/kilde/kd/pla/2006/0002/ddd/pdfv/269385-rammeplan_for_barnevernspedagogutdanning_05.pdf. (Hentet Februar 2012)

Nina Witoszek *Godhetens tyranni*

<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/Godhetens-tyranni-6764286.html>.

(Hentet 17.12.12).

Likestilling og diskriminering ombudet: *Alle har fordommer - vi har testen 2009*

(Hentet mai 2013) <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/kampanjer/familia/familia-42007/diverse-saker/alle-har-fordommer---vi-har-testen.html?id=535257>

Likestilling og diskrimineringsombudet Likeverdige *offentlige tjenester*

(Hentet Februar 2013) <http://www.ldo.no/no/forebygg/Likeverdige-offentlige-tjenester/Hva-er-likeverdige-tjenester/>

Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene: *Bevissthet om stereotypier*

(Hentet mai 2013) <http://www.kim.no/incoming/2013/03/17/bevissthet-om-stereotypier>

Organisasjon mot offentlig diskriminering: Vedtak av 29. juni 2012

(Hentet Januar 2013) <http://www.omod.no/wp-content/uploads/2012/08/LDN-vedtak-omskj%C3%A6ring.pdf>

<http://www.dagbladet.no/2013/03/20/kultur/debatt/debattinnlegg/fordommer/twitter/2630740>
1/. (Hentet 20.03.13).

<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/norsk-politikk/artikkel.php?artid=10048350>

<http://www.dn.se/kultur-noje/basta-beatrice-ask/> (Hentet april 2013).

<http://www.idunn.no/ts/tph/2005/03/profesjonell-kultursensitivitet-framfor-faglig-etnisentris-me>. (Hentet April 2013).

Hentet fra: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/regpubl/stmeld/2012-2013/meld-st-6-20122013/13/1.html?id=706083>. (Hentet Mars 2013)

Lover

Diskrimineringsloven. LOV 2005-06-03 nr. 33. § 4. Hentet fra: <http://www.lovdata.no/all/hl-20050603-033.html#4>

Barneloven. LOV-1981-04-08-7. § 48. Hentet fra <http://www.lovdata.no/all/hl-19810408-007.html>

Vedlegg

Vedlegg 1

Informasjonsskriv

Forespørsel om å delta i intervju i forbindelse med masteroppgave

Jeg er masterstudent i sosialfag ved Universitetet i Stavanger og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er barnevern og minoritetsfamilier. Jeg ønsker å undersøke om barnevernet som et system kan være etnosentrisk. Jeg ønsker å forske på hva som kan være årsaken til at barn med minoritetsbakgrunn er overrepresentert i barnevernet, og om barnevernet tar hensyn til kulturelle forskjeller.

For å finne ut av dette, ønsker jeg å intervju 4 minoritets familier og 4 barneverns ansatte. Spørsmålene jeg ønsker å stille, vil dreie seg om hvordan minoritets familier blir møtt av barnevernet, om deres kultur har blitt tatt hensyn til. Videre ønsker jeg å stille barnevernsansatte om hva slags kommunikasjon strategier eller metoder de foretar seg i møte med minoritetsfamilier. Jeg ønsker å kartlegge hva som kan være årsaken til at barn med minoritetsbakgrunn er overrepresentert i barnevernet.

Jeg vil bruke båndopptaker og ta notater mens vi snakker sammen, vi blir sammen enig om tid og sted.

Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, innen utgangen av 30.05. 2013. Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli slettet.

Dersom du har lyst å være med på intervjuet, er det fint om du skriver under på den vedlagte samtykkeerklæringen og sender den til meg.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på 92213637, eller sende en e-post til ayanhandulle@hotmail.com. Du kan også kontakte min veileder Girum Zeleke institutt for Sosialfag på telefonnummer 51 83 41 16

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD).

Med vennlig hilsen

Ayan Handulle

Badhusgata 41

4014 Stavanger

Vedlegg. 2**Samtykkeerklæring**

Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli slettet.

Jeg har mottatt skriftlig informasjon som også er gjennomgått muntlig og er villig til å delta i studien.

Signatur Telefonnummer

Vedlegg 3**Intervjuguide Saksbehandlere****Bakgrunn:**

- Kan du si litt om deg selv og din bakgrunn?
- Alder og kjønn
- Utdannelse

Oppdragelsessynet- Ansattes tanker og kartlegginger av « Barnets beste»

- Det er ulike syn på barnets beste, det er individ og kollektivt. I det norske barnevernet så har man en oppfatning av det autonome individet. Mens i andre samfunn ser på barnet som en del av et kollektivt, barnet utgjør en enhet. Og beslutningen tas i forhold til hva som er best for familien
- Hva mener du ligger i begrepet *barnets beste*?-
- Bruker dere sammen kartleggings materiell uansett bakgrunn (alle barn)?-

Kulturforskjeller

- Hvordan håndtere dere vanskelige saker som byr på utfordringer på grunn av kulturforskjeller (Hva legger du i begrepet kultursensitivitet?)
- Hva er det som er spesifikt som man må være sensitiv overfor? (Hva legger du i begrepet kulturkompetanse-)
- Hvordan praktiserer du kultursensitivt?
- Når vi snakker om kulturforskjeller, hva er det du er opptatt av når du møter etnisk minoriteter?
- Forskning viser at ansatte i barnevernet fokusere på oppdragelsesform som skaper frustrasjon? Hva mener du om det?

Vedlegg 4.

Intervjuguide: Foreldre

Bakgrunn

- Kan du si litt om deg selv og familien?
- Alder og kjønn
- Landbakgrunn og etnisk bakgrunn

Beskrivelse av kontakten med barnevernet

- Hva var årsaken til at du kom i kontakt med barnevernet?
- På hvilken måte ble du møtt av barnevernet?
- Opplever du at barnevernet spør deg om dine synspunkter?
- Hvordan behandlet barnevernet dine synspunkter?
- Hva legger du i begrepet *barnets beste*?
- Har kontakten vært til hjelp?

Kultur

- Har dere i samtalene snakket om landet du kommer fra, kulturen, religionen ?
- Har saksbehandler kjennskap til landet du kommer fra? Hvem tok evt initiativ?
- Opplever du at det er kulturforskjeller mellom deg og saksbehandler?
- Opplever du at dere har forskjellige måter å tenke på og gjøre ting på på bakgrunn av dere kommer fra forskjellige land?
- Har det skapt problem? Eventuelt hvilke?
- Hvordan ble disse problemene eventuelt. løst?

- Er det noe du mener saksbehandlere bør vite / kunne noe om for å gi god hjelp til minoritetsfamilier?

Informasjon

- Hvilke informasjon / råd vil du gi saksbehandlere i barneverntjenesten som skal jobbe med familier fra andre land?
- Hvis en du kjenner, som kommer fra et annet land, skulle til første samtale med barnevernet, hva slags informasjon og råd ville du gitt vedkommende ?
- Hvis du skal si noe om barnevernets informasjonspraksis som du mener kunne vært bedre, hva ville det ha vært?

Refleksjon

- Gitt at det er noen utfordringer mellom minoritetsfamilier og barnevernet , hvor tenker utfordringene ligger?

(Har du et kollektivistisk eller individualistisk syn på barneoppdragelse?)

Hva legger du i begrepene kollektivism og individualisme?)